120 DIN
CG 2 EUR
8 600102 660014

VREME

20. APRIL 2006. BROJ 798 16/06

IZBEGLICE

POKUŠAJ DA SE ZARADI NA SIROTINJI

AUSTRIA 2.50 EUR; FRANCE 2.50 EUR; GERMANY 2.30 EUR; GREECE 2.50 EUR; LUXEMBOURG 2.50 EUR; SWEDEN 32.00 SEK; SWITZERLAND 4.80 CHF; BIH 4.00 BAM; HRVATSKA 15.00 HKN; MAKEDONIJA 100 DEN; SLOVENIJA 550 SIT

POLITIKA I AFERE

ZAČIN C

SLOVENIJA I SRBIJA: KO SU BRAĆA RODIĆ

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

#798
VREME

04 MEĐUVREME

POLITIKA

10 POLITIKA I AFERE: Začin C

12 STEČAJNA MAFIJA: Teorija zavere i druge zavere

13 ŠEST TEŠKIH KOMADA: Mobtel, pancir, satelit...

16 BEZ RASPLETA: Šta ono bi...

18 SRBIJA MEĐU POPLAVAMA: Drugo poluvreme

22 ZAKON I IZBEGLICE: Ko pokušava da zaradi na najvećoj srpskoj sirotinji

28 SLOVENAČKO A NAŠE – I OBRNUTO: Ko su braća Rodić

31 NUSPOJAVE

32 DODATAK: Vreme uspeha

42 LJUDI I VREME

45 LISICA I ŽDRAL

KULTURA

46 JUDINO JEVANĐELJE: Gnostičko uskrsnuće

49 FILM: Šejtanov ratnik

50 INTERVJU: Sonja Savić

52 SALON ARHITEKTURE: Standardi pre statusa

55 INTERVJU: Baren van der Hejden

56 REČ O DELU

SVET

58 NOVA KINESKA EKONOMSKA STRATEGIJA: Redizajniranje razvojne lokomotive

61 BELORUSIJA: Lukašenkov tigar

62 SIRIJA: Na prvoj liniji "osovine zla"

65 MERIDIJANI

MOZAIK

66 ZEMLJA LJUDI: Zaboravljene sestre

69 BOR: Smrtonosna lepota

70 KOSMIČKI BUVLJAK: Ratnička princeza

72 INTERVJU: Super s karamelom

75 POŠTA

76 STRIP: Parasaurolofus

78 VREME UŽIVANJA: Književno veče

NASLOVNA STRANA: MLAĐAN DINKIĆ
FOTO: TANJUG, OLIVER BUNIĆ

FONET

Sen

Proleće je najzad stiglo u Srbiju, makar na fotografijama.

D. Ž.

SRBIJA

Groznica

Na infektivnim odeljenjima bolnica u Beogradu, Kragujevcu, Kraljevu i Čačku na lečenju je sedamnaest pripadnika Žandarmerije koji boluju od hemoragične groznice. Kako je saopšteno u Institutu za javno zdravlje Srbije, niko od njih nije u životnoj opasnosti, premda petorica obolelih imaju nešto težu kliničku sliku od ostalih. Svi hospitalizovani žandarmi sa još trideset trojicom svojih kolega boravili su na poligonu Žandarmerije u okolini Bujanovca, ali i na gađanju na strelištu kod Kraljeva. Prema izjavama obolelih, iako je teren u Bujanovcu bio blatnjav i prljav, žandarmi su jeli kvalitetnu hranu, pili flaširanu vodu i nisu primetili glodare. Međutim, strelište u Kraljevu nalazi se u blizini deponije, gde oboleli tvrde da su viđali pacove. Svi pripadnici Žandarmerije koji su bili izloženi zarazi ostaće pod zdravstvenim nadzorom narednih 45 dana, koliko traje inkubacija. Urađene su i analize krvi svih posetilaca koji su tokom marta mogli da budu izloženi infekciji na terenu oko Bujanovca. U svim slučajevima rezultati su negativni. Hemoragična, odnosno mišja groznica sa bubrežnim sindromom je akutna virusna bolest. Izvor zaraze uvek su miševi ili drugi glodari, zaraženi virusom hantaan. Karakteriše je nagli početak, visoka temperatura i hemoragični sindrom – krvarenje u koži, sluzokožama i unutrašnjim organima. Jug Srbije, Kosovo i istočna Srbija prirodna su žarišta ove bolesti.

KRIMINAL

Suđenje Pink Panteru

U Specijalnom sudu u Beogradu 18. aprila je počelo suđenje pripadnicima pljačkaške grupe Pink Panter. Optuženi su Aleksandar Radulović, Đorđije Rašović i Snežana Panajotović, dok je četvrta članica grupe, Fasola Doroti Mej, državljanka Velike Britanije, pa joj nije moguće suditi u Srbiji. Grupa je optužena za pljačku zlatarske radnje u Tokiju koja se dogodila 5. marta 2004. godine, kada je ukraden nakit vredan oko 25.000.000 evra, a japanska policija je svojevremeno saopštila da je to najveća pljačka ikad izvršena u Japanu. Grupa se sumnjiči za više razbojništava u zapadnoevropskim zemljama u kojima je meta bio skupocen nakit. Pripisuje im se i krađa dijamanata vrednih deset miliona funti u Parizu, i pljačka dragog kamenja u Londonu koje se procenjuje na 20.000.000 funti. Dvoje optuženih odlučili su da se brane ćutanjem, uz obrazloženje da će odbranu izneti naknadno, pošto vide s kakvim dokazima raspolaže Tužilaštvo. Pošto optuženi nisu želeli da iznesu odbranu, predsednik sudskog veća Nata Mesarović pročitala je zapisnike sa iskazima koje su okrivljeni dali u policiji i pred istražnim sudijom. Optuženi Rašović (43) negirao je na saslušanju u policiji da je počinio krađu koja mu je optužnicom stavljena na teret, tvrdeći da nikada nije bio u glavnom gradu Japana i da je u vreme izvršenja dela bio sa suprugom u Arilju kod Užica. Snežana Panajotović (23) je pred istražnim sudijom takođe negirala izvršenje dela, ukazavši da je tačno da je u Japan turistički putovala na tuđi pasoš. Ona je istakla da je sa optuženim Aleksandarom Radulovićem, prema kome je postupak razdvojen jer se nalazi u pritvoru u Danskoj, bila u vezi četiri do pet meseci, i da je u Tokio otputovala iz ljubavi prema njemu. Kako je Panajotovićeva navela, ona i Radulović su u Tokio došli 23. februara 2004. godine, i tamo su se zadržali desetak dana. Često je sedela u kvartu u kome se nalazi opljačkana zlatara, a Radulović ju je upoznao sa Rašovićem. Kazala je da nije znala da će zlatara biti opljačkana i da se ne seća da je u Tokiju upoznala neku državljanku Velike Britanije. U nastavku pretresa, sudija Nata Mesarović predložila je da se pročitaju iskazi svedoka iz Japana, sa čim se nisu složili advokati odbrane, izrazivši sumnju u identitet svedoka koji su svedočili pred istražnim sudijom, tvrdeći da je reč o japanskim policajcima.

SKUPŠTINA

Usvojeno

A. ANDIĆ

A. ANDIĆ

Na trećoj sednici Prvog redovnog zasedanja u 2006. godini Skupština Srbije usvojila je zakone o amnestiji i rehabilitaciji, Zakon o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom i izmene Zakona o planiranju i izgradnji. Predsednik Srbije Boris Tadić potpisao je zakone o amnestiji i rehabilitaciji. Ovi zakoni stupiće na snagu dan po objavljivanju u "Službenom glasniku". Zakon o

rehabilitaciji odnosi se na sve osobe koje su iz političkih ili ideoloških razloga lišene života, slobode ili drugih prava od 6. aprila 1941. godine do danas. Zahtev za rehabilitaciju može da podnese svako pravno ili fizičko lice, a on mora da sadrži lične podatke osobe čija se rehabilitacija traži, činjenice o delu, radnji ili događaju i raspoložive dokaze koji mogu da ubede sud u istinitost navedenog. Zakon se odnosi na sve osobe koje su imale ili imaju mesto prebivališta u današnjoj Srbiji, a za donošenje odluka o rehabilitaciji nadležan je Okružni sud u Beogradu.

Uprkos kritikama koje su izneli predstavnici pojedinih verskih zajednica, nevladinih organizacija i Saveta Evrope, Narodna skupština počela je raspravu o Predlogu zakona o crkvama i verskim zajednicama. Poslanice Ljiljana Nestorović i Ksenija Milivojević poručile su da neće glasati za ovaj zakon. Nestorovićeva je rekla da se najdublje ne slaže sa obrazloženjem zakona koje je dao ministar vera Milan Radulović, jer on nastupa sa pozicije vladike, a ne predstavnika Vlade. Za predsednicu skupštinskog odbora za evropske integracije Kseniju Milivojević problem je u nekim diskrecionim pravima koja se daju u samom Ministarstvu vera, a koja nisu jasno definisana u zakonu. Milivojevićeva je dodala da deli mišljenje Saveta Evrope po kome predviđeni postupak registracije verskih zajednica može da bude diskriminativan u primeni.

ŽIVOT

VESNA ANĐIĆ

Pisac **David Albahari** dobitnik je Nagrade grada Beograda za književnost, za svoj najnoviji roman *Pijavice*.

Albahari je rođen 1948. godine u Peći. Objavio je knjige priča *Porodično vreme* (1973), *Obične priče* (1978), *Opis smrti* (1982), *Jednostavnost* (1988), *Pelerina* (1993) i romane *Sudija Dimitrijević* (1978), *Cink* (1988), *Kratka knjiga* (1993), *Snežni čovek* (1995), *Mamac* (1996) i *Gec i Majer* (1998). Tokom 1996. i 1997. godine Narodna knjiga objavila je Albaharijeva sabrana dela. Knjige su mu prevedene na engleski, hebrejski, italijanski, mađarski, albanski, slovački, nemački, esperanto, poljski, francuski i španski jezik. Dobitnik je Andrićeve nagrade, nagrade "Stanislav Vinaver", a 1996. godine njegov roman *Mamac* nagrađen je NIN-ovom nagradom. Kasnih osamdesetih, Albahari je započeo prvu formalnu peticiju za legalizaciju marihuane u Jugoslaviji. Živi i radi u Kalgariju, Kanada.

HAZIR REKA

Mahmut Bakali, politički savetnik premijera Kosova i nekadašnji visoki funkcioner u bivšoj Jugoslaviji, preminuo je 14. aprila u Prištini.

Bakali je rođen u Đakovici 19. januara 1936. godine. Bio je predsednik opštinskog i pokrajinskog komiteta Saveza komunista, član predsedništva Centralnog komiteta SK-a Srbije i CK SK-a Jugoslavije. Posle martovskih događaja 1981. godine podneo je ostavku na mesto predsednika pokrajinskog komiteta SK-a Kosova i privremeno se povukao iz politike. Od osnivanja Alijanse za budućnost Kosova Ramuša Haradinaja, član je najužeg rukovodstva i savetnik predsednika ove stranke. Premijer Kosova Agim Čeku imenovao ga je za spoljnopolitičkog savetnika. Mahmut Bakali je bio i svedok optužbe na suđenju Slobodanu Miloševiću.

"SLUŽBENI GLASNIK"

Telo i novac za odbranu

TANJUG

Vlada Srbije donela je odluku o obrazovanju Koordinacionog tela za usmeravanje aktivnosti u otklanjanju posledica nastalih aktiviranjem klizišta i od poplava na teritoriji Srbije. U sastav tela imenovani su ministri Velimir Ilić, Predrag Bubalo, Mlađan Dinkić, Ivana Dulić-Marković, Radomir Naumov, Tomica Milosavljević, Zoran Stojković i Dragan Jočić, a radom tela rukovodiće Velimir Ilić.

Koordinaciono telo usmeravaće aktivnosti na otklanjanju posledica nastalih usled poplava i aktiviranja klizišta: baviće se izborom najpovoljnijih lokacija za izgradnju novih objekata, zaključivati ugovore o kupovini zemljišta za izgradnju, određivaće broj i tipove objekata, sprovodiće postupak sa pogađanjem bez prethodnog objavljivanja radi izbora referentnih izvođača radova, vršiće sprovođenje godišnjih operativnih planova za odbranu od poplava, nadzor nad radovima i druge aktivnosti vezane za sanaciju i sprečavanje nastanka dalje štete.

Telo će podnositi izveštaj o radu nadležnom odboru svakih 30 dana, a Vladi Srbije svakih 60 dana.

Takođe, Vlada je na osnovu Zakona o korišćenju sredstava za sanaciju i zaštitu od elementarnih nepogoda donela Rešenje o korišćenju sredstava za naknadu štete usled elementarnih nepogoda. Odobrena su sredstva u iznosu od 98.000.000 dinara na ime nepovratne pomoći Republike, koja će biti upotrebljena za preduzimanje najhitnijih mera za ublažavanje posledica klizišta. Izveštaj o utrošenim sredstvima biće podnet Ministarstvu finansija u roku >>

>>broj nedelje> [16/52@2006]

Prema podacima Privredne komore, Srbija je u 2005. godini imala deficit od 7.600.000 dolara pri uvozu i izvozu cveća i ukrasnog bilja. Ukupna spoljnotrgovinska razmena cveća u prošloj godini iznosi 10.500.000 dolara. Površine na kojima se gaji cveće i ukrasno bilje u Srbiji u poslednjih šest godina kretale su se od 1000 do 1360 hektara.

od šest meseci. Grad Niš dobio je deset miliona dinara, kao i opštine Čačak, Novi Pazar i Leskovac, Kragujevac i opština Kraljevo dobili su po osam, a opština Majdanpek sedam miliona dinara, po pet miliona dinara dobile su opštine Ljubovija, Ljig, Bajina Bašta, Koceljeva, Ub, Valjevo i Lučani.

SPORT

Osuđeni košarkaši

ALEKSANDAR DIMITRIJEVIĆ

Šestorica košarkaša, četvorica iz Partizana i dvojica iz Hemofarma, osuđeni su 17. aprila na uslovne zatvorske kazne zbog učešća u tuči na utakmici Partizan–Hemofarm, koja se dogodila 4. decembra prošle godine u beogradskoj hali Pionir u okviru 10. kola Jadranske lige. Prvi opštinski sud izrekao je najstrožu kaznu košarkašu Partizana Dejanu Milojeviću, koji je osuđen na sedam meseci, uslovno na godinu dana. Njegovim saigračima Predragu Šuputu i Novici Veličkoviću izrečene su zatvorske kazne od šest meseci, uslovno na godinu dana, dok je na četiri meseca (uslovno na godinu dana) osuđen četvrti "partizanovac" Luka Bogdanović. Igraču Hemofarma Slavku Stefanoviću izrečena je petomesečna, a njegovom klupskom kolegi Milošu Borisovu tromesečna kazna zatvora, uslovno na godinu dana. Najbolje je prošao navijač Partizana Veljko Banjac. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od tri meseca, uslovno na godinu dana. Zamenik tužioca Prvog opštinskog javnog tužilaštva Darko Đurović odustao je od dela optužnice koja je Stefanovića teretila da je Dejana Milojevića pesnicom udario u lice. Sudija Violeta Jovanović je u obrazloženju presude rekla da je prilikom odmeravanja kazne sud uzeo u obzir niz olakšavajućih okolnosti, pre svega činjenicu da je reč o uglednim sportistima koji reprezentuju našu zemlju u svetu. Sudija je posebno bila oduševljena tvrdnjom Slavka Stefanovića da mu je iskreno žao što je dao loš primer mladima.

EKONOMIJA

Porezi i prijave

Kako poreski zakon nalaže, građani koji su u prethodnoj godini ostvarili prihod veći od 1.200.000 dinara bili su dužni da do sredine marta podnesu popunjenu poresku prijavu sa svojim podacima, da bi docnije platili porez.

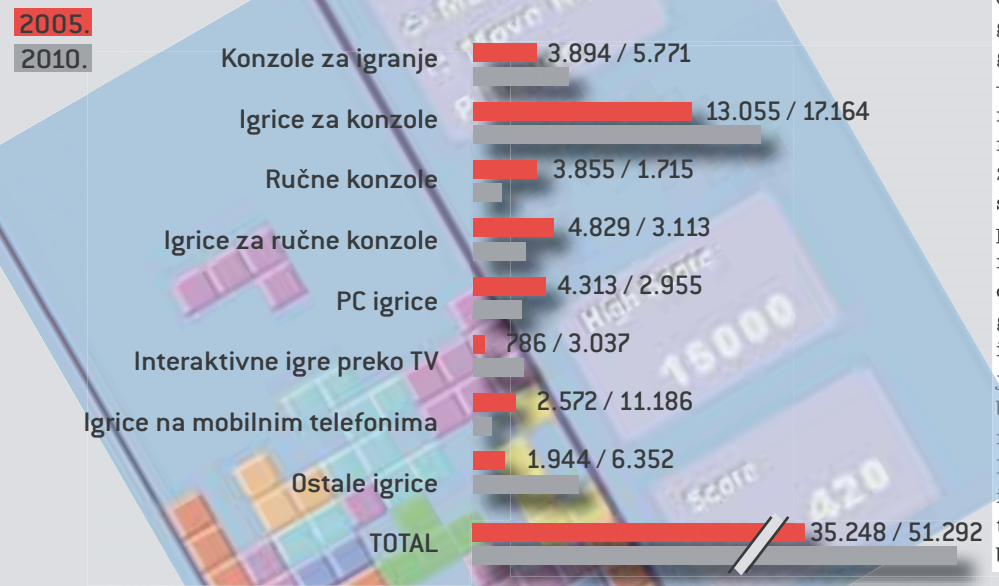
Dve nedelje nakon isteka ovog roka Poreska uprava objavila je preliminarne podatke koji su pokazali da se u odnosu na 2004. godinu povećao broj milionera u Srbiji i da su "najunosnija" ona zanimanja koja su u vezi sa ekonomijom i sa proizvodnjom. Mediji su već preneli da je najveću zaradu prijavila osoba koja je kao svoje zanimanje navela poziciju savetnika – njoj će biti obračunat porez na sumu nešto veću od 1,7 milijardi dinara. U prvih deset poštenih i bogatih građana i građanki Srbije ulaze još preduzetnici, političari, inženjeri.

Znakovito je da se među prvih dvadeset poreskih obveznika, kako "Vreme" saznaje u Poreskoj upravi, nalaze dvoje sportista. Ispada da nema fudbalera i košarkaša, recimo, koji mesečno zarađuju bar 1000 evra. U velikim beogradskim sportskim klubovima, kao i u drugim u Srbiji koji se ponose svojim dobrim finansijskim stanjem, ne postoji mogućnost za dobijanje relevantnih informacija o tome koliko su sportisti plaćeni. Ranije je trener košarkaša

Svet i igrice

Priprema podataka: Centar za proučavanje alternativa
Izvor: www.emarketer.com

ZARADA OD PRODAJE ILI RENTIRANJA IGRICA I OPREME POTREBNE ZA NJIHOVO IGRANJE U SVETU, U MILIONIMA AMERIČKIH DOLARA

Sve veći broj korisnika mobilnih telefona, posebno mlađeg uzrasta (od 15 do 20 godina) koristi dodatne pogodnosti mobilnih telefona – igranje igrica, četovanje, multimedijalne poruke, slanje mejlova itd... Zarada od 2,5 milijardi dolara širom sveta samo na jednostavnim pazl igricama preko mobilnih telefona i stalan rast ovog tržišta otvara šire mogućnosti od same prodaje igrica. Istraživanja pokazuju da korisnici igrica na mobilnim telefonima troše više novaca i na ostale bežične telefonske usluge pa se proizvođači mobilnih telefona takmiče da ponude što veći broj ovakvih usluga.

Partizana novinaru "Vremena" rekao da je najbolji igrač "crno-belih" Dejan Milojević ostao još sezonu u Beogradu za nekoliko puta manju sumu od one koju su mu nudili pojedini španski klubovi. Prošlog leta se pominjala cifra od blizu milion evra.

Posebna priča su fudbalski klubovi – iako se za neke dobre domaće igrače procenjuje da bi na evropskom fudbalskom tržištu mogli da zarade nekoliko miliona evra – ispada da trenutno ne dobacuju ni do hiljdu evra mesečno.

Iz Poreske uprave smo dobili informaciju da će detaljnija i konačna lista biti završena tokom ove nedelje, pa bi oni koji su zaduženi za kontrolu plaćanja poreza mogli da posete i ispitaju ponašanje sportskih klubova. Jedino ako se neki fudbaleri ili košarkaši ne predstavljaju kao ekonomisti ili preduzimači. Ili se tako predstavljaju "estradne zvezde" čija se imena takođe ne nalaze na spisku onih koji bi trebalo da plate porez na dohodak.

EKONOMIJA

Poreklo investicija

F. KLESIĆ

Od 3,5 milijardi dolara, koliko su stranci uložili u srpsku privredu od 2002. do 2004. godine, skoro trećina potiče od američkih kompanija, pa su Sjedinjene Američke Države trenutno "najveći strani investitor" u Srbiji. Pojedinačno najveći investitori iz Amerike su "Filip Moris" (duvan), U.S. stil (čelik), Bol korporejšen (limenke) i druge velike multinacionalne kompanije. Kao prednosti investiranja u Srbiju američki privrednici navode dobru obučenost radne snage, niske plate, dobru poresku politiku, mogućnost izvoza na tržište Rusije, ali i podatak da se čak 40 odsto radne snage dobro služi engleskim jezikom. U Beogradu je nedavno boravio i Robert Grafon, direktor američkog investicionog fonda Darbi, koji je nakon sastanka sa Borisom Tadićem, srpskim ministrima i američkim ambasadorom Majklom Poltom, najavio investiciju od 55.000.000 evra, koja će biti realizovana tokom ove godine. Nasuprot zadovoljstvu američkih investitora, ruski privrednici su se pre nekog vremena žalili na tretman u Srbiji, tvrdeći da se na njihov novac gleda sa velikim podozrenjem. Ovome treba dodati i podatak da je Andreas Cobel, ambasador Nemačke u Srbiji, nedavno izjavio da bi domaće vlasti trebalo da obrate mnogo veću pažnju na strane investitore nego što je to slučaj sada. On navodi primer da su u poslednjih nekoliko nedelja dve velike nemačke kompanije napustile ideju da investiraju u Srbiji i potpuno se okrenule Bugarskoj. Kao najveću prepreku stranim direktnim investicijama naveo je komplikovanu i nejasnu birokratiju i nerešene svojinske odnose u pojedinim oblastima. Iz relativno različitog tretmana koji "trpe" investitori iz raznih zemalja >>

navigator@vreme.com

PIŠE: ZORAN STANOJEVIĆ@BBC

Najskuplja srpska reč

Kosovo bi uskoro moglo i zvanično da postane "najskuplja srpska reč" ukoliko se ostvare predviđanja da *neko* za domen kosovo.com iskešira poveću sumu novca. Ovaj domen je u privatnom vlasništvu izvesnog Željka Boškovića (živi u Finskoj), koji ga je donedavno davao na besplatno korišćenje Srpskoj pravoslavnoj crkvi. Ali, pre nekoliko dana taj dogovor je raskinut uz dosta međusobnih optužbi.

Dakle, pomenuti Željko je 1996. godine u praskozorje interneta i internet adresa registrovao više .com domena (tipa budva.com, crna-gora.com i slično) sa namerom da ih kasnije prodaje "na parče". Registracija je koštala desetak dolara po domenu godišnje, tako da je za stotinak domena morao da investira oko hiljadu dolara svake godine. Sudeći po njegovom sajtu (www.yunet.com), u međuvremenu je uspeo lepo da se izvadi i zaradi, ali ko je drugima kriv što se nisu prvi setili.

Jedan od domena koji je registrovao jeste i pomenuti kosovo.com, ali je umesto da njim trguje, odlučio da ga 1998. godine ustupi SPC-u, odnosno manastiru Dečani na upravljanje. Monasi, pre svega otac Sava Janjić, ozbiljno su pristupili tom poslu te je ovaj domen (dakle adresa, a ne sajt) visoko rangiran na većini pretraživača (prvi na Guglu) ako se pretraga vrši na osnovu reči "kosovo". Onda su krenule priče...

U SPC-u su načuli da Bošković domen sada namerava da proda, jer Albanci navodno saleću nudeći ogromne sume za tu internet lokaciju. Bošković je, pak, BBC-ju izjavio da mu tako nešto nije padalo na pamet, niti ikakvih ponuda ima, ali da je SPC pokušala da mu preotme domen. Išli su na nadležni američki sud koji je presudio u njegovu korist nakon čega su mu advokati savetovali da prekine saradnju sa SPC i domen ponudi na prodaju. Trenutno se na toj adresi nalazi "neutralan" sadržaj, dok se sajt koji uređuje SPC sada nalazi na adresi kosovo.net, koju je neko takođe ustupio SPC. Na sajtu kosovo.com vlasnik predstavlja svoju stranu priče, dok se na kosovo.net može naći viđenje SPC.

Zakonski, Željko Bošković je potpuno u pravu, odnosno sa domenom može da radi šta god hoće. Moralno, SPC je domenu digla cenu, odnosno ostvarila izuzetan rezultat na pretraživačima i nije skroz fer da se neko drugi time sada okoristi. Idealno bi bilo da se dve strane dogovore, ali to će, izgleda, teško ići. Bošković ne misli da domen preda džabe, crkva nema para da ga plati, država Srbija bi možda nešto i dala ali poručuje da ne može da se upusti u licitaciju sa Albancima, uprkos budžetskom suficitu. A navodna ponuda Albanaca se nezvanično procenjuje na više stotina hiljada evra, možda i milion!

Jer, sudeći po forumima na internetu, Albanci su svesni da svet kada govori o Kosovu upotrebljava termin "kosovo", a ne albansko "kosova" te im je (naročito u ovom trenutku) neobično važno da se dokopaju upravo najatraktivnijeg domena. Uklanjanje istovremeno i sadržaja SPC sa tog sajta bila bi dupla korist.

Kosovo.com suvereno vlada pretraživačima zbog velikog broja linkova sa drugih sajtova koji vode ka tom sajtu. Dragan Varagić (pretraga.co.yu) smatra da bi uz dosta rada i kosovo.net mogao da dostigne visok plasman. Potrebno je da se svaka stranica prilagodi potrebama pretraživača, da se podstaknu sajtovi koji linkuju ka kosovo.com da prelinkuju na kosovo.net i da se sajt koncipira tako da privuče još novih linkova (odnosno preporuka za čitanje). Varagić kaže da za to treba i volonterskog rada, ali i para, te se postavlja pitanje hoće li to na kraju izaći skuplje od nekog dogovora sa Željkom. A da li će se sa kosovo.net u nekom trenutku dogoditi isto što i sa kosovo.com, pitanje je ozbiljnosti dogovora Crkve i vlasnika ovog domena.

AutoCAD 2007

Novosti u verziji 2007 su: dinamički blokovi, palete kalkulator, poboljšanja u radu sa tabelama i poljima, izvoz atributa u tabelu, poboljšanja u radu sa tekstom i šrafurama, poboljšanja kod kotiranja, nov način zadavanja komandi, opcija - Dynamic Input itd.

Autodesk Civil 3D 2007

novo rešenje koje obezbeđuje alate za obavljanje složenih analiza i projektovanje, kombinujući CAD funkcionalnost, manipulaciju tačkama, formiranje, analize i vizualizaciju digitalnih modela terena, rad sa parcelama i formiranje trasa puteva i drugih linijskih objekata.

AutoCAD LT 2007

jedini profesionalni 2D CAD program koji poseduje mogućnost razmene informacija u WEB okruženju a u isto vreme nudi 100% kompatibilnost sa proizvodima koji se baziraju na AutoCAD 2007 platform.

Autodesk Inventor 11

na jednom radnom mestu omogućava kompletno Autodeskovo rešenje za parametarsko 3D modeliranje u proizvodnom mašinstvu. Program je idealan za modeliranje mašina, postrojenja, opreme, elektro-mehaničkih uređaja itd.

Autodesk Revit 9

rešenje za parametarsko modeliranje u visokogradnji. Upotrebom modela zgrade u 2D, 3D ili oba istovremeno možete kreirati osnove, preseke, izglede i tabele. Sve informacije koje poseduje model su dinamički povezane.

Autodesk Architectural Desktop 2007

poseduje sve tradicionalne alate kao i AutoCAD 2007 i mogućnost kreiranja modela zgrade upotrebom inteligentnih arhitektonskih objekata. Upotrebom modela zgrade u 2D, 3D ili oba istovremeno možete kreirati osnove, preseke, izglede i tabele.

Autodesk Map3D 2007

rešenje namenjeno inženjerima, urbanistima, komunalnim delatnostima i ostalim tehnički orijentisanim korisnicima kojima je potreban efikasan i precizan alat za izradu karata i složene analize podataka o prostoru.

Alati za sve namene!

Zašto Autodesk?

Zato što je standard u projektovanju na PC računarima. Zato što ima 7 miliona korisnika širom sveta. Zato što, pored AutoCAD-a koji je najpopularniji CAD softver na svetu, ima specijalizovane softverske alate za projektovanje u mašinstvu, niskogradnji, visokogradnji i GIS-u. Zato što omogućava povezivanje svih faza multidisciplinarnih projekata. Zato što kroz mrežu ovlašćenih prodavaca pruža punu podršku korisnicima.

Generalni distributer za Autodesk

www.osa.co.yu/prodajna-mreza

Autodesk

mogao bi se izvući zaključak da je birokratija u Srbiji u stvari vrlo fleksibilna, odnosno da je visina zakonskih i pravnih prepreka za investitore iz pojedinih zemalja obrnuto proporcionalna uticaju koji ta zemlja (ili njen ambasador) u Srbiji trenutno ima.

SRBIJA

Zaštićena područja

Na predlog Uprave za zaštitu životne sredine, Vlada Republike Srbije donela je Uredbu o zaštiti Predela izuzetnih odlika Vlasina i Uredbu o zaštiti Specijalnog rezervata prirode Ludaško jezero.

Uredbom je prvi put ustanovljena zaštita Vlasinskog jezera i njegove okoline na površini od 12.740 hektara radi očuvanja lepote pejzaža vlasinske visoravni, raznovrsnog biljnog i životinjskog sveta sa velikim brojem retkih i endemičnih predstavnika divlje flore i faune i, posebno, nepotopljenih delova nekadašnje vlasinske tresave, čiji su najzanimljiviji ostaci predstavljeni plovećim tresetnim ostrvima. Cilj je, takođe, da se očuva čistoća i kvalitet voda, vazduha i zemljišta i obezbede uslovi za plansko uređenje i održivo korišćenje zaštićenog područja za potrebe turizma i rekreacije, nauke, obrazovanja, sportskog ribolova, poljoprivrede i proizvodnje energije. Veći deo zaštićenog predela nalazi se na teritoriji opštine Surdulica, dok svega pet odsto pripada opštini Crna Trava. Staranje o ovom zaštićenom prirodnom dobru povereno je Direkciji za građevinsko zemljište iz Surdulice.

Uredbom o zaštiti Specijalnog rezervata prirode Ludaško jezero proširene su granice zaštićenog područja ovog jezera i okolnog prostora, utvrđene Uredbom Vlade iz 1994. godine, sa 390 na 850 hektara, i ustanovljena zaštitna zona rezervata površine 2000 hektara. Ovo plitko semistatično jezero, njegove obale, vlažne livade, lesne i peščarske humke i deo vodotoka rečice Kireš predstavljaju jedinstven mozaik vodenih, močvarnih i stepskih staništa sa izuzetnom raznovrsnošću faune i flore i prisustvom retkih biljaka i životinja, posebno ptica. Kao mesto gnežđenja i boravka ptica i stanica za odmor i ishranu velikog broja migratornih vrsta, ovo područje je 1977. godine po osnovu Ramsarske konvencije upisano na listu međunarodno značajnih vlažnih staništa (močvara). Osim očuvanja i unapređenja stanja ekosistema specijalnog rezervata, proširenje njegovih granica i utvrđivanje novih mera zaštite imaju za cilj uspešnije i potpunije ispunjavanje međunarodnih obaveza koje naša zemlja ima prema ovom području po odredbama spomenute konvencije. Ludaško jezero se nalazi na teritoriji opštine Subotica, a brigu o njegovoj zaštiti nastavlja da vodi dosadašnji staralac JP Palić-Ludaš iz Palića. ×

AUTORI PRILOGA: MARIJA VIDIĆ, JOVANA GLIGORIJEVIĆ, SLOBODAN GEORGIJEV, BOJAN PANTIĆ, JASMINA LAZIĆ,

meteorološka prognoza 20/04/06 – 26/04/06

18/04/2006, HTTP://WWW.METEOS.CO.YU

min/max °C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	11/16	10/19	10/21	11/23	8/19	9/22	11/21
Vojvodina	11/16	10/19	10/21	11/22	8/18	9/22	10/20
Centralna i južna Srbija	9/17	8/18	6/21	8/22	7/17	7/20	9/19
Crna Gora	12/19	11/20	12/21	12/21	12/20	12/20	11/19

NEDELJNIK "VREME"
Mišarska 12–14, Beograd

Izdavač: NP "VREME" d.o.o.

DIREKTOR
Dragoljub Žarković

FINANSIJSKI DIREKTOR
Daniela Vesić

KOMERCIJALNA SLUŽBA
Vojislav Milošević

GLAVNI UREDNIK
Dragoljub Žarković

ODGOVORNI UREDNIK
Filip Švarm

POMOĆNIK GLAVNOG UREDNIKA
Aleksandar Ćirić

SEKRETARIJAT
Mirjana Kalezić

REDAKCIJA
Dejan Anastasijević, Duška Anastasijević, Aleksandar Anđić, Slobodanka Ast, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Vera Didanović, Jovan Dulović, Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević, Jelena Grujić, Nebojša Grujičić (kultura@vreme.com), Zoja Jovanov (biznis), Tatjana Jovanović, Branka Kaljević, Slobodan Kostić, Sonja Kovacs, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Saša Marković, Goranka Matić (foto@vreme.com), Ivana Milanović-Hrašovec, Milan Milošević, Teofil Pančić, Bojan Pantić, Saša Rakezić (strip@vreme.com), Tamara Skrozza, Vladimir Stanković, Zoran Stanojević, Seška Stanojlović (svet@vreme.com), Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić (međuvreme), Ljubomir Živkov

DOKUMENTACIJA
Dragoslav Grujić (arhiva@vreme.com), Jelena Mrđa (foto@vreme.com)

TEHNIČKA REDAKCIJA
Boško Blažić, Ivan Hrašovec (grafički urednik), Tanja Popović, Vesna Srbinović, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
KOREKTORI: Jovanka Lončar, Stanica Milošević; LEKTORI: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović; DAKTILOGRAF: Zorica Nikolić

INTERNET IZDANJE
http://www.vreme.com
Marjana Hrašovec

PRODAJA I PRETPLATA
(prodaja@vreme.com)
Nikola Ćulafić, Milan Radović

RAČUNOVODSTVO
Slavica Spasojević

MARKETING
(marketing@vreme.com)
Goran Kosanović (direktor), Stevan Ristić

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

ŠTAMPA:
Rotografika, Subotica

OBRADA TIRAŽA:
Data Press

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

Začin

OSUMNJIČEN KAO GLAVNI: Goran Kljajević A. ANDIĆ

Na slikama koje je ministar Jočić dostavio da se pohvali lepo se vidi da Kljajevića ne hapsi Dinkić, osim ako se ovaj nije maskirao u žandarma

Šta povezuje Mlađana Dinkića i Čedomira Jovanovića? Povezuje ih verovanje da se od svega može napraviti politički poen, pa koliko košta da košta. Građani, od kojih mnogi imaju uloge u Poštanskoj štedionici, pa su zainteresovani za njihovu sigurnost, još nisu razabrali prave razmere afere, a dvojica pomenutih su pohitali da je politički kapitalizuju. Prvog, Dinkića, koji je očigledno u predizbornom zaletu, portparol Specijalnog tužilaštva morao je da upozori da se ne zaleće oko ocena da je najzad pohapšena i sređena "stečajna mafija".

Ministar policije Dragan Jočić kao da je osetio Dinkićevu nakanu pa je odabranim medijima razdelio slike uhapšenog Gorana Kljajevića, predsednika Trgovinskog suda, na kojima se lepo vidi da ga nije uhapsio i da ga ne sprovodi Mlađan Dinkić, osim ako se ovaj nije maskirao u radno odelo UBPOK-a. Kako je Dinkić krenuo, ispalo bi da ih je on goloruk uhvatio.

Čaršija šuška da policija ubira i poene za sebe, pa se uz već pomenutu fotografiju pominje i fotografija ustupljena "NIN-u" na kojoj se vidi Čeda Jovanović u društvu sa Sekulom Pjevčevićem, takođe osumnjičenim u "stečajnoj aferi", a tako kadrirana da se od ostatka društva za stolom vidi dva para sandala. Zlobnici tvrde da je ta grupna fotografija pronađena prilikom pretresa Pjevčevićevog, a Jovanović tvrdi da je ukradena iz njegovog stana.

Čedomir Jovanović je brz i pametan momak, što u politici može nešto da znači ako je dotični u izvršnoj vlasti, ali opoziciono delovanje nekako više traži od čoveka da bude temeljan i mudar. Očekivano povezivanje sopstvenog lika i dela s Kljajevićem i Pjevčevićem, Jovanović je pokušao da amortizuje izjavom, naknadno i privatno ublažavanom, kako je cela afera osmišljena da bi se kompromitovao i ucenio Marko Kljajević, sudija u slučaju ubistva Zorana Đinđića, da Vlada Srbije ne namerava da se obračuna sa mafijom, već sa Specijalnim sudom, ergo da hoće da oslobodi Legiju i uništi one koji su umislili da su naslednici Đinđićevog puta.

Tako su političke magle već obavile jednu po indicijama ozbiljnu aferu. Na stranicama koje slede "Vreme" analizira sudski učinak i utisak koji su u javnosti ostavile afere koje su otvorene tokom mandata Koštunićine vlade i afere koje su dovele do pada vlade Zorana Živkovića. I površna analiza govori da je u mnogim slučajevima rasplet afere daleko, a u nekim su zameti svi tragovi i pamte se samo kao politički obračuni. Ostale su bez adekvatnog i jasnog sudskog sankcionisanja. Biće, strah me je, kao u onoj narodnoj priči o vuku i Dinkiću, pardon čobaninu, kad je ovaj stalno vikao "Vuk, vuk !", a čobani bežali dok im nije dosadilo, pa kad je vuk došao, bio je tužan kraj.

Jedan advokat, praktičar, koji više vremena provodi u sudnici nego na televiziji – što je danas, priznaćete, retkost – autoru ovih redova rekao je da "u privrednom kriminalu nema savršenog zločina" i da je samo pitanje umešnosti i političke volje da li će trag biti praćen do kraja.

Mi sada imamo višak tragova, a manjak umešnosti i volje. Dokle god političari budu začin u svakoj čorbi, ova će se hladiti na pravosudnom stolu, a u narodu će se podgrevati nezadovoljstvo prema vlasti koja otvara, ali ne zatvara afere. ×

D. ŽARKOVIĆ

Teorija zavere i druge zavere

Zašto je nekima sumnjivo hapšenje sumnjivih lica, ko je s kim povezan, ko se kome sveti, na koga se vrši pritisak, kako je jedan pobegao i da li će drugi ostati u zatvoru

ĐORĐE POPOVIĆ

Ako je u pravu ministar finansija Mlađan Dinkić kad, govoreći o prošlonedeljnom privođenju devetočlane grupe osumnjičene za zločinačko udruživanje, kaže da je reč o obračunu sa vrhom korupcije i stečajne mafije u Srbiji, problem je što u tu dobru vest neće verovati mnogi, a ne samo Danica Drašković i Čedomir Jovanović, najbrži kritičari Dinkićeve teorije o obračunu s kriminalom. Spisak različitih tumačenja najnovije policijske akcije, izrečen u prvim danima nakon njenog obznanjivanja, naime, zabrinjavajuće je dugačak: pominju se pritisak na Specijalni sud u procesu za ubistvo premijera Zorana Đinđića, politička kampanja, pokušaj obezbeđivanja monopola tajkunima bliskim sadašnjoj vlasti, pokušaj uspostavljanja kontrole nad Trgovinskim sudom, osveta zbog afere "Kofer"...

Ako su, s druge strane, u pravu direktorka "Srpske reči" i lider Liberalno demokratske partije, kada tvrde da hapšenja Gorana Kljajevića, predsednika Trgovinskog suda (označen kao jedan od organizatora "zločinačkog udruženja"), ima za cilj pritisak na predsedavajućeg sudskog veća u procesu za ubistvo premijera Đinđića, Kljajevićevog rođenog brata Marka, onda je problem što tim upozorenjima mnogi neće verovati. I ta grupa skeptika ima obiman spisak argumenata za svoje sumnje – od onih koji se odnose na minuli rad lica koja upozoravaju na opasnost od zloupotrebe procesa protiv "zločinačkog udruženja", do onih koji se odnose na dostignuća članova trenutno aktuelnog "zločinačkog udruženja", među kojima su najpoznatiji Kljajević i Slobodan Radulović, dugogodišnji direktor C marketa.

A ako su u pravu i jedni i drugi (devetoro osumnjičenih jesu zaslužili hapšenje, i to još odavno, ali akcija je sprovedena sa ciljem koji nema nikakve veze sa uvođenjem finansijskog reda u državi i ne najavljuje uspostavljanje pravila koje će važiti i u drugim slučajevima), problem je što se deo javnosti čije bi mišljenje time bilo potvrđeno, toj potvrdi nikako ne može obradovati. Reč je, naime, o nezadovoljnicima koji su do sada već dobili dovoljno potvrda za uverenje da se, od petooktobarskih promena naovamo, nije dogodilo ozbiljno preispitivanje odgovornosti za brojna finansijska i druga nedela. I da nema naznaka da bi se to u skorijoj budućnosti moglo desiti.

ŠTA SMO IMALI OVOG PUTA: Posle, prema nezvaničnim informacijama, osam meseci policijske istrage, policija je privela devetoro osumnjičenih za učešće u organizovanom finansijskom kriminalu. Kao organizatori "zločinačke grupe", osim Kljajevića i Radulovića, označeni su i Mirko Brašnjović, suvlasnik Eko-produkta i direktor u Tabaku, čiji je formalni vlasnik njegova supruga Snežana Pantović, i Nemanja Jolović, suvlasnik i pomoćnik direktora u Eko-produktu. Kao članovi zločinačke grupe označeni su Delinka Đurđević, sudija Trgovinskog suda, Sekula Pijevčević, direktor Kreditno-eksportne banke, Milinko Brašnjović, direktor Eko-produkta, Jasmina Kojić, advokat, Jelica Živković, generalni direktor Poštanske štedionice, i Dejan Ivezić, policijski službenik Generalnog inspektorata MUP-a Srbije.

Svi se terete da su tokom višemesečnog delovanja oštetili državu a obradovali sebe višemilionskim novčanim iznosom (u evrima). Sve zahvaljujući davanju i primanju mita, zloupotrebi položaja i odavanju službene tajne, a kroz stečajne postupke preduzeća BEKO, BIM Slavija, Ineks, Rad, C market i Jugoeksport. Mediji su odmah najavili dalja hapšenja, a pominjani su i tragovi koji vode do "Crne Gore, uticajne supruge nekih od koalicionih partnera iz sadašnje vlade, bivši advokati i sadašnje sudije", pa čak i jedan član aktulene srpske vlade – imenom i prezimenom Velimir Ilić, najuspešniji ministar po oceni premijera Vojislava Koštunice.

Osvanuli su i novinski tekstovi koji se detaljno bave delatnostima grupe osumnjičenih i njihovih ujaka, tetki, braće i ostale najbliže rodbine. Kroz šumu podataka, vidi se, međutim, jednostavna šema o kojoj se u javnosti odavno govori, i zbog koje je problem Trgovinskog suda često pominjao Savet za borbu protiv korupcije, ali i evropski predstavnici, kroz prošle godine napokon odobrenu Studiju izvodljivosti: Trgovinski sud bi proglasio stečaj nad nekim preduzećem, povezani biznismeni bi, potom, preko Poštanske štedionice obezbedili jeftin kredit za njegovu kupovinu, a sud bi sve to odobrio.

SEKULA I NJEGOVE ULOGE: Iako su u nevinost uhapšenih zaklinju samo njihovi plaćeni advokati, policijska akcija kojom kao da nije rukovodio nadležni ministar Dragan Jočić, već ministar finansija Mlađan Dinkić, naišla je na podozrenje, prouzrokovano različitim razlozima. Najupečatljivije su bile ocene Danice Drašković i Čedomira Jovanovića o pokušaju pritiska na Specijalni sud, odnosno Marka Kljajevića (koji

se nije oglasio) sve sa ciljem sprečavanja donošenja presude protiv osumnjičenih za ubistvo premijera Đinđića, ali se cela priča nije tu zaustavila. Mnogima je, naime, bilo čudno da je Slobodan Radulović nekako na vreme doznao šta mu se sprema pa je pobegao iz zemlje (pušten da pobegne?). Sumnju je podstakla i činjenica da su podaci iz istrage ali i fotografije hapšenja nekako dospeli u odabrane medije (što nije bio slučaj sa, recimo, hapšenjem viceguvernera Dejana Simića), ali i činjenica da se u kriminalističkoj priči ponovo pojavljuje ime Sekule Pijevčevića, koje je bilo vrlo bitno, ali sa drugačijim predznakom, i u prethodnoj, neslavno završenoj aferi "Kofer".

Sada osumnjičeni Pijevčević u dotičnom slučaju je, naime, imao ulogu pomagača snagama reda u lovu na finansijsku mafiju. Iako tada osumnjičenog viceguvernera Simića, u čijem je stanu, sveže očišćenom od prisustva Ivice Dačića, koalicionog partnera aktuelne vlade, pronađen kofer pun obeleženog novca, ministar Dinkić nije svrstavao u mafiju, pompezna policijska akcija proizvela je mnoštvo teških medijskih optužbi na račun drugog čoveka NBS-a. Mediji su javili i o volšebnoj provali u neobjašnjivo skupoceni stan mladog funkcionera NBS-a i podsećali na njegovu ulogu u kupovini famozne vile guvernera Radovana Jelašića, da bi se, posle mesec dana, sve izduvalo. Simić je pušten zbog nedostatka dokaza, a potom i vraćen u NBS, doduše na mesto savetnika guvernera, a cela priča dovela je deo javnosti, skeptičan prema namerama aktuelne vlasti, do zaključka da je akcija protiv "stečajne mafije" zapravo izvedena na motoru Dinkićeve želje za osvetom zbog prethodnog "napada na instituciju" blisku G17 plus. U takve teorije baš zgodno se uklopila i tvrdnja advokata Bože Prelevića da je Pijevčević baš na dan hapšenja trebalo da dâ iskaz kao svedok u postupku koji se vodi zbog afere "Kofer".

Gde je jedna teorija zavere, tu je odmah i druga – a prema njoj upravo je afera "Kofer" iskonstruisana da bi se skrenula pažnja sa istrage protiv "stečajne mafije", započete pre lova na viceguvernera, čija lepljivost prstiju, u čaršiji i medijima detaljno opisivana, nije i zvanično dokazana. Ta teorija obuhvata i tvrdnje o povezanosti Čedomira Jovanovića i Pijevčeviča. Jovanović se etiketira kao čovek koji je, u vreme vladavine DOS-a, lično postavio Kljajevića na mesto predsednika Trgovinskog suda (što on demantuje, tvrdeći da je to bila zajednička odluka višestranačke kadrovske komisije tadašnje vladajuće koalicije). Teza da je Pijevčević Jovanovićev finansijer (što obojica demantuju) potkrepljuje se fotografijom objavljenom u istim medijima ispred čijih vrata su iz nepoznatog vozila ispale fotografije hapšenja Kljajevića (Jovanović tvrdi da je fotografija na kojoj su on i Pijevčević ukradena iz njegovog stana, stara šest godina, pa još i izmontirana, time što su isečeni ostali likovi, čime je istaknuta navodna povezanost preostale dvojice).

PUT U ŠPANIJU: Da li u nekoj od sve brojnijih optužbi i kontraoptužbi ima istine, verovatno dobro zna čovek koji zna i mnoge druge škaljive podatke iz novije istorije, s obzirom na to da >>

Šest teških komada

Permanentno otvaranje afera i međusobna optuživanja aktera na političkoj sceni kao da javnost uveravaju da "su svi lopovi" i potvrđuju ocenu da je korupcija najozbiljnija bolest društva. Ako ostanu samo na nivou skandala i bez sudskog epiloga, te afere će biti dokaz da nismo pravna država, i da je otvaranje afere sredstvo političke borbe, koje vlast koristi da bi opstala, a opozicija da bi došla na vlast. U tekstu koji sledi opisujem šest afera otvorenih tokom mandata Koštuničine vlade, a koje nisu do kraja i jasno sudski procesuirane.

Mobtel: Karići nestali preko noći

Predstavnici Vlade Srbije i austrijskih privatnih investitora, koje predvodi Martin Šlaf, potpisali su početkom aprila ugovor o osnivanju novog preduzeća, naslednika Mobtela, u kome će Srbija biti vlasnik 70 odsto kapitala, a austrijski konzorcijum 30 odsto. Dogovoreno je da početna cena na javnom nadmetanju bude 800 miliona evra, od čega je samo licenca 320 miliona evra, kao i da se okončaju svi sporovi između BK trejda, PTT-a i Vlade. Mlađan Dinkić, ministar finansija ocenio je "da konačno, posle 12 godina imamo čistu situaciju u vezi s našim prvim mobilnim operaterom", naglasivši da je Vlada Srbije ovim sporazumom načinila "potez decenije".

Ovim je završena akcija preuzimanja koja je započela kada je Vlada (29. decembra 2005) Mobtelu oduzela licencu za bavljenje mobilnom telefonijom i preuzela kontrolu nad njegovim prihodima.

Godinama je prihod od prodaje SIM pripejd kartica i vaučera deljen u odnosu 60:40 između Mobtela i Astre. Naravno, osnivači Astra simita su firme porodice Karić.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je u međuvremenu podnelo krivičnu prijavu protiv Bogoljuba, Sretena i Dragomira Karića zbog utaje poreza.

Bogoljub Karić je u svojstvu građanina početkom februara saslušan u Poreskoj upravi u vezi sa njegovim poreskim obavezama iz 1999. godine, ali se nije pojavio narednog dana, kada je trebalo da bude ispitan u svojstvu osumnjičenog. Kako je sam tada tvrdio, otišao je u inostranstvo da prikupi dokumentaciju sa Kipra, i iz Londona i Moskve. MUP Srbije je 4. februara raspisao potragu za Bogoljubom Karićem jer se nije odazvao pozivu na saslušanje.

Od 24. februara Karić se nalazi na Interpolovoj poternici zbog neodazivanja pozivima Okružnog suda u Beogradu i Okružnog suda u Novom Sadu, koji vode istražni postupak protiv njega zbog zloupotrebe službenog položaja i davanja mita, dok je za Sretenom Karićem, Harpurom Rojem Patrikom i Vidomirom Paražaninom raspisana policijska potraga. U pritvoru su početkom marta bili Dušan Đorđević, Tatjana Rakas, Branislav Anđelić, Miša Kuzmanović, Smilja Mladenović i Panta Urošević, dok su na slobodu pušteni Goran Božić i Bogoljub Lazić.

Krivične prijave podnete su protiv Bogoljuba, Sretena i Zorana Karića, Tatjane Rakas, Branislava Anđelića, Dušana Đorđevića, Patrika Harpura, Vidomira Pareženina, Žanke Radić, Gorana Božića, Bogoljuba Lazića, Miše Kuzmanovića, Smilje Mladenović, Pante Uroševića, Snežane Kostić, Jovanke Babić, Tamare Đuričić, Veronike Turike-Petreski i Branka Krstonošića.

Proverama poslovanja istraga je došla do podatka da je 20 rukovodilaca iz Mobtela oštetilo tu firmu i njenog partnera PTT Srbija za oko 115 miliona evra. Oni se sumnjiče da su, u različitim svojstvima u Mobtelu, izvršili ili bili saizvršioci u 29 krivičnih dela.

Policijska statistika kaže da su Mobtel najviše (skoro pet milijardi dinara) oštetili Sreten Karić, nekadašnji generalni direktor. Potom njegov mlađi brat Bogoljub (oko dve i po milijarde dinara), potom sa više od milijardu dinara štete slede Harpur Roj Patrik i Tatjana Rakas. Najmanje štete načinio je Zoran Karić (više od sedam miliona dinara).

je u poslednjih desetak godina uvek bio blizu vlasti – kako pretpetooktobarske tako i postpetooktobarske. Problem je jedino što je Slobodan Radulović, a o njemu je reč, sva svoja dragocena znanja odneo u Španiju, a odatle možda već i na neku drugu lokaciju. I što se, osim u slučaju da se još jednom pokaže da za ozbiljnu optužnicu nema dokaza, Radulovićev povratak u zemlju može očekivati istim avionom kad i povratak Bogoljuba Karića – čoveka o čijim se sumnjivim poslovima takođe godinama sve znalo, ali je akcija nadležnih organa pokrenuta tek kad je to naložio "viši" politički razlog. I kome, takođe, istraga za teška zlodela nije onemogućila odlazak iz zemlje.

Kao i Karić, Radulović je godinama umeo da bude "začin C" gde god treba: diplomirani ekonomista, rođen 10. januara 1943, sa radnim iskustvom u Beogradskoj klanici, RZ HIP-u Plast iz Pančeva (direktor), Gradskom sekretarijatu za privredu, Direkciji za robne rezerve (direktor), Centropromu, a potom i C marketu (direktor od 1990), kao kadar Nove demokratije, ušao je u vladu Mirka Marjanovića i postao njen potpredsednik. Koštalo ga je to uvršćivanja na spisak lica bliskih Miloševiću kojima je bio zabranjen ulazak u zemlje EU-a, što mu, međutim, posle pada Miloševića nije bio minus. I dalje je, kao poslanik ND-a i poslovni partner Dušana Mihajlovića, bio "in": opet je bio poslanik skupštinske većine, pa čak i predsednik Odbora za ekonomske odnose sa inostranstvom u Skupštini Srbije. A kada je, krajem 2005, došlo vreme za privatizaciju C marketa, iako je policijska istraga uveliko bila u toku, zajedno sa Miroslavom Miškovićem i Milanom Bekom, tajkunima za sva vremena, lepo ga je primio premijer Koštunica. Uz premijerovo posredovanje postignut je dogovor da Mišković i Beko kupe veliku trgovinsku mrežu, i to uz pomoć komplikovanog pravnog mehanizma, uz posredstvo firme Primer C, čiji je osnivač bio upravo Radulović. Nikakav problem nije predstavljala činjenica da se grupa akcionara C marketa prethodno žalila Savetu za borbu protiv korupcije da im dugogodišnji direktor preti da će dobiti otkaze ako njemu ne prodaju akcije; valjda mu je kao plus zabeležena "patriotska" kampanja protiv pokušaja Merkatora da kupi taj trgovinski lanac.

A kada je, početkom godine, odlikovan ordenom svetog Save zbog doprinosa izgradnji hrama na Vračaru (novcem kompanije koju je ojadio), izgledalo je da Raduloviću i dalje cvetaju ruže. Nevolja je nastala samo nekoliko dana kasnije, kad su Mišković i Beko ustanovili prave razmere propasti kompanije koju su upravo kupili. Pokazalo se da dobro obavešteni Radulović nije znao da nove gazde ne vole kad im neko napravi dug od sedam miliona evra: od otkaza ga ni Kljajević nije mogao spasti. Nije, ipak, reč o totalnoj katastrofi: ni u jednoj verziji o stanju na Radulovićevom računu u španskoj banci Kaiha de Katalunja, ne pominje se manje od šest nula.

KARIĆEV ANĐEO: I dok se Radulović obezbedio finansijski i geografski, za uhapšenog Kljajevića deo javnosti veruje da se, osim finansijski, obezbedio pravno i informativno (posedovanjem ra-

Pancir: Dragić će da tuži državu

Mile Dragić, proizvođač vojne opreme iz Zrenjanina, zbog davanja i primanja mita pritvoren je 19. septembra 2005, u pritvoru je proveo mesec dana, kada je pušten da se brani sa slobode. Početkom oktobra 2005. godine budžetska inspekcija Ministarstva finansija podnela je krivičnu prijavu protiv Davinića i četvorice funkcionera Ministarstva odbrane SCG zbog zaključenja po državu štetnog ugovora o nabavci vojne opreme od 176 miliona evra.

Protiv Prvoslava Davinića, bivšeg ministra odbrane, 8. februara je doneto rešenje o sprovođenju istrage zbog sumnje da je jedan od glavnih aktera u sklapanju ugovora između Vojske SCG i firme "Mile Dragić".

U ovom postupku, Davinić je već saslušavan, ali kao svedok. Međutim, tužilaštvo je 30. januara ove godine podnelo zahtev da se istraga proširi i na Davinića smatrajući da ima dovoljno dokaza koji ukazuju na njegovo učešće u poslu oko nabavke vojne opreme.

Pored Prvoslava Davinića, istraga se vodi i protiv Mileta Dragića, generalmajora Miluna Kokanovića, pukovnika Jovice Vučkovića i kapetana Igora Mihajlovića.

Prvoslav Davinić, bivši ministar odbrane, odbacio je pred istražnim sudom optužbe da je zloupotrebio službeni položaj u aferi "Pancir". Davinić je februara ove godine svu odgovornost svalio na stručne službe, koje su bile zadužene za pripremanje ugovora. Davinić je odbacio tvrdnje Mlađana Dinkića, ministra finansija, da bi budžet Srbije ovim poslom bio oštećen pošto je nabavka opreme trebalo da se finansira prodajom nepokretnosti u vlasništvu Vojske i viška naoružanja.

Savet ministara Srbije i Crne Gore 22. februara stavio je van snage svoju odluku od 22. avgusta 2005. kojom je Ministarstvu odbrane bilo odobreno da nabavi sredstva za modernizaciju Vojske, potvrđeno je Beti u Savetu ministara. Ta odluka je stavljena van snage na predlog Ministarstva odbrane. Dragićev advokat Vladimir Horovic izjavio je da će tražiti naknadu štete ukoliko ugovor između te firme i Vojske SCG bude i raskinut.

Satelit: Izraelci, takođe...

Bivši ministar odbrane Prvoslav Davinić je 4. juna 2005. u Parizu potpisao ugovor sa izraelskom kompanijom Imidžset internešenel o zakupu satelita na šest godina. Vrednost ugovora je 45 miliona evra, a prva rata koju je SCG trebalo da plati 4. novembra 2005. godine iznosi 4,625 miliona evra. Vlast tvrdi da Ugovor o zakupu satelita koji je potpisao Davinić nije pravno obavezujući za SCG i Savet ministara neće plaćati zakup.

U javnosti se spekuliše da slučaj nije isteran do kraja, i da na ovu aferu ne samo da nije stavljena tačka, već da se ponovo komplikuje. U Ministarstvu odbrane ne žele da komentarišu ove spekulacije i upućuju na Savet ministara koji je stavio oznaku tajnosti na dokumenta u vezi sa satelitom.

Stručnjaci Instituta za uporedno pravo, koje je Ministarstvo odbrane angažovalo da procene validnost sporazuma o zakupu izraelskog osmatračkog satelita u vrednosti od 45 miliona dolara, ocenili su da je taj ugovor pravno važeći, potvrdio je "Danasu" izvor iz Instituta.

Slučaj Jotka: Sudije za Vučkovića

Suđenje vođi kruševačkog klana Zoranu Jotiću zvanom Jotka i sudiji Vrhovnog suda Srbije Ljubomiru Vučkoviću, koji su optuženi za davanje i primanje mita, počelo je 6. marta u Specijalnom sudu u Beogradu. Sudija Vučković uhapšen je 14. septembra 2005, a Specijalno tužilaštvo za borbu protiv organizovanog kriminala podiglo je polovinom decembra 2005. optužnicu protiv deset okrivljenih zbog zločinačkog udruživanja, korupcije, davanja mita i falsifikovanja isprava. Prema optužnici, Jotić je

znih informacija o raznim ljudima), zahvaljujući čemu bi se istražni organi mogli još jednom suočiti sa "nedostatkom dokaza" za opštepoznata nedela. A spisak sumnjivih Kljajevićevih odluka (mnoge je potvrdio i Vrhovni sud, ali se o njemu sada ćuti) dugačak je i bezbroj puta preštampavan u novinama. Njegovu smenu još 2001. tražio je Vladan Batić, Dinkić ga javno ganja od 2003, 2004. bio je nakratko suspendovan (zbog sumnji na nezakonito postupanje u predmetu "Ineks intereksport"), ali se odlukom Vrhovog suda vratio na funkciju. Mediji su očajnički tvrdili: "Kljajević neuništiv!"

Rođen 1. oktobra 1959. godine u Bijelom Polju, Goran Kljajević je diplomirao na Pravnom fakultetu u Beogradu 1982. godine, a poslovnu karijeru je kao sudija pripravnik počeo u tadašnjem Privrednom sudu. Javnosti je postao poznat kao vođa pobune protiv Milene Arežine, zloglasne Miloševićeve predsednice Privrednog suda, koja je kasnije tvrdila da su 6. oktobra 2000. braća Kljajević, sa Miletom Lukovićem, članom Zemunskog klana, upala u njenu kancelariju zahtevajući da podnese ostavku na tu funkciju. Kljajević, koji je sve navode o povezanosti sa Zemunskim klanom demantovao, na mesto v.d. predsednika Trgovinskog suda postavljen je 9. oktobra 2000, da bi u julu 2002. bio izabran za predsednika Suda. Zbog izveštaja o pomoći Bogoljubu Kariću da 1995. preuzme profitabilnu kompaniju Bel padžet od Zorana Markovića, te da je lično 1997. upisao većinsko vlasništvo BK trejda u Mobtelu, u javnosti je pominjan kao "Karićev anđeo čuvar". Novinarski esnaf ga, međutim, pamti još od ranije, zahvaljujući činjenici da je u decembru 1994. pripomogao Miloševiću da preuzme jedini dnevnik koji nije bio pod njegovom kontrolom u prvoj polovini devedesetih – Borbu (u čijem je upravnom odboru bio i Slobodan Radulović). Tvrdilo se i da je upravo on registrovao preduzeće Košava Marije Milošević i firmu Tref Vlade Kovačevića. Pominjane su i njegove navodne veze sa Zoranom Janjuševićem, koje su datirale još iz devedesetih godina, i zajedničko osnivanje fantomskih firmi, koje su kasnije kupovale preduzeća po Srbiji.

Iako na meti optužbi Mlađana Dinkića, sa kojim se sukobio zbog Astra banke i Poštanske štedionice, nije bio neosetljiv ni prema potrebama aktuelnog režima – što se videlo na primerima C marketa i "Večernjih novosti". Ipak, odluke koje se tiču u aktuelnoj istrazi pomenutih stečajnih postupaka preduzeća BEKO, BIM Slavija, Ineks, Rad, C market i Jugoeksport, ali i u medijima pominjanim firmama kao što su Brodogradilište Beograd, Štampa i Ateks, mogle bi ga, iz stana u Ulici Strahinjića bana koji je dobio od države i trajnije preseliti u znatno neudobniju zatvorsku ćeliju. Ukoliko se ne pokažu tačnim tvrdnje da se predsednik važne sudske institucije, kome je ionako sledio reizbor u junu, na vreme obezbedio – pravno, informativno i finansijski. U međuvremenu, uprkos hapšenju, sa funkcije nije smenjen, a privremeno ga zamenjuje Ivanka Kojić, ne tako davno sumnjičena da je primala mito od Bogoljuba Karića.

×

VERA DIDANOVIĆ

pokušavao da od sudije Vučkovića izdejstvuje ukidanje prvostepene presude kojom je osuđen na 12 godina zatvora zbog iznuda i puštanje iz pritvora. Vučković je bio sudija izvestilac u Vrhovnom sudu Srbije u tom slučaju.

Osim Jotića i Vučkovića, optužen je i bivši zamenik specijalnog tužioca Milan Radovanović, koji se teretio za odavanje službene tajne. On je bio zamenik specijalnog tužioca za borbu protiv organizovanog kriminala, i potpisao je optužnicu za atentat na premijera Zorana Đinđića. Preminuo je 29. marta ove godine na VMA, gde je bio hospitalizovan nakon što je 12. marta doživeo dva srčana udara.

Četvoro sudija Vrhovnog suda koje su odlučivale o prvostepenoj presudi Zoranu Jotiću Jotki svedočile su u Specijalnom sudu da njihov kolega Ljubomir Vučković nikada nije intervenisao u predmetima Jotkine grupe.

Kofer: Simić, savetnik u NBS

Sudska istraga u aferi "kofer" u kojoj su akteri Dejan Simić, viceguverner Narodne banke Srbije, i Vladan Zagrađanin, visoki funkcioner SPS-a, osumnjičeni za primanje, odnosno davanje mita u vrednosti od 100.000 evra, uhapšeni su 11. januara ove godine u Simićevom stanu.

Posle 80 dana provedenih iza rešetaka Centralnog zatvora glavni akteri afere pušteni su na slobodu.

Zagrađanin je po izlasku iz Okružnog zatvora izjavio da je aferu montirao Sekula Pijevčević, koji je tvrdio da mu Simić i guverner Jelašić traže reket da bi njegovoj banci vratili dozvolu za rad. Kasnije u istrazi pokazalo se da nema konkretnih dokaza protiv uhapšenih, a krunski svedoci optužbe su promenili iskaze.

Bivši viceguverner Narodne banke Srbije Dejan Simić, koji je razrešen te funkcije nakon pokretanja istražnog postupka, posle puštanja iz pritvora postavljen je za savetnika guvernera za bankarski sektor.

Vozovi: Kad Velja Ilić vozi

Železnice Srbije predstavile su 30. marta vozove stare između 21 i 25 godina, koji su bez odgovarajuće procedure uvezeni iz Švedske za oko 3,5 miliona evra. Pored direktora ŽTP-a Milanka Šarančića, promotivnoj vožnji prisustvovao je i ministar za kapitalne investicije Velimir Ilić koji je tom prilikom rekao da "postupak nabavke deset dizel-motornih vozova nije bio potpuno u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama".

Šarančić se pravdao pričom da javni konkurs, predviđen Zakonom o javnim nabavkama, nije sproveden, jer su Železnice imale "preporuku iz Uprave za javne nabavke da se pozovu na hitnost postupka". On je ocenio i da je "bilo dosta neistina koje su objavljivane u medijima povodom ove nabavke".

Čitav skandal nastao je kada je, u oktobru prošle godine, direktor Uprave za javne nabavke Predrag Jovanović objavio da su Železnice Srbije prekršile zakon nabavljajući šinobuse iz Švedske. Železnice Srbije su iskoristile "rupu u zakonu". Pozvale su se na hitnost nabavke zbog uvođenja kompozicija u red vožnje. "Hitna" nabavka, zatražena krajem jula prošle, okončana je tek početkom ove godine.

U Drugom opštinskom sudu sredinom marta održano je ročište po privatnoj tužbi Šarančića protiv direktora Narodne kancelarije Dragana Đilasa zbog ocena koje je Đilas izneo o nabavci vozova iz Švedske. ×

Dokumentacioni centar "Vreme"

BETA

BEZ RASPLETA

Šta ono bi...

Otvaranje afera je deo političke strategije i taktike. G17 plus posebno se istakao. Tri godine posle treba li da budemo oprezni i kad sudimo o novootvorenim aferama

Skandalom na skandal, aferom na aferu, slučajem preko slučaja, taj sled je krajem 2003. doveo do pada vlade Zorana Živkovića i vanrednih izbora. Važnu ulogu u „otvaranju“ mnoštva afera odigrala je nekadašnja ekspertska nevladina organizacija, u međuvremenu organizovana u stranku G17 plus. Nedavnim objavljivanjem da „slučaj“ Janjušević–Kolesar izlazi na sud ponovo su podstaknuta očekivanja javnosti da se slučajevi i afere možda i ipak – ne okončavaju samo otvaranjem.

Gotovo zaboravljena, afera Janjušević–Kolesar oživela je prošlog meseca, posle tri godine krčkanja, kada je istražni sudija Okružnog suda u Beogradu Dragan Lazarević doneo rešenje o sprovođenju istrage protiv Nemanje Kolesara, bivšeg šefa kabineta premijera Srbije Zorana Đinđića, i direktora fabrike cementa „Novi Popovac“ Darka Križana, osumnjičenih za primanje mita i pranje novca. Saslušani su bivši Đinđićev i Živkovićev savetnik Zoran Janjušević i direktor bečkog preduzeća MCS grup Miroljub Jakovljević.

Sud, međutim, još nije doneo rešenje o sprovođenju istrage protiv Jakovljevića i Janjuševića. Nešto više od četiri godine od privatizacije cementare „Novi Popovac“, Služba za borbu protiv organizovanog kriminala podnela je krivičnu prijavu protiv aktera afere. Prema saopštenju MUP-a, njih četvorica su osumnjičeni za krivična dela zloupotrebe službenog položaja i pranje novca: Križan i Kolesar su s predstavnicima švajcarske firme Holcim omogućili da ponuda od 52 miliona dolara nemačke firme Breitenburger, kćerke firme Holcim, za kupovinu cementare u januaru 2002. bude proglašena kao najpovoljnija. Jakovljević je, prema prijavi, pomogao Kolesaru i Križanu u izvršenju dela zloupotrebe službenog položaja poslovnim kontaktima s predstavnicima srpske i nemačke firme. Pranje novca su izveli tako što je Breitenburger u februaru 2003. uplatio 2.099.968 dolara na račun Janjuševićeve firme Majron sejls LTD sa sedištem na Sejšelskim ostrvima, a otvoren u Budimpešti. S tog računa je kod Cepter banke na Kolesarov račun prebačeno 355.000 dolara, a 250.000 na Križanov. Još 634.000 Janjušević je prebacio na nerezidentni račun svoje firme kod Cepter banke, a na račun firme MCS grup 860.450 dolara. Četvorica osumnjičenih saslušani su i u januaru ove godine.

Janjuševićevo objašnjenje transakcija veoma je jednostavno: novac koji je Breitenburger uplatio na račun Majron sejlsa LTD godinu i po dana nakon privatizacije proistekao je iz njegovih privatnih poslova. Umesto da Breitenburger za konsultantske poslove uplati novac firmi MCS grupa a MCS grup njemu, Breitenburger je novac uplatio direktno – Janjuševiću. U pitanju je njegovo potraživanje libijskog duga za remont brodova koje je išlo preko firme MCS grup. Janjušević objašnjava da je Holcim u UBPOK poslao dopis kojim ga obaveštava da Majron sejls nema nikakve veze sa privatizacijom cementare, a da Aleksandra Vlahovića, tadašnjeg ministra privrede, i ostale učesnike u privatizaciji cementare u to vreme nije poznavao. U vreme kada je Janjušević postao Đinđićev savetnik, privatizacija fabrike cementa “Novi Popovac” već je završena pa, kako naglašava, država ga više ne tereti za sukob interesa (zakon koji to reguliše tada nije postojao), već za politički uticaj. Pomenutih 860.450 dolara, tvrdi, uplaćeno je Cepter banci u svrhu vraćanja kredita koji je podigao zajedno sa Jakovljevićem. Isto tako, po Janjuševiću, Križan nikada nije primio pare od njega. Janjušević tvrdi da je nakon izbijanja afere finansijska policija tokom devet meseci proveravala poslovanje njegove firme i da je jedino što je pronađeno bio – preplaćen porez.

Aferu je u leto 2003. pokrenuo Mlađan Dinkić, kada je na konferenciji za štampu podelio novinarima prevod dokumenta mađarske Uprave za borbu protiv organizovanog kriminala koji je dostavljen MUP-u Srbije gotovo mesec dana ranije. Zamenik beogradskog okružnog tužioca Dragoljub Stanković istog dana izjavio je da u krivičnoj prijavi koju je stranka G17 plus podnela tom tužilaštvu nema elemenata krivičnog dela. Janjušević i Kolesar su podneli krivičnu prijavu protiv Dinkića zbog odavanja službene tajne, ali taj slučaj do danas nije procesuiran. Janjušević i Kolesar su novinarima sutradan pročitali izjave u kojima su demantovali optužbe G17 plus da su umešani u korupciju. Kolesar je najpre rekao da je finansijska transakcija za koju ga optužuju potpuno zakonita uplata deviznih sredstava na njegovu štednu knjižicu, da je

to novac njegovih roditelja koji su zaradili tokom 20 godina rada u inostranstvu i da je on uložen u kupovinu stana. Onda su izneli kontraoptužbe na račun Mlađana Dinkića i Miroljuba Labusa, a kao jedan od razloga za Dinkićeve napade Janjušević je naveo svoje učešće u izradi Zakona o otvaranju dosijea. Kolesarova tvrdnja da je novac dobio od oca kasnije je izmenjena: Janjušević je potvrdio da mu je on na osnovu ugovora o zajmu posudio novac za kupovinu stana a da mu je Kolesarov otac Časlav, koji je bio garant tog zajma, pare kasnije vratio, i da je na tu transakciju uredno plaćen porez.

Početkom avgusta 2003. premijer Zoran Živković saopštava da je prihvatio ostavku Zorana Janjuševića, savetnika za bezbednost. Tom prilikom rekao je da su bili „stručni i odani saradnici“, da je Janjušević „više od 50 odsto bio kreator i izvršilac akcije Sablja“, a da su o Kolesaru kao ekonomskom stručnjaku svi eksperti imali pohvalno mišljenje. Objašnjavajući motive za pokretanje afere, Janjušević i danas tvrdi da mu Rade Bulatović „nikada neće oprostiti Sablju“. Za Dinkića, ostavke su bile „trula nagodba“ i način da se afera gurne pod tepih i zataška pranje novca. Proteklih dana „Vreme“ nije uspelo da dobije komentar od ministra Dinkića vezan za aktuelizovanje slučaja Janjušević–Kolesar. Bivši premijer Zoran Živković, opet, tvrdi za „Vreme“ da „vlast vađenjem ove 'afere' iz naftalina prikriva svoju nesposobnost“ i smatra da bi slučaj odavno bio procesuiran da je tokom privatizacije bilo nezakonitosti. Očekuje oslobađajuće presude, ali i da se isti sud pozabavi privatizacijom fabrike „Knjaz Miloš“, prodajom Vojnotehničkog instituta, kupovinom automobila za MUP Srbije, Železnicom, ubistvom vojnika u Topčideru...

Slučaj ministarke Marije Rašete-Vukosavljević takođe je pokrenuo G17 plus. Počeo je od sukoba interesa, pošto je firma čiji je suvlasnik njen svekar dobila kredit iz Fonda za razvoj u čijem upravnom odboru sedi ministarka. Prethodno je već pominjana, kada je primećeno da Difens roud kao podizvođač asfaltira puteve po Srbiji. Već bivša, ministarka Rašeta-Vukosavljević se 2004. pojavila kao učesnik u aferi opremanja i rekonstrukcije VIP salona na beogradskom aerodromu i u „nestanku“ 800.000 evra u obliku višestruko precenjenog nameštaja i opreme za salon. Rašeta-Vukosavljević je optužena za zloupotrebu službenog položaja, zajedno sa još deset direktora. Posle jedne noći provedene u pritvoru puštena je da se brani sa slobode. U medijima je krajem prošle godine pominjana kao osoba u kućnom pritvoru, da ne sme da napušta zemlju i svakog prvog u mesecu mora da se javlja istražnom sudiji.

G17 plus je tog leta pokrenuo i aferu Bodrum. U međuvremenu se pokazalo da je njihova tvrdnja – da tokom glasanja o izboru članova Saveta i guvernera Narodne banke Srbije nije bilo kvoruma za donošenje odluke jer je poslanica Neda Arnerić u to vreme bila na letovanju u Turskoj – bila tačna. Tada je, međutim, šef poslaničke grupe Demokratske stranke Bojan Pajtić saopštio da je od optužene poslanice dobio dokumentaciju po kojoj je ona tog dana doletela u Beograd. Sledilo je mahanje avionskim kartama, ubeđivanje da je poslanica doputovala iz Turske, glasala i da se potom vratila, sabirani su troškovi taksi-usluga do i od aerodroma... Arnerićeva je na nekoliko meseci nestala sa javne scene, da bi se na nju vratila s osmehom, kao da se ništa nije desilo. U međuvremenu, u „ženskim“ časopisima obično naglašava da je gluma njena najveća ljubav.

U toku je suđenje bivšim poslanicima Demokratske stranke u Skupštini Srbije Alenu Selimoviću i Vojislavu Jankoviću za aferu Bodrum – zbog optužbe da su manipulisali glasanjem pri izboru Kori Udovički za guvernera Narodne banke Srbije, tj. da su glasanjem tuđim identifikacionim karticama obezbedili kvorum za rad Skupštine. Optuženi su to negirali, a poslednjeg dana januara svedočio je i ministar finansija Mlađan Dinkić, koji je u Okružnom sudu u Beogradu rekao da je krajem avgusta 2003. godine, u kontaktu sa neimenovanim visokim predstavnikom ambasade SAD, saznao da je ta osoba od lidera Lige socijaldemokrata Vojvodine Nenada Čanka čula da nije bilo skupštinskog kvoruma prilikom izbora Kori Udovički za guvernera Narodne banke.

U svetlu nove činjenice, da je „stanje“ u Trgovinskom sudu jedna od prepreka na putu Srbije u Evropu, nije neverovatno ni da je Nenad Čanak nekom „Amerikancu“ nešto rekao a ovaj to preneo Mlađanu Dinkiću – pa se ispostavilo da je tačno. Međutim, mnogo bolje bi bilo da se afere okončavaju na sudu – ili bi, na kraju, moglo ispasti da smo ih „podgrejali“ zbog – novih izbora. ×

MARIJA VIDIĆ

Šećer bez kraja

ALEKSANDAR VELJKOVIĆ

Jedna od retkih afera koju nije pokrenula stranka G17 plus početke je imala nekoliko dana pre ubistva premijera Zorana Đinđića. Evropska komisija upozoravala je da će na tri meseca suspendovati odluku iz 2002. o povlašćenom izvozu šećera iz Srbije i Crne Gore u EU, zbog sumnji da je izvožen šećer koji nije proizveden u zemlji. Pretnja se ostvarila u maju 2003. Iako je kao krivac najčešće pominjan Miodrag Kostić, odnosno njegova firma MK komerc, u junu je premijer Zoran Živković izjavio da niko nije utvrdio da su u toj oblasti postojale zloupotrebe. Miodrag Kostić je tada uveliko bio poznat kao kupac tri šećerane za devet evra, kao i zgrade bivšeg Poslovnog centra „Ušće“. Savet za borbu protiv korupcije je u novembru 2003. objavio izveštaj u kojem se optužuju najviši državni funkcioneri da su svesno omogućili grupi snalažljivih biznismena sa Miodragom Kostićem na čelu da dovedu industriju šećera na rub propasti i nanesu tešku štetu ugledu Srbije. U maju 2004. godine Kostić se nije pojavio kao gost, već se na samom početku emisije "Utisak nedelje" na TV-u B92 javio telefonom voditeljki Olji Bećković, objašnjavajući da je odustao od ulaska u studio jer je upozoren da će biti uhapšen. Javio se i pomoćnik ministra policije Miroslav Milošević, šef uprave za javnu bezbednost MUP-a, i pročitao saopštenje u kojem se iznosi tvrdnja da je Kostić pozvan na informativni razgovor u vezi s poslovnim odnosom NIS Naftagas prometa i MK komerca. Kostić je nestao, tvrdeći da će se ponovo pojaviti u javnosti tek po uspostavljanju „pravne države“. Vratio se u zemlju posle prvog kruga predsedničkih izbora, a istražni sudija ga je posle saslušanja pustio na slobodu. Evropska unija je u proleće 2004. ponovo odobrila uvoz šećera iz Srbije, a epiloga afere nije bilo.

U januaru ove godine protiv Miodraga Kostića i direktora MK Komerca Srdana Ilina u Novom Sadu je podignuta optužnica zbog zloupotrebe ovlašćenja u privredi i podstrekavanja na zloupotrebu, odnosno zbog nezakonite nabavke polovne opreme za preradu šećerene repe i proizvodnju šećera od hrvatskog preduzeća Belje iz Darde.

Drugo poluvreme

Vodostaj kod Bezdana niži je za metar nego pre neki dan, kod Beograda je granica između vode i kopna stabilna, nizvodno od Beograda Dunav je u opadanju, na Tisi je zatišje... Vodena ofanziva jenjava i "bitka" će se ubuduće voditi poziciono

Rekordno visok vodostaj ravničarskih reka u Srbiji i opasnost od njihovog izlivanja danima je jedan od "hedlajnova" udarnih vesti (skoro) svih evropskih medija: mnogo je reči bilo potrebno da bi se zabrinutim roditeljima učenika iz Francuske, koji su ove nedelje u gostima kod svojih vršnjaka iz beogradske Osnovne škole "Vladislav Ribnikar", objasnilo da se stanje "na terenu" razlikuje od onoga na televiziji i da, za razliku od "surfera" na dasci kod kule Nebojše, što samo po sebi nije loša slika, veli-

Opušteno

Dok se na "liniji fronta" radi da "sve pršti", sudeći prema saopštenjima republičkih, gradskih i opštinskih štabova, u "pozadini" je "stanje redovno". Tako se ministar odbrane Zoran Stanković, dok je obilazio branioce Smedereva, naljutio što svega koju desetinu metara od nasipa, gde se radilo u blatu do kolena da voda do grla ne bi došla, "kršni momci sede po kafićima i ćaskaju", potakao da se proglasi radna obaveza za sve radno sposobne građane, ama bez vidljivog rezultata. Predsednik opštine Veliko Gradište pozvao je sugrađane da slede primer svoje dece koja su, za razliku od njih, najbrojnija na nasipu. I predsednik štaba za odbranu Beograda od poplave Srđan Jovanović zamolio je građane čiji su objekti ugroženi poplavom da se jave opštinskim štabovima radi obezbeđenja džakova za formiranje odbrambenih nasipa, umesto da ih uzimaju sa već izgrađenih bedema jer time, prosto, ugrožavaju bezbednost i svojih objekata. Apelovao je i na mlade sugrađane, noćne posetioce splavova, da po završenim žurkama na splavovima ne nastavljaju zabavu šetnjom po nasipima i posebno zamolio devojke da štiklama ne cepaju plastične džakove sa peskom uz molbu da, ako već nemaju druga posla, pronađu kakvu drugu zabavu. Upozorio je, takođe, roditelje da ne odvode decu na Adu Ciganliju da im pokažu koliko je Sava visoka jer, naglasio je, šetanje Adom je opasno po život – ako do pucanja nasipa dođe, bežanja nema.

TANJUG

NA IVICI: Sava,Dunav i domaća mačka

REUTERS

ki broj ljudi danonoćno dežura na nasipima i "stvar drži pod kontrolom". Do daljeg.

JOŠ NIJE GOTOVO: Poslednje vesti su optimističke: vodostaj kod Bezdana za više od metra je niži nego pre neki dan kada je dostignut "stogodišnji" maksimum, tako da su uzvodno od Novog Sada vanredne mere odbrane od poplava suspendovane, kod Beograda je granica između vode i kopna stabilna, osim na nekoliko "neuralgičnih" tačaka – na Adi Ciganliji i potezu između Starog i Brankovog mosta. Nizvodno od Beograda, kod Smedereva, Kostolca, Velikog Gradišta i Golupca Dunav je u opadanju... Poplavljeno je šta je poplavljeno, branioci su se ponegde povlačili na drugi ili treći rezervni položaj, ali je najgore prošlo. Vojničkim jezikom rečeno, vodena ofanziva jenjava i "bitka" će se voditi poziciono, ne rovovski, već "nasipski": ispumpava se tamo gde je prodrla, saniraju se slabe tačke na nasipima koji "prokvašnjavaju" i prete da "front" bude probijen. Rezultat se ne može predvideti.

Za razliku od vodostaja na Dunavu i Savi koji – kako gde – stagniraju ili opadaju, na Tisi je zatišje pred odsutnu bitku: voda je stigla na desetak centimetara od vrhova nasipa, "liznula" je već ponegde "krunu" i kvasi "zečji nasip" napravljen od džakova s peskom, a iz Mađarske, odakle Tisa dotiče, ne stižu ohrabrujuće vesti: kod Segedina je vodostaj dostigao rekordnih 9,8 metara. Vrh talasa se očekuje krajem nedelje i tada će se definitivno znati da li je dvonedeljni trud branilaca, građana, vojske i policije, bio uzaludan.

Po rečima direktora Voda Vojvodine Branislava Radanovića na Dunavu i Tamišu se veći problemi ne očekuju. Na Tisi je, međutim, kritično naročito na desnoj obali nizvodno od Žabaljskog mosta do Mošorinskog brega, gde je voda došla do vrha nasipa, i to na nekoliko mesta. Radanović je objasnio je da je učinjeno sve što je bilo moguće: nasip je ojačan i učvršćen. "Vrh talasa će biti kod nas u petak ili u subotu. Pitanje je kako će taj nasip, star više od 100 godina, izdržati, ali mi smo spremni i preduzimamo sve neophodne mere kako bismo ga održali. Vojska nam mnogo pomaže i da nema nje, pitanje je kako bismo radili." Loša je vest da su svi, i vojska i građani-dobrovoljci, na izmaku snaga; dobra što "nisu u fazonu" da bitku napuste.

KOTA 63: U celokupnom toku Dunava, najveće "usko grlo" nalazi se na teritoriji Srbije – Đerdapska klisura. Ovaj poplavni talas je pokazao da postoji još jedan, veštački: brana istoimene elektrane, izgrađene u drugoj polovini šezdesetih godina proizvodnje električne energije, radi, ali i kao moćan alat kojim se može uticati na vodostaj jezera regulisanjem protoka kroz turbinske tunele i preko prelivnika, čime se nivo jezera kod same brane održava na optimalnoj visini za rad elektrane, između 63 i 69,5 metara. Koliko je taj alat moćan kazuje podatak da je izgradnjom ove brane i formiranjem veštačkog jezera propusna moć đerdapskog sektora Dunava, u odnosu na stanje pre izgradnje sistema Đerdap, petostruko povećan.

>>

Banca Intesa

Položite svoju štednju u Banca Intesa Beograd i dozvolite Vašem novcu da poraste!

Štednjom kod nas Vaš novac beleži konstantan napredak i mesečni rast.

Zašto biste svoj novac poverili baš nama?
Jer ga kod nas čekaju:
- Stimulativne kamate
- Apsolutna sigurnost
- Mogućnost mesečne isplate kamate

Poverenje našoj banci ukazuju širom sveta. Ukoliko štedite u Banca Intesa Beograd, ulazite u društvo **11 miliona zadovoljnih štediša**, a Vaš novac će rasti zajedno sa **150 milijardi evra** štednih uloga.

Ako Vam bude nedostajao, možete doći po njega kad god poželite.

Kamatna grupa	Raspon štednih uloga u EUR	A vista štednja	Oročena devizna štednja					
			preko 1 mesec	preko 3 meseca	preko 6 meseci	preko 12 meseci	preko 24 meseca	preko 36 meseci
1.	do 10.000,00	1%	2%	3%	3,5%	4%	4,2%	4,5%
2.	od 10.000,01 do 25.000,00	1%	2%	3%	3,5%	4,1%	4,4%	5%
3.	od 25.000,01 do 50.000,00	1%	2%	3%	3,5%	4,2%	4,8%	5,5%
4.	preko 50.000,01	1%	2%	3%	3,5%	4,3%	4,8%	6%

* Kamatne stope su izražene na godišnjem nivou i u bruto iznosu.
* Nominalna kamatna stopa jednaka je efektivnoj kamatnoj stopi (EKS) za devizne štedne uloge.

TANJUG

REUTERS

REUTERS

PROPAO KOMŠILUK: Za sada bez procene štete

Nadležni u ovoj hidroelektrani vele da njihovi dispečeri svakodnevno prate vodostaj Dunava i njegovih većih pritoka, i da se trude da izrade veoma precizne prognoze dotoka. Još sredinom marta, "kada je bilo jasno da predstoji dolazak velikih voda", kažu, "počelo se sa 'obaranjem' nivoa jezera", da bi krajem marta bio spušten na "kotu 63". Na taj način, omogućen je brži pritok vode Dunava, kao i Morave, Tamiša, Save, pa čak i Tise. Po njima, hidroelektrane Đerdap sada rade u protočnom režimu, što znači da koliko vode dođe, toliko i prođe: "Daljim 'snižavanjem kote' ne može se uticati na nivo Dunava, ni nizvodno, ni uzvodno." Objašnjavaju i da ispuštanje vode veće od dotoka ne bi ublažilo poplave uzvodno od Milanovca, ali bi zato izazvalo znatno veće štete nizvodno, pre svega na Đerdapu 2, u našem priobalju do tromeđe, a posebno kod suseda – u Rumuniji i Bugarskoj.

Ovo poslednje je nesumnjivo tačno: pri ovakvom, najvećem ikad dotoku vode, dodatno "otvaranje slavine", koje bi sigurno prouzrokovalo još veće nevolje nizvodno od "Đerdapa", bilo bi protivno ugovorima koje je Srbija sklopila sa susednim državama, ali to ne znači da se sa "obaranjem nivoa" jezera nije moglo početi ranije, odnosno da se "kota" nije mogla spustiti niže od optimalnih 65 metara, što bi zasigurno, uprkos tumačenjima odgovornih, po priobalje blagotvorno uticalo na brzinu rasta Dunava, čime bi branioci dobili na vremenu.

JAJARENJE: Razlog ovakvog postupanja je bolno jednostavan: kada je nivo jezera ispod famozne "kote 63", proizvodi se manje struje, što se negativno odražava na ispunjenje plana proizvodnje, time i prihoda. Struja je novac. Na njihovu žalost, prognostičari su žešće omanuli: na nove "stogodišnje vode" nisu računali i sada je, zbog prevelikog dotoka koji je teško "hendlovati", opet ugrožena proizvodnja struje.

Prema rečima direktora HE Đerdap Dragana Stankovića, na celom sektoru Đerdapa od probijanja nasipa za odbranu od poplava ugroženo je jedino Veliko Gradište, ali tamo je, kaže, "napravljena dodatna odbrana, tako da se ne očekuje da bude izlivanja vode". I eto, ništa strašno se nije dogodilo.

Prebačaj dosadašnjeg rekordnog vodostaja Dunava iz 1965. godine, dakle pre nego što je Dunav "zauzdan" branom kod Kladova, obrnuto je proporcijalan rastojanju od Hidroelektrane Đerdap 1: kod Beograda iznosi 25, kod Smedereva 40, a kod Velikog Gradišta i Golupca 45 centimetara, a u Rumuniji i Bugarskoj, vest je od utorka uveče, vodostaj Dunava je u opadanju. Ovi podaci govore nedvosmisleno da "alat" nije upotrebljen na vreme.

Ako je za utehu, slično je bilo pre četiri godine u Češkoj: zbog sličnog "jajarenja" potopljen je Prag. Istina, pošto se voda povukla, poteglo se i pitanje odgovornosti. Sva je prilika da se to kod nas neće dogoditi: stogodišnje vode, koje su nas do sada pohodile u proseku na svakih četvrt veka, opravdanje su za sve, a uspeh onih koji su okapavali na nasipima olakšava okolnost. ×

ZORAN MAJDIN

KO POKUŠAVA DA ZARADI NA NAJVEĆOJ SRPSKOJ SIROTINJI

Kako se novi zakon o izbeglicama prilagođava ličnim ambicijama komesara i da li to i kakve veze ima sa Sandom Rašković-Ivić, novosadskim tajkunom Branislavom Švonjom i liberalizacijom viznog režima...

U vrhu vlasti u Srbiji, daleko od očiju nezainteresovane javnosti za izbeglice, vodi se borba oko velikog kolača – izbegličkih stanova. Komesar za izbeglice Dragiša Dabetić, kao čuvar prestola vrednog feuda Sande Rašković-Ivić, upravo pokušava da novim izbegličkim zakonom obezbedi sebi i prijateljima bezbedan i visokim bedemima ograđen posed u čijoj bi zavetrini na miru mogao da preprodaje, zida, pa opet preprodaje stambene kvadrate namenjene najvećoj srpskoj sirotinji. Sreću mu, međutim, kvari mnogo moćniji feudalac, ministar za kapitalne investicije Velimir Ilić, koji je pokazao veliko interesovanje za istu trgovinu. Dabetić i Rašković-Ivić zaigrali su ipak na sve raspoložive karte. Sve je spremno, u slučaju da novim zakonom izdejstvuju licencu za stanogradnju, obezbeđen je čak i "izvođač radova" Branislav Švonja, novosadski investitor i njihov višegodišnji poslovni partner.

Predlog zakona koji je osmislio komesar Dabetić krši i čitav niz ozbiljnih međunarodnih ugovora koji se direktno mogu odraziti na proces liberalizacije viznog režima. Ironično je da komesarova kratkovidost ne doseže do činjenice da bi oglušavanje o upozorenja UNHCR-a tim povodom značilo ujedno i zavrtanje međunarodnih kreditnih slavina od kojih on planira da živi.

TAKTIKA I ODSTUPNICE: Predlog zakona o izmenama i dopunama zakona o izbeglicama gori je i manupalitivniji od starog, važećeg zakona, za koji se verovalo da u tom smislu nikada neće biti prevaziđen.

Već u članu 1, Predlog zakona donosi >>

MARKO DJURICA/REUTERS

Ko su izbeglice

Još od kad je 1992. godine donesen prvi srpski zakon o izbeglicama, na javnoj sceni kritički se govori o zakonskoj regulativi ove oblasti. Ipak, kako su izbeglice u Srbiji – gde ih ima najviše u Evropi – uvek bile, a i ostale među poslednjim rupama na svirali vlasti, novog zakona još uvek nema. Poslednje vesti koje smo dobili od pres službe Vlade Srbije jesu da će predlog novog "izbegličkog" zakona u narednih nedelju do dve dana biti razmatran na Vladinom zasedanju, a potom i prosleđen parlamentu na usvajanje. Što će reći, očekuje se da će biti usvojen.

To nikako nisu dobre vesti.

Već u prvom članu Predloga zakona tek se delimično redefiniše jedan od najspornijih stavova starog zakona, pa se tako navodi da su "izbeglice, u smislu ovog zakona, *državljani* SFRJ iz bivših jugoslovenskih republika i druga lica sa prebivalištem u tim republikama koja su zbog događaja i njihovih posledica nastalih od 1991. do 1998. godine... bila prinuđena da izbegnu u Republiku Srbiju...". U starom zakonu, baš u duhu svoga vremena, izbeglice su "Srbi i građani druge nacionalnosti koji su usled pritiska hrvatskih vlasti ili vlasti u drugim republikama, pretnje genocidom.... bili prinuđeni da izbegnu na teritoriju Republike Srbije...".

Obe verzije prvog člana Zakona definišu izbeglice vezano za određenu teritoriju (stare Jugoslavije) i za određeno vreme (sukoba). Primera radi, UNHCR zagovara jedan zakonski okvir za izbeglice, bilo da one dolaze iz Avganistana ili iz Bosne. Ponavlja se, dakle, istorija kršenja međunarodne Konvencije o statusu izbeglica iz 1951. godine i Protokola o statusu izbeglica iz 1967. godine, koji su na ovim prostorima ratifikovani 1960, odnosno 1967. god. (za vreme tadašnje FNRJ) i koji su "deo unutrašnjeg pravnog sistema Srbije i Crne Gore i, u skladu sa principima Ustavne povelje državne zajednice, primenjuju se neposredno kao deo unutrašnjeg pravnog poretka" (citat mr Tatijane Pavlović-Križanić, "Izbegličke studije", grupa 484). Protokol iz 1967. godine donesen je upravo da bi se korigovala "(evropocentrična) geografska i vremenska ograničenja povezana sa (Drugim svetskim) ratom", čime je izbeglištvo konačno tretirano kao "univerzalna pojava" (navodi iz eseja Lize H. Malki, navedeno delo).

Član 1 nije jedini koji je u disproporciji sa obavezama preuzetim potpisivanjem ovih važnih i obavezujućih međunarodnih ugovora; i stari i "novi" zakon praktično u celosti nisu u skladu sa međunarodnim pravom.

i presedan sa uvođenjem državljanstva i integracije u "izbegličko" zakonodavstvo.

Izbeglice i državljanstvo su dva suprotna pojma koja se međusobno, pojednostavljeno rečeno, poništavaju. Upravo je u tome i "kvaka" sa izbeglištvom: jedan izbeglički ciklus *počinje efektivnim gubitkom državljanstva* (odnosno gubitkom zaštite države čiji su državljani) i *završava dobijanjem novog državljanstva* (integracijom) ili povratkom pod okrilje domicilne države. Treći "model" gubitka izbegličkog statusa je odlazak u "treće zemlje". Međunarodno izbegličko pravo bavi se zaštitom izbeglica u periodu njihovog izbegličkog života, pa na tom osnovnom postulatu treba da se baziraju i zakoni potpisnica Konvencije o izbeglicama i njoj pratećeg Protokola. Tu logiku morao bi da sledi i naš zakon (vidi okvir s naslovom "Ko su izbeglice").

U praksi je veoma retka tolerancija posedovanja izbegličkog statusa i državljanstva, i to isključivo kada se iz humanitarnih razloga žmuri na jedno oko, u tranzitnom periodu lica između starog i novog života. Takvi "tolerantni" motivi spram izbeglica u slučaju republičkog komesara za izbeglice Dragiše Dabetića, idejnog tvorca novog zakona, svakako nisu primarni.

Zašto je komesaru bilo važno uvođenje državljanstva u zakon o izbeglicama? Da bi u zakon mogao da uvede integraciju koja prvenstveno podrazumeva stambeno zbrinjavanje. Ima li tu humanih motiva? U intervjuu "Vremenu", novembra 2004, komesar jednim drugim povodom (prisilno raseljavanje ljudi koji su "navalili" na Beograd, prak-

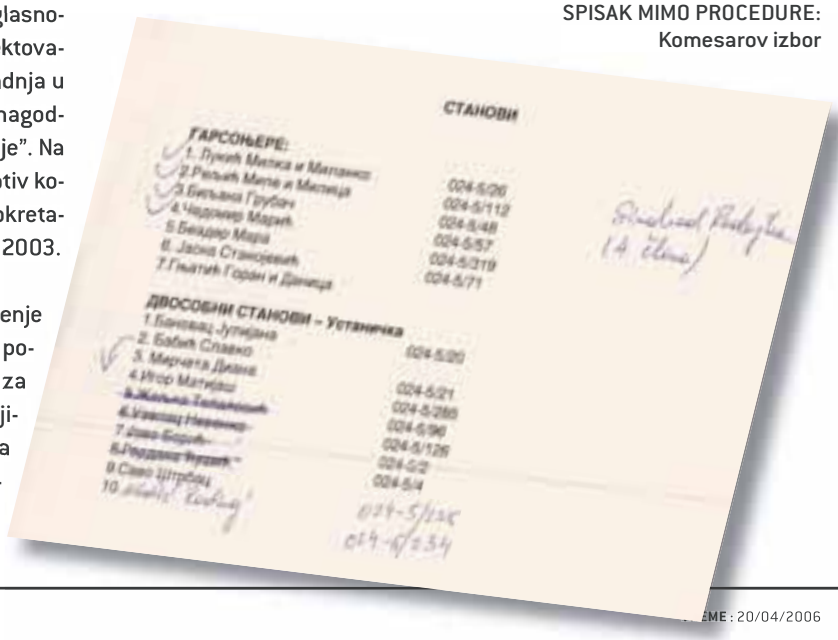
NEKOLIKO SLUČAJEVA PRONEVERA I PROPUSTA KOMESARIJATA

Postoji sumnja da su komesar Sanda Rašković-Ivić i njen zamenik Dragiša Dabetić u peridu od marta 2001. do marta 2003. počinili više prekršajnih i krivičnih dela, ali te sumnje nisu do sada bile potvrđene. Zahvaljujući Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja – a nakon što su sve nadležne institucije bile neraspoložene za saradnju – uspeli smo da utvrdimo sudbinu nekoliko tužbi koje su protiv pomenutih lica bile podnete, od strane različitih institucija.
Komesar Ozren Tošić je protiv svoje prethodnice Sande Rašković-Ivić podneo četiri krivične prijave, od kojih nijedna nije procesuirana, bar sudeći po dostupnim informacijama.

1.
Komesarijat je 2002. godine kupio iz više razloga spornih 28 stanova. Za šest "stanova" se ispostavilo da predstavljaju poslovni prostor, u suterenu, i da su krajnje neuslovni. Potom, za kupovinu stanova nije ispoštovana zakonska procedura – ugovor je zaključen sa jedinim ponuđačem, nije pribavljeno mišljenje Republičke direkcije za imovinu Republike Srbije i odluka Vlade Srbije, i tako redom. Komesar Dabetić je, čak i u odgovoru na Zahtev prema Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, negirao postojanje bilo kakvih nepravilnosti. Ispostavilo da komesar ne govori istinu, i da nije pokazao poštovanje ni prema instituciji Poverenika.
Od Ministarstva za finansije dobili smo potvrdu da je budžetska inspekcija utvrdila niz nepravilnosti u poslovanju za period poslovanja komesara Sande Rašković-Ivić i njenog zamenika Dragiše Dabetića. Utvrđeno je da je zaključeno više ugovora o kupoprodaji nepokretnosti u ukupnoj vrednosti od 53.775.857,00 dinara "bez dobijene saglasnosti" Direkcije. Dalje, zaključen je ugovor o sufinansiranju, projektovanju i zajedničkoj izgradnji sa preduzećem Hidrotehnika Beogradnja u ukupnoj vrednosti od 47. 864.500,00 dinara "neposrednom nagodbom, bez javnog nadmetanja i bez dobijene saglasnosti Direkcije". Na osnovu "navedenih nezakonitosti" Ministarstvo finansija je protiv komesara za izbeglice Sande Rašković-Ivić podnelo zahtev za pokretanje prekršajnog postupka gradskom sudiji za prekršaje, 4. 12. 2003. godine.
Od gradskog sudije za prekršaje na Zahtev smo dobili obaveštenje o postupanju po zahtevu Ministarstva finansija za pokretanje postupka. Prekršajni postupak je pokrenut 12. 2. 2004. godine, a za prekršaje iz člana 46 stav 1 tačka 1 Zakona o sredstvima u svojini Republike Srbije. Potom je dve nedelje kasnije od Komesarijata zatraženo da sudiji Ani Milovanović dostavi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Komesarijata, jer su konstatovane "određene nedorečenosti u pogledu odgovornosti". Nema potvrde da je Pravilnik dostavljen. Rašković-Ivić je 28. 4. 2004. dostavila pismenu odbranu i osporila navode zahteva Ministarstva, i predložila u svojstvu svedoka Bojana Anđelkovića, Dejana Keserovića i Dragišu Dabetića. Prva dvojica se nisu pojavila na saslušanju održanom 21. 9. 2004. "jer im nije bilo moguće uručiti pozive za svedočenje budući da više ne rade u Komesarijatu". (Ova institucija poseduje adrese na kojima žive navedena lica, ali su Keserović i Anđelković za novo rukovodstvo već bile *personae non grata*.) Dabetić je svoj "izostanak opravdao".
I tako je čitav slučaj zastareo; zahtev za pokretanje postupka je, kaže se u odgovoru gradskog sudije za prekršaje, predat 15 dana pre nastupanja relativne zastarelosti "čime je skraćeno vreme postupanja gradskog sudije za prekršaje... i u međuvremenu došlo i do potpune zastarelosti za prekršajno gonjenje".

2.
Dok je 28 stanova još bilo u opticaju, Sanda Rašković-Ivić je mimo Komisije za dodelu stanova predsedniku Komisije Bojanu Anđelkoviću dostavila spisak ljudi kojima je želela da dodeli stanove. Nakon Anđelkovićeve pobune zbog pokušaja zaobilaženja procedure i očiglednog pokušaja zloupotrebe – jer su se na listi našle osobe koje nisu socijalno ugrožene, već naprotiv, veoma dobro situirane – komesar je rukom precrtala nekoliko imena i dopisala nova. "Vreme" poseduje taj originalni spisak. Zanimljivo je da među osobama kojima su stanovi bili namenjeni ima i predsednika raznih izbegličkih udruženja, Komesarijatu lojalnih novinara, zaposlenih u donatorskim kancelarijama i sl.

SPISAK MIMO PROCEDURE:
Komesarov izbor

СТАНОВИ
ГАРСОЊЕРЕ:
ДВОСОБНИ СТАНОВИ – Устаничка

sa takođe u suprotnosti sa Konvencijom) kaže: "Nismo mi turistička agencija koja prati želje ljudi." Istom prilikom on najavljuje i izgradnju "20.000 stanova za godinu dana". Motivi komesara se, po svemu sudeći, kriju na jednom sasvim drugom mestu – u novčaniku. Predlog zakona nedvosmisleno ukazuje da postoji namera uspostavljanja apsolutne kontrole Komesarijata nad izgradnjom i raspodelom stanova, kako već izgrađenih, pretežno od donatorskih para, tako i onih koji će se tek graditi, pretežno kreditnim sredstvima.

Za prevlast u ovoj oblasti u Vladi postoji poprilična konkurencija. Velike ambicije u tom smislu već je pokazao Velimir Ilić, ministar za kapitalne investicije, koji je svakako mnogo moćniji od komesara Dabetića, i koji po važećim zakonskim propisima ima i "licencu". Naime, Zakon o izbeglicama, kao ni uredbe koje su mu usledile, ne predviđa mogućnost rešavanja stambenih potreba izbeglica. Takvu mogućnost donela je Nacionalna strategija iz 2002. godine, kada je formirana i međuministarska Radna grupa koja je trebalo da se bavi realizacijom investicija u stambeno zbrinjavanje. Po dolasku na mesto komesara, Dabetić je ukinuo Radnu grupu i osnovao Komisiju, sa identičnim sastavom, koju čine predstavnici pet resornih ministarstava, a među njima i za temu stanova nadležna Dabetićeva konkurencija – Ministarstvo za kapitalne investicije.

Tako se pred Dabetićem na stolu našao izazovan problem osmišljavanja zakonskog okvira koji će izbegličke stanove jednom za svagda >>

TANJUG, A.ANDIĆ

BIVŠI I SADAŠNJI: Komesari Sanda Rašković-Ivić i Dragiša Dabetić

3.

Najinteresantniji slučaj vezan je za krivično delo falsifikata. Sanda Rašković-Ivić je u oktobru 2003. godine, kada više nije bila na funkciji komesara za izbeglice, potpisala kupoprodajni ugovor sa Draganom Pavlovićem, direktorom preduzeća Pavkom, za stan od 56 kvadratnih metara u Inđiji. Na ugovoru je falsifikovan datum i neovlašćeno stavljen pečat novog komesara Ozrena Tošića, zahvaljujući čemu je prevara i bila otkrivena. Aktuelni komesar Dabetić dao nam je sledeći odgovor na pitanje o tome da li je navedeno delo počinjeno: "Gospođa Sanda Rašković-Ivić nije neovlašćeno potpisala ugovor o kupoprodaji navedenog stana, već na osnovu molbe Milorada Bjegovića, savetnika komesara Ozrena Tošića, radi formiranja predmeta koji nije bio kompletan iz razloga nepostojanja dovoljnog broja originala." Time je Dabetić, nehotice, priznao da je bilo krivičnog dela. U tom smislu se može postaviti pitanje i da li je Rašković-Ivić raspoložena da potpiše još neku kupoprodaju, ako je se ljubazno zamoli. "Vreme" poseduje falsifikovani ugovor na kojem se lepo vidi potpis Rašković-Ivić. Ovo je važno jer smo od MUP-a dobili nezvaničnu informaciju da se odustalo od pokretanja istrage a po krivičnoj prijavi koju je za naređeno delo podneo Tošić. Razlog za odustajanje od krivičnog gonjenja jeste to što je "utvrđeno da potpis nije stavila Rašković-Ivić, već drugo lice". Čekamo i zvaničan odgovor MUP-a.

"Pravi odgovor" je 28. oktobra 2003. preneo tvrdnju Branka Mirkovića, predsednika Udruženja izbeglica Inđije, da je Dragan Pavlović, sa čijim preduzećem je sklopljen falsifikovani ugovor, kum Sande Rašković-Ivić.

4.

Komesar Dabetić je autorki ovog teksta više puta, a uvek u vezi sa ponovljenim pitanjem o nezakonitostima u poslovanju, negirao prekršaje i krivična dela i napominjao da se u Komesarijatu "prikupljaju relevantne informacije o tome da li su prethodni komesar Ozren Tošić i njegov zamenik Bojan Anđelković izvršili zloupotrebu službenog položaja". Stoga smo od Budžetske inspekcije zahtevali rezultate provera izvršenih za period poslovanja komesara Tošića. Inspekcija je odgovorila da u tom periodu "pri kontroli nisu konstatovane nepravilnosti".

Na kraju, važno je napomenuti da je komesar Dabetić autorki ovog teksta rekao da je "instruisana" i pretio joj "obračunom" ukoliko bude "ukaljala njegov ugled". Potom, svega dan pošto su Ministarstvu finansija podneti zahtevi za pristup informacijama povodom opisanih dela, usledio je i poziv iz Komesarijata. Bilo je nedvosmisleno da je Ministarstvo obavestilo Komesarijat o podnesenim, kako je jednom drugom prilikom rekao komesar, "prijavama". Isto iskustvo imali smo i sa Vladom Srbije, koja je od Komesarijata tražila odgovore koji su se isključivo ticali Vlade.

ORIGINAL I FALSIFIKAT: Potpis Sande Rašković-Ivić

Švonja

Branislav Švonja je Novosađanin za kojeg se u jednom dosta širokom smislu može reći da je privatni preduzetnik. Nije poznato kako se obogatio niti kolikim tačno bogatstvom raspolaže, ali se (u Novom Sadu) veoma dobro zna da je reč o veoma bogatom čoveku. Vojislav Šešelj je pre nekoliko godina izjavio da je Švonja stekao bogatstvo trgujući retkim ikonama koje je sakupljao na ratištu, a Šešelj nije i jedini koji ga je okarakterisao ka "ratnog profitera". Došao je iz Hrvatske navodno nekoliko godina pred početak rata.

Danas je poznato da se Švonjina firma Pravda bavi građevinskim radovima. On poseduje (bar) dve stambene zgrade u Novom Sadu, na adresama Kralja Petra 55 i Novosadskog sajma 11. Najzanimljivija je, ipak, činjenica da je Švonja preuzeo veliki posao od Nenada Opačića (osuđen na 15 godina zatvora zbog trgovine narkoticima, a pred Specijalnim sudom u Beogradu optužen za udruživanje sa zemunskim klanom). Reč je o zidanju benzinske pumpe na placu koji je Opačiću prodat 2001. za 4,7 miliona dinara. Kako je novosadski "Dnevnik" saznao, dugovanje za uređenje tog placa je nakon Opačićevog hapšenja preuzeo investitor Branislav Švonja.

Karijeru javnog radnika započeo je u "izbegličkim" krugovima, najviše kada je inicirao osnivanje Zajednice Srba iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, organizacije koja je u početku okupila raznovrsna izbeglička udruženja oko ideje zajedničkog javnog nastupa u lobiranju za zanemarena prava izbeglica. Na osnivačkoj skupštini Zajednice govorila je Sanda Rašković-Ivić. Dalje, na održavanju "svesrpskog narodnog sabora" u Sremskim Karlovcima 2002. godine, gostovali su, kako piše "Pravi odgovor", tadašnji predsednik SRJ Vojislav Koštunica i njegov savetnik za izbeglice Petar Lađević.

Kada je pred Okružnim sudom u Zrenjaninu avgusta 2004. godine pokrenut proces protiv Nenada Ilibašića, bivšeg predsednika opštinskog odbora Zajednice, okrivljenog za zloupotrebu službenog položaja i prevaru (tešku 1.230.000 dinara), izašlo je na videlo da se Zajednica – koju je veoma vatreno i sa tri uzdignuta prsta (izvor "Pravi odgovor") podržala Rašković-Ivić – bavila skupljanjem para od banatskih izbeglica na konto nepostojećeg kredita nepostojeće Evropske pravoslavne agencije. Izbeglice su, da bi "ušle u trku" za kredit, uplaćivale po 15.000 dinara "članarine" Zajednici.

Okrivljeni Ilibašić svedočio je da je Branislav Švonja za uzimane pare "davao priznanice". Tvrdio je i da je "najveći deo novca dobijenog od izbeglica... rukovodstvo Zajednice potrošilo na održavanje Sabora" u Sremskim Karlovcima.

Švonja je negirao te optužbe. On je, međutim, dugo i lepo sarađivao sa Komesarijatom dok je na njegovom čelu bila Rašković-Ivić; više puta je i predsedavao sastancima u Komesarijatu sa drugim udruženjima. U Novom Sadu smo iz više pouzdanih izvora čuli da bi Švonja trebalo da bude partner Komesarijata prilikom izgradnje budućih stanova. Doduše, komesar Dabetić je demantovao da ima planova o saradnji.

"On je pokušao da se nametne kao lider, i vi znate kako je ta priča završena", rekao je Dabetić na sastanku pododbora u Novom Sadu, odgovarajući na pitanje Radenka Popića, predsednika Regionalnog odbora za pomoć izbeglicama Vojvodine, o vezi Komesarijata i Švonje.

Kako tvrdi više naših sagovornika iz izbegličkih udruženja koja su bila članice Zajednice, Nikola Vukojević, zamenik komesara Dabetića, Švonjin je kadar i njegov blizak saradnik.

vratiti pod okrilje Komesarijata. Nacionalna strategija, koja je još važeći dokument, potpuno je marginalizovana, i praktično nikada nije ni primenjivana. Iako taj dokument precizno i dovoljno dobro "legalizuje" izbegličku gradnju – za vreme ranijih komesara stanovi su građeni pod okriljem Komesarijata iako to zakon nije predviđao – Dabetić, koji inače za sebe tvrdi da je "tvorac Nacionalne strategije" ("Vreme", pomenuti intervju), radio je punom parom na tome da dobije prvenstvo nadležnosti.

Tako se u Predlogu zakona kaže: "Izbeglicama i članovima njihovog domaćinstva koji su podneli zahtev za prijem ili su stekli državljanstvo Republike Srbije radi njihove integracije, Republika Srbija može rešavati stambene probleme". Ti problemi se mogu rešavati davanjem državne svojine na korišćenje, u zakup, u otkup i kreditiranjem izgradnje ili kupovine nepokretnosti kroz druge programe. Potom u zakonu sledi 19 potčlanova (!) kojima se detaljno definiše "rešavanje stambenih problema".

ČIJI SU STANOVI: U Predlogu zakona se navodi da su "nepokretnosti pribavljene iz budžeta Republike Srbije, domaćih i inostranih investicija *u državnoj svojini*", kao i one nepokretnosti koje su "pribavljene" do "stupanja ovog zakona na snagu".

Ukoliko Predlog zakona prođe, ova dva člana će predstavljati pravi međunarodni skandal. Naime, donatori, a pre svih ostalih UNHCR, smatraju da su nekretnine koje su do sada izgrađene za izbeglice *vlasništvo izbeglica*, a ne države, i sredstva koja su u tu vrstu pomoći uložena nisu bila predviđena za naknadno bogaćenje države. Komesar, naime, Predlogom zakona "nudi" izbeglicama mogućnost *otkupa* stanova i kuća kupljenih ili izgrađenih donatorskim sredstvima u kojima ljudi već godinama žive i za koje su dobili papire. Svi ugovori, bar oni koje je sa korisnicima nekretnina potpisivao UNHCR (a takvih je najveći broj), sadrže klauzulu o vlasništvu, a u slučaju potrebe prenosa vlasništva (kada je samogradnja uz pomoć doniranog građevinskog materijala u pitanju) maksimalan iznos koji izbeglica treba da plati na konto regulisanja ukupnih troškova infrastrukture je 800 dolara. To je dogovor koji je UNHCR postigao još za vreme komesara Bratislave Morine. U vezi sa ovom idejom komesara Dabetića da izbeglicama proda ono što je njihovo – a sve pod izgovorom da bi se taj novac slivao u fond za izgradnju novih stanova – zaista postoji pravna praznina oko pitanja vlasništva nad nekretninama izgrađenim od donatora. Izvesno je, međutim, da se UNHCR, iako to nije želeo da komentariše za "Vreme", snažno protivi ovakvoj komesarovoj nameri. Komesar već duže vreme traži način kako da "obrne" nekretnine koje su dobile izbeglice. Kako saznajemo iz veoma pouzdanih izvora bliskih i komesaru i UNHCR-u, Dabetić je najpre pokušao da progura izvestan zakon o agenturi kojim bi bila osnovana (okvirno nazvana) Agencija za stambeno zbrinjavanje, sa mandatom za upravljanje naređenim i spornim poslovima sa stanovima. Kako to nikako nije prošlo u krugovima u kojima bi se morali složiti s tom idejom, komesar nije imao druge nego da stanove ugura u novi izbeglički zakon, koji najavljuje kao "spreman" od dolaska na čelo Komesarijata 2004. godine. Zato se Predlog zakona tako dugo i kuva.

U normalnom svetu, ovaj problem se reguliše zakonom o socijalnom stanovanju, dok u nadležnosti Komesarijata treba da budu izbeglice (dakle ne i državljani i njihova integracija), kao što mu to ime i kaže.

Ministar Velimir Ilić je marta 2005. godine najavio da je Vlada Srbije "pripremila zakon o socijalnom stanovanju koji će pomoći bržem stambenom zbrinjavanju izbeglica". Tu izjavu je dao na promociji Programa stanovanja i trajne integracije izbeglica, koji je sa 15 miliona evra finansirala italijanska vlada. Pouzdano saznajemo da je komesar pobesneo kada mu je ministar Ilić ispred nosa

preuzeo posao izgradnje 670 stanova od ove investicije.

Ministar je sa velikim elanom prepustio organizaciju pomenutog Programa ljudima u svojoj stranci. Odabrano je sedam opština u kojima će biti izgrađeni stanovi, u skladu sa zastupljenošću izbeglih u tim opštinama. Slučajno ili ne, u četiri od njih Nova Srbija je sa svojim koalicionim partnerom SPO-om na vlasti (u Kragujevcu je u pitanju nedavno otcepljeni ogranak SPO-a). NS je preuzeo kompletnu organizaciju i primenu projekta, i u opštinama odredilo svoje predstavnike koji u saradnji sa opštinskim vlastima i lokalnim poverenicima za izbeglice biraju buduće vlasnike stanova. Od korisnika Programa "nije traženo da se učlane u stranku" pa se u Pančevu, na primer, "tek jedan korisnik do sada učlanio u Novu Srbiju". U istom gradu, inače, "izbeglice odlično reaguju na angažovanje stranke".

"Ljude ne uslovljavamo ničim i politička stranka je samo kanal kroz koji se pomoć odašilje", rekao je naš sagovornik, koji je inače i sam izbeglica iz Hrvatske. Da li će Predlog zakona komesara Dabetića promaći oštrom oku ministra Ilića, ostaje da se vidi.

KOMESAROVE BROJKE: Komesaru će u "najgorem" slučaju na raspolaganju ostati samo ona grana na kojoj već sedi i on je sigurno neće seći. "Smanjenje broja izbeglica ne treba tumačiti kao nekakav veliki uspeh", rekao je komesar za "Vreme" februara 2005, povodom najave registracije izbeglica i očekivanja da će njihov broj biti znatno manji.

Prilikom poslednje registracije – koja još nije statistički obrađena u potpunosti iako je završena februara prošle godine – odazvalo se 141.680 izbeglica, a potvrđen je 106.931 izbeglički status. Veliki je broj onih koji smatraju da registracija – na čije se rezultate čekalo više nego na registracije Bratislave Morine koja je volela da izbeglicama prebrojava i krvna zrnca – nije dala tačan uvid u broj izbeglica u Srbiji. Ima više razloga zbog čega je tako, i tu odgovornost dele i MUP i Komesarijat, ali i same izbeglice koje pokušavaju da sede na više stolica istovremeno. Ipak, komesar Dabetić je više od svih ostalih polagao nade u što veći broj registrovanih. Trgovina brojem izbeglica, baš kao i trgovina izbegličkim stanovima, nije Dabetićev izum; u tom smislu, on je naslednik Bratislave Morine, i od nje se razlikuje jedino što u tom smislu ne sprovodi Vladinu "platformu", već više "solira". Komesarova privatizacija zakona o izbeglicama pravi je odraz feudalne raspodele moći u vrhu države. Izbeglice je, još 2004. godine, kao nagradu za lojalnost, od premijera Koštunice "dobila" Sanda Rašković-Ivić, i nema sumnje da će se komesar pobrinuti i za njen deo od budućeg kolača. Dabetić je bio zamenik u vreme dok je Rašković-Ivić bila komesar, ona ga je postavila na sadašnju funkciju, i njihova saradnja traje do danas. Bio je njen pratilac kada je (još pre stupanja Vladine odluke na snagu) otišla u Čovićev kabinet na primopredaju dužnosti.

MARKO ĐURICA/REUTERS

Sekretarica Sande Rašković-Ivić u Komesarijatu Gordana Urošević bila je među prvima koji su dobili novi posao nakon preuzimanja Koordinacionog centra. Tako je (najmanje) za septembar i oktobar 2005. Uroševićeva primala platu i u Komesarijatu i u KC-u, čime je počinjeno krivično delo iz oblasti budžetskog sistema. Ali, to je tek kap u moru zajedničkih poslova ovog tandema (vidi okvir o proneverama Komesarijata). Ako ni zbog čega drugog, onda se komesaru zbog "repa" koji se za njim vuče iz perioda 2001–2003. godine apsolutno ne može verovati. Dodatne sumnje unosi i višegodišnja poslovna saradnja između Sanda Rašković-Ivić i Dragiše Dabetića sa novosadskim tajkunom Branislavom Švonjom (vidi okvir "Švonja").

Na kraju, ali ne i manje važno, zapanjujuća je osionost sa kojom je čitav Predlog zakona prvenstveno usmeren na centralizaciju pozicije za komesara – uključujući produženje mandata sa četiri na pet godina, i otvaranje posebnih računa (Komesarijat je kao organ Vlade obavezan da sredstva realizuje preko jedinstvenog računa izvršenja budžeta). U odnosu na izbeglice, pak, kreira se veoma bezbedna distanca koja ostavlja velik manipulativni prostor. Tako se, na primer, kolektivni smeštaj više ne "obezbeđuje" kao u važećem zakonu, već se "*može* obezbediti". Zanimljivo je i da se proširuje lista članova domaćinstva izbeglice, i to tako da se pod članovima "u smislu ovog zakona" smatraju čak i pastorci, roditelji bračnih drugova i dr. Tako se u članovima u kojima se definišu uslovi pod kojima se gubi pravo na pomoć, zakup i ostalo kaže da se pravila odnose na bilo kog člana domaćinstva. Ako, na primer, pastorak kupi stan, eto prilike da Dabetić potpiše novo rešenje. I tako redom, sve u duhu puno obaveza za izbeglice a veoma malo i restriktivno ograničenih prava. Jedan jedini "pokroviteljski", član 4 važećeg zakona, u kojem piše da "Republika Srbija obezbeđuje kolektivnu zaštitu ličnih, imovinskih i drugih prava i sloboda izbeglica i obezbeđuje im međunarodnu pravnu zaštitu na način koji je utvrđen za njene građane" – izbačen je. ×

JELENA GRUJIĆ

Zakon o azilu

Sa stanovišta UNHCR-a, jedan od suštinskih probema sa Predlogom zakona izmena i dopuna zakona o izbeglicama jeste pitanje kompetencija nad statusom izbeglica. Naime, u međunarodnoj praksi poslednjih petnaest godina status izbeglica definiše se zakonom o azilu, jer su izbeglice de fakto i azilanti. Ova dva pojma razlikuju se jedino u tome što azilanti ne moraju uvek biti i izbeglice.

Na tom se polju, kako saznajemo, vodila najveća bitka između Komesarijata i UNHCR-ove kancelarije u Beogradu; ipak, predstavnici UNHCR-a nisu želeli da potvrde naš izvor.

Koliko je pitanje (azila) važno, govori i činjenica da je zakon o azilu na spisku uslova za liberalizaciju viznog režima. Tanja Miščević, direktorka Kancelarije za pridruživanje Evropskoj uniji, rekla je na nedavnom seminaru o azilu koji su organizovali Kancelarija i UNHCR da je pitanje azila prioritet u nastavku pregovora, upravo zbog pitanja liberalizacije viza. Na pitanje "Vremena" da li je upoznata sa insistiranjem Komesarijata da se pitanje statusa izbeglica reguliše novim izbegličkim zakonom, a uprkos drugačijim preporukama (uticajnog lobiste) UNHCR-a, rekla je da Kancelarija nije po tom pitanju konsultovana.

Kako saznajemo, pitanje određivanja statusa izbeglica ipak će biti izbačeno iz novog zakona o izbeglicama. Tako će se možda uskoro potvrditi i predviđanja UNHCR-a da u Srbiji ne postoji više od 40.000 do 60.000 izbeglica.

Ko su braća Rodić

Raznovrsna nagađanja o novom poslu u Ljubljani olakšava okolnost da i vlasnici Rodića MB, braća Milan i Bogdan, poput vlasnika Delte, izbegavaju susrete sa novinarima

A. ANĐIĆ

Taman je priča o političkim preprekama za uzajamno preuzimanje srpske Delte i slovenačkog Merkatora počela da gubi živost, a u Ljubljani je (15. aprila) objavljeno da je domicilna, vodeća balkanska trgovačka kuća potpisala Pismo o namerama i Protokol o strateškom udruživanju sa novosadskom trgovačkom kompanijom Rodić MB d.o.o. Tako je ovaj nedovršeni posao pao usred velike međudržavne afere, pa su se odmah pokrenule mnogobrojne spekulacije o tome kako je, navodno, Merkator nadigrao Deltu, te na pretnju da će mu srpski veliki trgovac značajno ući u vlasništvo pronašao kontraudarac preko Rodića, koji, prema ne sasvim pouzdanim procenama, kontrolišu preko 15 odsto ukupne maloprodaje u Srbiji i u vrhu su među domaćim isporučiocima piva.

Raznovrsna nagađanja o novom poslu u Ljubljani olakšava okolnost da i vlasnici Rodića MB, braća Milan i Bogdan, poput vlasnika Delte, izbegavaju susrete sa novinarima. No činjenica da u srpskom javnom prostoru ima mnogo njihovih prezimenjaka – doneće im i ovoga puta, kao i dosad, mnogo tekućih problema i izazvaće dosta zabuna. Evo, jedini slovenački privredni list "Finance" već je (utorak 18. april) upao u internet zamku, jer je njihov saradnik, ukucavši u pretragu na računaru ime MILANA Rodića, dobio seriju podataka o nekadašnjem visokom funkcioneru JUL–a, bliskom saradniku Mirjane Marković i famoznom generalnom direktoru Srbijašuma, pa od svega toga sačinio i objavio horor priču za slovenačko javno mnjenje – a zapravo je reč o čoveku koji nema nikakve veze sa Milanom Rodićem iz Vojvodine. U Novom Sadu se može čuti i anegdota kako ovdašnji Rodići dobijaju na stotine pogrdnih SMS-ova posle svakog nastupa u javnosti Raje Rodića, čuvenog vlasnika "Kurira" i "Glasa Javnosti" (i koječega drugog) – mada i sami nemaju lepo mišljenje o svom prezimenjaku, s kojim, takođe, nemaju nikakve veze. Zbog toga je ovu priču o najavljenoj razmeni akcija između Merkatora i Rodića MB najbolje započeti sa nekoliko podataka o poslovnom usponu osnivača ove firme, do kojih smo došli indirektno.

Rodići su, dakle, porodica koja se iz Drvara, još posle Prvog svetskog rata, u toku „dobrovoljačke kolonizacije", naselila u selu Lipar kraj Kule, gde se sve do 1987. godine uglavnom bavila zemljoradnjom. U veliku trgovinu prvi je ušao stric današnjih vlasnika MB kompanije, pokojni Bogdan Rodić, koji je u društvenom sektoru dogurao do predstavnika u Moskvi, a kasnije je sebi osnovao privatnu trgovačku firmu Univerpromet. Verovatno se na njega i na njegove savete oslonio mlađani sinovac Milan Rodić, rođen 1962. godine (Bogdan je mlađi deset godina) – kada je u porodičnoj kući u Kuli (gde se porodica preselila) osnovao trgovačku radnju 1987. godine i kada je uskoro razgranao posao – ali je taj odnos kasnije bio više porodični, nego poslovan (Univerpromet nije prodavao MB pivo?).

Kada je Milan Rodić stigao do desetak malih prodavnica u lancu, on je utemeljio i veletrgovačke i transportne poslove, prvo za sebe, a kasnije i za druge male trgovine, a onda je, redom, počeo da preuzima i deo dobavljačke proizvodnje (na primer, osnovao je klanicu Stork ines, kupio Aromu u Futogu, izgradio staklenike u Bačkom Petrovcu itd.). Kako je posao dobro išao, Milan je krenuo u ekspresnu ekspanziju, gradeći prvo supermarkete, pa onda i megamarkete. U veliki biznis probio se zapravo onda kada je 1999. godine pustio u promet megamarket u Beogradu (kod Kvantaške pijace) – a zatim su izgrađeni, u poslednje dve godine, doista moderni, evropski megamarketi u Novom Sadu (16.500 kvadratnih metara) i u Subotici (12.500 kvadrata). Braća su podelila posao, stariji Milan vodi investicije, a mlađi Bogdan finansije.

Poseban investicioni napor i ogroman skok u proizvođačkoj ponudi usledio je nakon izgradnje velike i savremene pivare (u okviru megamarketa u Novom Sadu). Navodno su prvo hteli da izgrade mali kapacitet za ekskluzivno pivo za svoje prodavnice, a onda su tokom gradnje sa plana od 50.000 hektolitara godišnje, u dva koraka „preprojektovanja" prvo (2004. godine) izgradili pogon za proizvodnju 1,2 miliona hektolitara piva godišnje. Kada su videli da ne mogu da zadovolje

MAMAC ZA LAŠKO: Pivara MB, svetska a naša, tj. Rodićeva

tražnju, „dodali“ su opremu za godišnju teorijsku proizvodnju od čak 5,5 miliona hektolitara piva i tako doista postali potencijalni regionalni gigant u ovoj branši. Pisac ovih redova video je tu pivaru i može da posvedoči da se radi o supermodernoj kompjuterizovanoj pivari kakve, kako kažu, gotovo da danas i nema u Evropi. U stvari, najveći deo ove pivare izgrađen je zahvaljujući lizing aranžmanu sa nemačkim proizvođačima opreme Kronesom i Štajnekerom, a pivo se pravi od uvoznih sirovina i po recepturi minhenskog Demensa. Posao su pokrile, uglavnom, Hipo Alpe-Adrija i Rajfajzen banke i njihove lizing kuće.

Eto tako je stvorena Rodić co d.o.o. – koja za ovu godinu planira bruto promet od 370 miliona evra, zapošljava oko 4500 ljudi, ima oko 50 objekata širom Srbije i oko 5500 dobavljača, prodaje oko 40.000 artikala, izvozi u 14 zemalja i, što je uvek najvažnije, snabdeva 16.500 firmi-kupaca. Ovo poslednje, sigurno je za slovenački Merkator bila najvažnija informacija za odluku da se krene u „udruživanje“ sa Rodićima, koje će se u bitnim detaljima, verovatno, precizirati u roku ne kraćem od pet meseci.

U slovenačkoj štampi je, međutim, već lansirana teza da će Rodići, kao stopostotni vlasnici svoje firme, za celu njenu vrednost dobiti paket akcija Merkatora, ali, prema izvorima “Vremena”, to još nije utanačeno. U stvari, kako smo čuli iz izvora koji želi da ostane anoniman, Rodić MB co d.o.o. će se, prvo, ovih dana, reorganizovati u holding kompaniju sa nizom subjekata u svom sastavu (pivara, maloprodaja, transport, špedicija itd.). Predmet ljubljanskog memoranduma zasad je samo maloprodaja, a eksperti tek sada treba da utvrde njenu usaglašenu vrednost, pa će se tek potom precizirati modus i obim udruživanja, to jest razmene akcija. Paketi akcija sigurno neće biti alikvotni, bar tako kažu bolje upućeni u trgovački biznis.

Kada je reč o interesima koji pokreću ovaj slovenačko-srpski posao, ono što se odmah može uočiti jeste to da je interes MB kompanije da uđe u udruživanje sa uglednim i krupnim partnerom iz Ljubljane mnogostruk. To, pre svega, silno uvećava kreditni kapacitet ove firme, pa će ona moći da realizuje projekat izgradnje novog, ogromnog trgovačkog centra u Beogradu i mnoge druge planove. Naš izvor već iznosi procenu da će udruživanje sa Merkatorom omogućiti Rodićima da povećaju sadašnji promet već u prvoj godini za oko 130 miliona evra i da zaposle još 2000 ljudi. No, možda i značajnije od toga jeste ono što je i beogradsku Deltu motivisalo da se orijentiše na investiranje u Merkator. A to je da se od njega dobije nou hau, to jest trgovačka tehnologija, koja je očigledno superiorna u regionu i da ona Rodićima omogući da vežbaju svoje poslove za Evropsku uniju (ako Srbija jednom dospe u taj klub). Ni interes Merkatora za ovaj aranžman nije beznačajan – jer sa Rodićima će se oni u Srbiji osećati daleko sigurnijim na duži rok, pošto u punom smislu postaju i srpska firma i dobijaju na hiljade firmi-kupaca.

Tu je, takođe, značajan i interes Pivovarne Laško, da posle nekoliko neuspelih pokušaja prodre na tržište Srbije. Naime, kako MB pivara u Novom Sadu može u trenu početi da „vari“ i laško pivo, a kako je Pivovarna Laško znatan suvlasnik Merkatora, pretpostavke da će doći do nekog poslovnog aranžmana i oko piva – deluju logično, ali to, navodno, nije zapisano u onome što je dosad potpisano.

„Strateški sporazum“ između Rodića i Merkatora, hajde i to da na brzinu markiramo, bez obzira na njegov značaj za srpsko-slovenačke privredne odnose, ipak ne bi trebalo shvatiti kao kraj velike priče između Delte i Merkatora. Problemi i planovi ova dva trgovačka džina su takvi da nije ludo prognozirati da će oni uskladiti svoje interese, to jest preku potrebu da opstanu, pa se u tom smislu aranžman između Ljubljane i Novog Sada, o kome smo ovde izneli nekoliko skromnih informacija, ne treba trpati u nekakav „izmišljeni“ međukorporacijski rat, koji se tu i tamo (više u Sloveniji nego u Srbiji) najavljuje i gotovo priželjkuje. ×

DIMITRIJE BOAROV

F. BAKIĆ

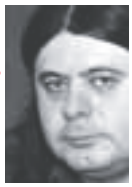
HIPERDISKONT: “Rodić”

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

O štiklama i beščašću

Sav onaj i u normalnim okolnostima nepodnošljivi beogradski fenserajski šljam sjatio se ovih dana na Reku da vidi i njušne tuđu nesreću izbliza

Neizrecivo davne 1976. doselio sam se s roditeljima u Agram, pravo u novcijati soliterični stan u vrlo sveže izgrađenom prekosavskom naselju: pošto je sve bilo novo, nove su bile i saobraćajnice, a mi smo živeli baš pored jedne prometne raskrsnice koja je vapila za semaforom, ali ga je iz misterioznih birokratsko-idiotskih razloga čekala nekih tri-četiri godine. U međuvremenu, malo-malo pa bi se desio neki udes na toj neregulisanoj raskrsnici; bilo je i vrlo ozbiljnih karambola, sa ranjenima i mrtvima. Iz moje, *visinske* perspektive, to je izgledalo ovako: začuješ škripu kočnica i potom snažan tresak negde dole, na ulici. Baciš ovlašan pogled, *uh, evo ih opet*, brzo ga skloniš jer ti se nimalo ne gledaju *krvavi detalji*, i onda se trudiš da zaboraviš na to, što ti, naravno, ne pođe za rukom. Zvirneš deset minuta kasnije, tu je gomila dokonih zazjavala, beskorisnih ali morbidno radoznalih, kao da ih raduje da izbliza njušnu ljudsku krv; pola sata kasnije, još su tu, ne mrdaju; sat vremena docnije, šačica preostalih upornjaka i dalje odoleva, neumorno meljući i živo gestikulirajući...

Ne bojte se, ovo nije izvod iz mojih Memoara; samo sam se setio svega ovoga prateći ovih dana bizarne/mizerne nuspojave Velike Poplave koja je zafljusnula panonsku i podunavsku Srbiju. Eno, branioci Smedereva od poplave javno umoljavaju građanstvo da ne raznosi vreće sa peskom sa obale za svoje privatne potrebe, jer tako podriva bedem, koji ako popusti, ni njima se ne piše dobro. Ovo je već dovoljno sumasišavše, ali je negde u okvirima živopisne srbijanske tradicije "razvlačenja opšteg dobra" za mali, ili čak virtuelni lični šićarčić. Još su mnogo kretenskiji i odvratniji problemi koje imaju "branioci" po raznim našim varošima, a naročito na zemunskom keju, od Kapetanije do Radeckog, gde se inače nadžidžalo mnoštvo Restorana Na Glasu: sav onaj, dakle, i u normalnim okolnostima totalno nepodnošljivi beogradski *fenserajski šljam*, umesto da se povuče na suvozemnije lokacije na kojima će moći bezbedno, ali i neškodljivo (osim po mentalno zdravlje šire populacije) da upražnjava svoju Šljaštavu Prazninu, sjatio se na Reku da Vidi Tuđu Nesreću Izbliza, da njušne miris nabujale vode i vlažne zemlje, da se tobože "intimizira" sa Opasnošću koje za njih zapravo i nema. Naš se, dakle, bogati, razmaženi i pokondireni polusvet slio na siroti Kej kao da tamo besplatno dele debele pakete akcija Majkrosofta: *zanimljivo im* da vide nabujalu reku, peščane bedeme, ljude koji u znoju lica svog brane i njihova napirlitana dupeta od bujice, a koje ova lokalna fensi-fukara kanda posmatra kao nekakve dvonožne ZOO-atrakcije! Nalovarene "kontroverzne" bizgovčine opšte prakse izvode tako svoje sistematski obezmoždene cice-sponzorušice u *ludo zezanje*, ševrdajući između nabacanih vreća sa peskom amo-tamo, ne bi li nekako došli do svojih pojilišta i okupljališta, koja se ne zatvaraju ni ako su polupoplavljena: da l' ste normalni, ko da zatvara, tek tad pos'o ide kao lud! Ponegde bedem mora i da se preskoči, a frajlice su, jakako, opremljene oštrim i tankim štiklama koje zasecaju u vreće, pa pesak iz njih brzo iscuri *koekude*. Pojava je, čini se, masovna, pošto se o njoj govori na raznim stranama, i ozbiljan svet sveudilj iznova apeluje (čuj: *apeluje*!) na obesne đilkoše da ne prave štetu, ama uzalud. Tjah, kako će drugačije i biti, kad ovde – kad god je stani-pani – nigde nema Zakona i nema Države, da naprosto onemogući pristup gnusnim malim štetočinama-parazitima, dok ne prođe opasnost. Biće posle vremena za njihovu promenadu...

Otkako je nastalo Ovo Čudo, nikako ne silazim na Kej, ni onaj u Zemunu, ni onaj novosadski. Na svoju žalost i sramotu, nemam vremena, snage i volje da nekako konkretno pripomognem, da budem Radna Snaga, a kad je već tako – držim da je elementarna pristojnost da ne smetam onima koji znaju zašto su tamo. Drugi je razlog mog vrlo sistematskog odsustva nešto intimniji: Reka je za mene izvor zadovoljstva; ne želim da je izbliza ugledam kao izvor pretnje, kao da bi mi to "pokvarilo odnose" sa njom. Bože, svašta... Ali ipak, ipak: bolje je tako. Od one pradavne 1976. do danas uvek me iznova zapa(h)njuje koliko se ljudi "na ovim prostorima" lako zainteresuju za zlo, za nesreću, za okrutnost, za krv. Kao da je u toj morbidnoj, površnoj, amoralnoj radoznalosti sakriven neki smrdljivi podli đavolčić koji ljude čini sve "otpornijim" na užas, sve imunijim na empatiju, sve ravnodušnijim prema tragediji, naročito onoj koja nije Lično Tvoja. Ponekad ti se, neizbežno, učini da je to – a ne politička, ideološka, istoriografska, sociološka mudrovanja – neko dubinski najautentičnije tumačenje te doživotno intrigantne zagonetke: kako je bilo moguće da ljudi rođeni i odrasli u miru najednom ćutke pristanu na Stanje Rata (ubijanja, mržnje, surovosti, krvoprolića), štaviše, da ga mnogi, premnogi među njima oduševljeno prihvate? Biće da mi oni ljudi što se dokono roje oko umirućih u smrskanim automobilima, kao i oni tikvani sa zemunskog Keja, nešto važno o tome govore, samim svojim postojanjem, samim svojim pretrajavanjem kroz jednu otužnu balkansku *opštu istoriju beščašća*. ×

BIZNIS

SPOLJNI DUG SRBIJE DOSTIGAO JE 15,5 MILIJARDI DOLARA I U ODNOSU NA 2000. GODINU POVEĆAN JE ZA ČETIRI MILIJARDE DOLARA

UGOVORI

Ikarbus i Siemens prave "pametni autobus"

Najveći proizvođač autobusa na Balkanu Ikarbus i kreator najnovije elektronike Siemens sklopili su 11. aprila ugovor o partnerstvu. Ove dve beogradske firme zajedničkim snagama modernizovaće autobuse

OBRAD SPREMIĆ I SREĆKO NIJEMČEVIĆ

i tramvaje, pored ostalog tako što će u njih ugraditi sistem za upravljanje saobraćajem. "Uvođenje tog sistema tek predstoji Beogradu", najavio je generalni direktor Siemensa Obrad Spremić i time nagovestio nameru partnera da prednjače u modernizaciji vozila. Rezultat treba da bude "pametni autobus" i da se, kako je za "Vreme" rekao generalni direktor Ikarbusa Srećko Nijemčević, ono što će se desiti prvo desi u Beogradu. "U Evropi takav autobus već postoji i zato će naše izvozno tržište za sada ostati Rusija, BiH i Bugarska", kaže prvi čovek Ikarbusa.

PRIJEM NA BELOM DVORU: PRIJATELJI I POSLOVNI PARTNERI

PROMOCIJA

Helensko poslovno udruženje u Srbiji

Mada u Srbiji postoji već dve godine, Helensko poslovno udruženje (HBA) zvanično se predstavilo ljudima iz sveta biznisa i politike 11. aprila na Belom dvoru, na prijemu koji su priredili prestolonaslednik Aleksandar II i princeza Katarina. Ovo udruženje okuplja kompanije čiji je kapital grčkog porekla, a koje su u nekoliko proteklih godina investirale u Srbiju 1,3 milijarde evra. Time su, kako je istakao princ Aleksandar, poslovni ljudi dokazali šta znači investirati na pravi način. Predsedavajući HBA Stefanos Vafidis rekao je da, nakon dve godine uspešne saradnje sa srpskim vlastima, ovo udruženje ostaje dosledno svom primarnom cilju. A to je da dalje konsoliduje inicijative grčkih investitora u Srbiji i istovremeno promoviše Srbiju kao jednu od najatraktivnijih investicionih destinacija u Evropi. Srpski ministar za ekonomske odnose sa inostranstvom Milan Parivodić rekao je da se Srbija u ekonomskom smislu brzo i dobro menja i da investitori iz Grčke u tome imaju značajan doprinos.

PARTNERI

Stoti ugovor Extrema i Microsofta

Kompanije Microsoft i njen partner Extreme 14. aprila promovisale su stoti ugovor o količinskom licenciranju OVS/OSI. Ugovor je sklopljen sa kompanijom Grand Prom, koja je time, pored legalnog poslovanja, postigla i smanjenje troškova i standardizaciju u poslovanju. Dragoljub Prijić, direktor IT sektora Grand Proma kaže za "Vreme" da je potpisivanje ugovora koji između ostalog podrazumeva i 450 osnovnih licenci za Windows i Office paket, omogućilo i znatno povoljniju cenu softvera. Extreme kao Microsoft Gold Certified partner je firma sa najboljim rezultatima u isporuci ugovora o količinskom licenciranju na Balkanu i prva firma u jugoistočnoj Evropi koja je ostvarila Licensing Solutions kompetenciju. Količinsko licenciranje je preporučeni oblik licenciranja Microsoft proizvoda namenjen malim i srednjim preduzećima. Promovisan je prošle jeseni i bazira se na modelu iznajmljivanja softvera pri čemu klijent ima pravo na sve nove verzije softvera za vreme trajanja ugovora.

ANKETA VREMENA >> KO SU DOBITNICI A KO GUBITNICI U SRPSKOJ TRANZICIJI

U plusu su ljudi bliski vlastima

GORANKA MATIĆ

DR MIROSLAV PROKOPIJEVIĆ, PROFESOR BEOGRADSKOG UNIVERZITETA

- **DOBITNICI:** To su pre svega poslovni ljudi bliski vlastima, nove vlasti, a zatim oni koji su mlađi, obrazovaniji i preduzetniji. Naravno, svi nisu dobitnici u istom stepenu, najveći dobitnici su preduzetnici i poslovni ljudi bliski vlastima.
- **GUBITNICI:** Prvenstveno oni koji su imali privilegije u "starom režimu", a nisu uspeli da ih sačuvaju, političari ranijeg režima, deo interesnih grupa.

Propali su mnogi lični apetiti

- **DOBITNICI:** To su generacije koje dolaze, a mi smo ti koji moramo da prihvatimo nasleđeni teret i da ga nosimo, a ono što valja da preusmerimo za dobrobit mladih.
- **GUBITNICI:** Oni koji su pokazali velike lične apetite kad su počele promene 2000. godine, a nisu uspeli da ih zadovolje. Mislim da je većina tih ljudi do danas ostala na – apetitima.

MILENKO ŠARANČIĆ, GENERALNI DIREKTOR ŽTP BEOGRAD.

INVESTICIJE

Peta pumpa MOL-a

U Nišu je 13. aprila otvorena peta benzinska stanica MOL grupe, čijih 16 radnika na pumpama i u prodavnici pružaju usluge 24 sata na dan. Tom prilikom je direktor MOL-a za SCG Saša Trišić izrazio nadu da će građani ceniti ne samo visok kvalitet proizvoda i usluga ove kompanije nego i činjenicu da ova investicija doprinosi gradskoj ekonomiji. MOL u Srbiji ima još tri stanice u Beogradu i jednu u Subotici, a do kraja ove godine planira da otvori još deset punktova i tako ostvari deo svog plana da postane značajan učesnik na ovdašnjem tržištu naftnih derivata. Samo za izgradnju svake benzinske stanice MOL izdvaja 1,5 miliona evra. Zaposlene na svim punktovima MOL je obučio da pružaju usluge po svetskim standardima.

USLUGE

Na koncert pomoću IT-a

Evropska kompanija Ticketline otvorila je svoj centar u Beogradu i od prošle nedelje svi ljubitelji svetskih muzičkih zvezda moći će karte za koncerte da naruče preko interneta i telefona i potom da ih dobiju na kućnu adresu. "Ukinuli smo redove pred blagajnama i više niko ne mora da nagađa gde će dobiti mesto na koncertu. Naime, preko interneta može da se bira i sedište", rekao je za "Vreme" direktor prodaje Ticketlina za Srbiju Duško Milojević. IT distributer karata već se povezao sa firmama koje organizuju koncerte, tako da će obožavaoci Erosa Ramazotija, grupa Simply Red, Massive Attack i drugih koji planiraju gostovanja u Srbiji moći vrlo jednostavno da rezervišu sedišta. "I kod nas je stigao evropski komfor", kaže Milojević

BANKE

Tri uspešne godine

A. ANDIĆ

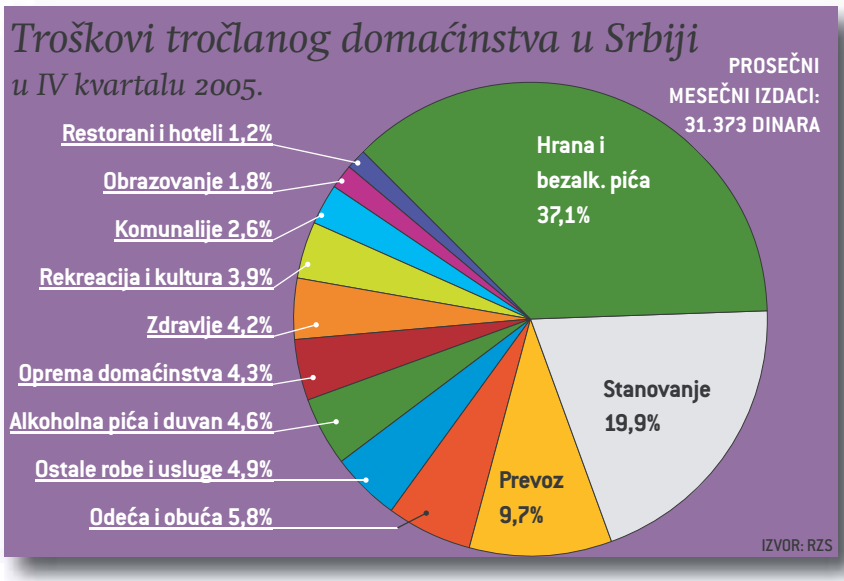
PIŠE: VLADIMIR ČUPIĆ, ČLAN UPRAVE HYPO ALPE-ADRIA-BANK

Hypo Alpe-Adria-Bank a.d. Beograd počela je da posluje u Srbiji krajem 2002. i danas je prisutna u svim većim gradovima u zemlji. Uprkos velikoj konkurenciji, nastaloj dolaskom jakih evropskih banaka, održali smo zavidan nivo profitabilnosti, zahvaljujući čemu se Banka čvrsto pozicionirala na četvrtom mestu u Srbiji. Poslovanje Banke u Srbiji prevazišlo je sva očekivanja, kako austrijske centrale, tako i eksternih institucija. Protekla 2005. je, u stvari, treća uzastopna izuzetno uspešna godina. U prošloj godini Banka je ostvarila profit od 9,2 miliona evra, dostigla bilansnu sumu od 793 miliona evra i tržišni udeo od 8,8 odsto, plasirajući ukupno 496,8 miliona evra domaćoj privredi i stanovništvu. Uz oko 400 miliona evra koji su plasirani putem *cross-border* aranžmana direktno iz Austrije, finansiranje privrede i stanovništva Srbije iznosilo je oko 900 miliona evra. Na taj način Banka je potvrdila mesto jedne od najznačajnijih finansijskih institucija u zemlji, kojoj je poverenje ukazalo više od 50.000 klijenata i više od 500 zaposlenih.

Srpskoj privredi ukupno je plasirano 390 miliona evra u prošloj godini, od čega malim i srednjim preduzećima i poljoprivrednicima 22,6 miliona evra. S druge strane, naglašeno je uvećanje udela na tržištu poslovanja sa stanovništvom, na kojem je Banka postala lider na polju stambenih kredita, prva ponudivši najduži rok otplate i kredit vezan za švajcarski franak. U 2005. plasirano je 57,4 miliona evra za stambene kredite, dok su ukupni plasmani stanovništvu dostigli 107 miliona evra.

Troškovi tročlanog domaćinstva u Srbiji

u IV kvartalu 2005.

IZVOR: RZS

PIŠE: MAJKL FEDORENKO, GENERALNI DIREKTOR U. S. STEEL SERBIA, D.O.O. I SESTARA KOMPANIJA

POSLOVNO GESLO

Cilj je da budemo najbolji

Izazov broj jedan za mene je bezbednost naših zaposlenih, a odmah zatim – zaštita životne sredine u našim zajednicama. To je moja lična odgovornost, uz glavne poslovne ciljeve utemeljene na nivou Korporacije. Želimo da naši zaposleni dođu na posao i provedu bezbedan i produktivan radni dan, a kući odu bez povrede. Nula povreda je prvi izazov. Takođe težimo da proizvodimo kvalitetan čelik koji je konkurentan na svetskom tržištu i koji zadovoljava naše kupce, a naš konačni cilj je da budemo najbolji – ne zato što mi to kažemo, već zato što to naši kupci kažu o nama.

PROPISI

- **ZAŠTITA**: Vlada Srbije stavila je prošle nedelje Vlasinsko jezero i njegovu okolinu pod zaštitu države i pod nazivom "Vlasina" dala mu status zaštićenog prirodnog dobra od izuzetnog značaja. Ista, prva kategorija prirodnog dobra pripala je i Ludaškom jezeru.
- **FINANSIRANJE**: Iz tekuće budžetske rezerve država je izdvojila 42 miliona dinara za plaćanje doprinosa zaposlenima u JP-u Podzemna eksploatacija uglja u Resavici i 29,6 miliona dinara za rekonstrukciju i dogradnju Depoa II Jugoslovenske kinoteke u Košutnjaku.
- **POKLON**: Rešenjem republičke vlade, OKUD-u Mladost u ubotici poklonjena je carinska roba: venčanice, haljine, n rodna nošnja itd. u ukupnoj vrednosti 1,4 miliona dinara

SUPERMARKETI VERO

Specijalizovani za zdravu i svežu hranu

Prvi u nizu marketa Veropoulos, specijalizovanih za prehranu, otvoren je 1973. godine u Grčkoj. Od 1997. Veropoulos se proširio i van granica Grčke, a danas se linija prostiranja lanca supermarketa proteže od Krita na jugu do Beograda na severu, od Joanine na zapadu do ostrva Hios na istoku.

U Beogradu za sada postoje dva objekta. Prvi je otvoren u decembru 2002. u Novom Beogradu i ta investicija vredela je oko osam miliona evra. Supermarket Vero prostire se na 6500 kvadrata, ima 180 zaposlenih, ostvaruje saradnju sa 480 lokalnih dobavljača a potrošačima je na raspolaganju 21.000 artikala. Za godinu dana usluženo je 1,5 miliona potrošača. Drugi supermarket otvoren je 17. decembra prošle godine na Konjarniku, na uglu ulica Zage Malivuk i Vojislava Ilića. U njega je uloženo oko 14 miliona evra. Objekat je smešten na 6000 kvadrata, zapošljava 120 radnika, a u ponudi je 18.000 artikala.

Veropoulos planira da krajem ove godine otvori Vero 3, na uglu ulica Ruzveltove i Cvijićeve, čija će površina zauzimati 10.000 kvadrata, imaće 180 zaposlenih a u ponudi će biti širi asortiman proizvoda nego u sadašnja dva supermarketa. Ta investicija će premašiti 16 miliona evra.

U naredne tri godine Veropoulos planira izgradnju još dva objekata u Beogradu. Vrednost ulaganja u svih pet supermarketa iznosiće više od 30 miliona evra.

Od 2002. godine generalni direktor Veropoulosa u Beogradu je gospodin Vasilis Kakagiotis. On smatra da u ovom trenutku u Srbiji postoje grčke firme koje ozbiljno ulažu u srpsku ekonomiju i da neće izostati pozitivni rezultati koji će koristiti razvoju domaće ekonomije. "Zapažamo da srpske kompanije sve više ulažu u razvoj i marketing i uspešno prate nove ekonomske trendove", kaže gospodin Kakagiotis i napominje da je Veropoulos na srpskom tržištu lider u organizovanju promotivnih akcija.

BOGATA PONUDA I DOBRA USLUGA U VERU: Generalni direktor Veropoulosa u Beogradu Vasilis Kakagiotis

"Pozicionirali smo se kao kompanija koja prati zahteve svojih potrošača i zato stalno usavršavamo svoje usluge. Srpsko tržište ima svoje osobenosti. Naši potrošači su veoma zahtevni po pitanju dobre usluge i kvaliteta proizvoda, što nas čini još odgovornijima. Ostajući verno pri istoj recepturi da su dobra usluga i bogata ponuda srpskom potrošaču potrebni, sigurno postižemo uspeh", rekao je generalni direktor Veropoulosa.

Na srpskom tržištu Vero se plasirao kao kompanija specijalizovana za svežu i zdravu hranu. Od pogodnosti za potrošače ističu se veoma povoljne cene, raznovrsnost asortimana i mogućnost odloženog plaćanja.

SUPERMARKETI VERO: NA KONJARNIKU I NOVOM BEOGRADU

INTERVJU: VESNA MIJATOVIĆ, HR DIREKTOR LINK CONSULTANTS INTERNATIONAL

Ljudi u senci borbe za profit

Korporativna kultura je zapravo procedurama jasno propisan savremeni kućni red kompanija. Iskustvo pokazuje da je korporativni duh jedna od važnih kohezionih sila koje mogu da postignu jedinstvo pojedinačnog i opšteg, koje nam u ovom momentu nedostaje

Dinamičan razvoj srpskog tržišta u poslednjih nekoliko godina usmerio je poslovnu politiku većine naših kompanija isključivo na svakodnevnu borbu za profit, poziciju ili, jednostavno, za opstanak. U poslovnim planovima upravljanje ljudskim resursima (HR – human resource) najčešće je zaboravljena ili samo rudimentirana administrativna kategorija. Tako Vesna Mijatović, HR direktor kompanije Link Consultants, komentariše za "Vreme" zastupljenost HR-a u srpskim firmama. Međutim, kako kaže, sve masovnije prisustvo stranih kompanija, u kojima kadrovska politika predstavlja osnov strateškog planiranja, primorava nas da kao menadžment razmišljamo o kvalitetu i potencijalu kadrova koji su, *de facto*, nosioci naših operativnih planova. S druge strane, zaposlenima se omogućava da planiraju razvoj svoje karijere u skladu sa svojim potencijalima i tržišnim ponudama.

VREME: Da li profesionalni HR postaje imperativ za kompanije koje nameravaju da opstanu na tržištu?

VESNA MIJATOVIĆ: Kompanije u Srbiji se, u većini slučajeva, nedovoljno ili nedosledno bave tom temom, a ni kadar na našem tržištu radne snage nije edukovan u tom pravcu. Ova činjenica nije neočekivana s obzirom na to da na leđima nosimo poluvekovno nasleđe opterećeno krajnostima: iz perioda državnih institucija u kojima je status stalnog zaposlenja omogućavao nerad bez sankcionisanja, naglo smo prešli u period privatnih i poluprivatnih kompanija u kojima ni pravni, a kamoli međuljudski odnosi nisu bili regulisani. Potpuno je jasno da ideja razvoja karijere i korporativnog duha u takvim uslovima nije mogla da zaživi.

Šta je korporativna kultura i kakav je njen značaj u savremenom poslovanju?

Korporativna kultura obuhvata sistem vrednosti koji, sproveden kroz procedure, definiše uzajamni odnos kompanije i zaposlenih u njoj. Ovaj sistem je merodavan za sve zaposlene, jer se definiše nezavisno od opisa radnih mesta, stručne spreme i nivoa odgovornosti. On ima za cilj kreiranje kvalitetnih međuljudskih odnosa i takvog radnog okruženja koje podržava i stimuliše lični i profesionalni razvoj zaposlenih i razvija korporativni duh pojedinaca dovodeći u sklad njihove potrebe i ciljeve sa potrebama i ciljevima kompanije u kojoj rade.

Na koji način uspostaviti i održavati korporativnu kulturu u našim kompanijama?

Kao i svaki proces koji se bavi ljudima i uspostavljanjem korporativne kulture zahteva sofisticiran pristup i doslednost u sprovođenju. Sam proces se može šematizovati tako da bude primenljiv u svakom preduzeću. On podrazumeva definisanje četiri kategorije kadrovskih procedura: zakonske procedure, standardne procedure rada, korporativne vrednosti kompanije i menadžment procedure.

Šta spada u zakonske i standardne procedure?

U prvoj grupi se nalaze procedure zasnivanja, toka i prekida radnog odnosa, odsustva sa posla i druge procedure koje se vezuju za Zakon o radu i pravnu regulativu kompanije i podležu promenama zakonskih propisa. Drugu grupu predstavljaju standardne procedure rada koje omogućavaju zaposlenima da efikasno obavljaju neophodne procese nevezane za njihov opis radnog mesta, kao što su: planiranje godišnjih odmora i službenih putovanja, nabavka potrošnog materijala, korišćenje sala za sastanke itd.

Kako se definiše treća kategorija procedura?

U trećoj grupaciji definišemo korporativne vrednosti kompanije: **etičke norme** ponašanja koje nas uče da slušamo i uvažavamo druge bez obzira na različitosti porekla, obrazovanja, verske, nacionalne ili rasne pripadnosti. Definišemo **izgled zaposlenih** koji direktno odražava profesionalni imidž kompanije. Upućujemo zaposlene kako da upravljaju poverljivim informacijama i šta je poslovna tajna. Definišemo **konflikt interesa** i kako ga izbeći. Tamo gde je neophodno, utvrđujemo i **kodekse profesionalnog ponašanja**: pravila interne i eksterne komunikacije, prijema stranaka, izgled radnih prostorija, odnos prema kompanijskoj imovini itd.

Četvrta kategorija procedura...

Četvrtu grupu čine menadžment procedure upravljanja ljudskim resursima koje u svakodnevni rad uvode principe merenja rada i nagrađivanja zaposlenih, principe razvoja karijere, edukacije i ostale procedure koje podižu svest zaposlenog o značaju kvaliteta njegovog rada.

U kakvom obliku se plasiraju sve četiri grupe procedura?

Ovako definisan sistem vrednosti i procedura ima formu kompanijskog akta i treba da bude dostupan svim zaposlenima. Oni moraju biti upoznati sa "kućnim redom" svoje kompanije i pridržavati se njegovih principa. Za zaposlenog i poslodavca moraju da postoje zajednički ciljevi kojima streme i svest da će ispunjenje tih ciljeva biti na obostranu korist. Iskustvo pokazuje da je korporativni duh jedna od važnih kohezionih sila koje mogu da postignu to jedinstvo pojedinačnog i opšteg, koje nam u ovom momentu nedostaje. ×

Važnost radnog okruženja

U Srbiji trenutno imamo, s jedne strane, generacije obrazovanih i perspektivnih mladih ljudi koji lutaju od kompanije do kompanije bez jasne vizije o svojoj karijeri i, s druge strane, kompanije sa visokom fluktuacijom radne snage, bez jasnog dugoročnog plana o tome kakav kadar im je potreban, kako da takav kadar privuku, da ga zadrže i da ga najefikasnije iskoriste. U takvoj situaciji neophodno je u kompaniji kreirati radno okruženje u kome zaposleni zna da je njegov rad vrednovan, da postoji sistem stimulacije i destimulacije, da ima realnu šansu da napreduje i da se usavršava, da se njegove potrebe i njegovo mišljenje uvažavaju.

Evropa u cipelicama sa znakom pileta

Goran Stanarević kotira se među pet najvećih proizvođača u Evropi, za njega rade pogoni u Indiji i Kini, robu prodaje u velikim trgovinskim lancima u evropskim zemljama i Rusiji, a krenuo je u osvajanje Arapskih Emirata

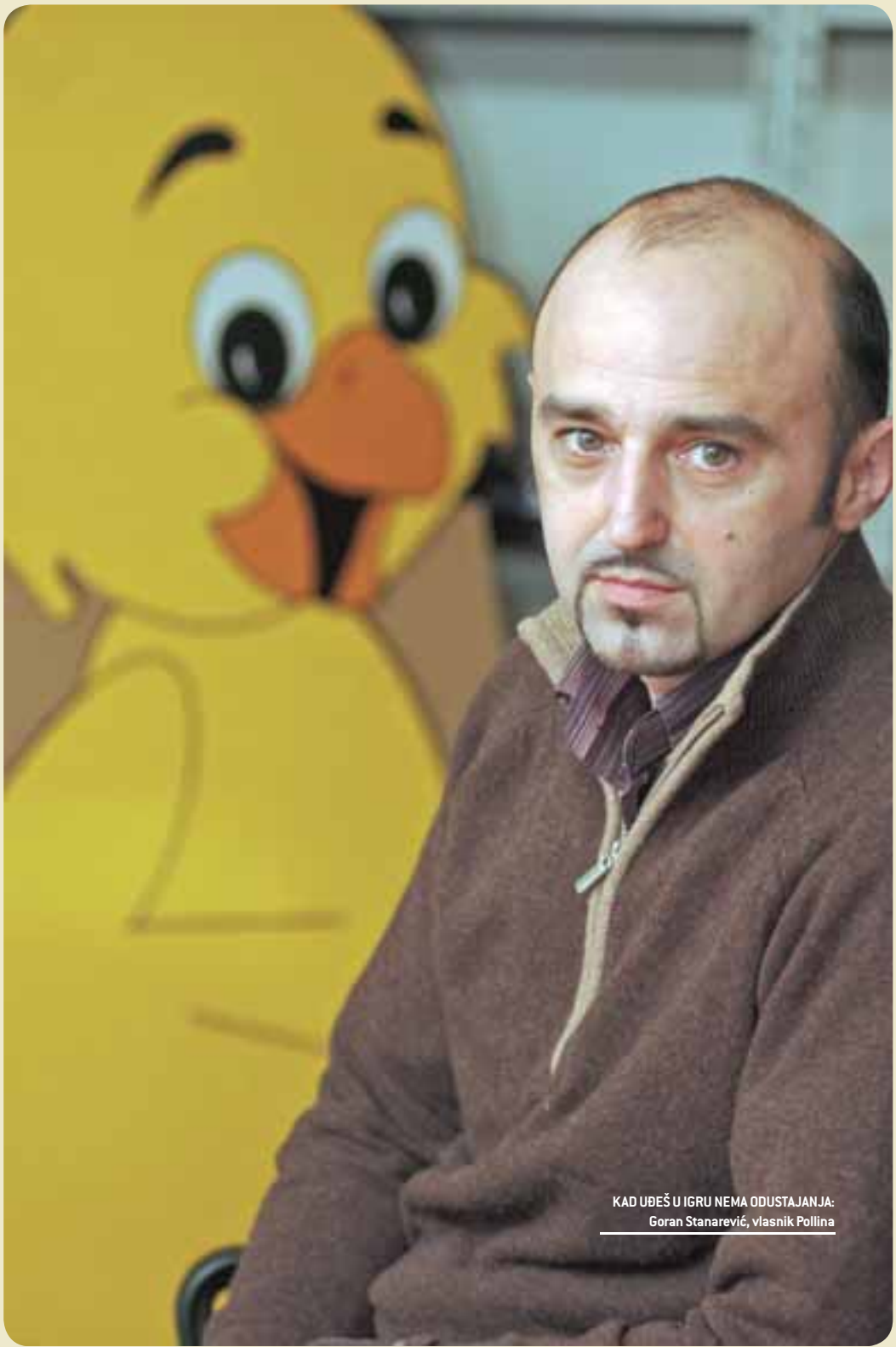
Od malog porodičnog posla Goran Stanarević napravio je najveću srpsku proizvodnju dečje obuće Pollino i međunarodni biznis. Robom snabdeva velike trgovinske lance i ekskluzivne prodavnice u Nemačkoj, Holandiji, Francuskoj, Velikoj Britaniji, Sloveniji, Švajcarskoj, Irskoj i Rusiji, a krenuo je u osvajanje Arapskih Emirata. "Posao u Dubaiju, generalno vezan za Arapske Emirate, još je u pregovorima. Da bismo ušli u najbolji tržni centar u Dubaiju, prvo treba da otvorimo dve prodavnice u malo lošijim centrima", kaže za "Vreme" Stanarević. On najavljuje da Pollino prvog septembra otvara prvu radnju u Berlinu i ulazi u lanac tržnih centara koji će 1. maja sledeće godine biti otvoren na Aleksander placu u centru grada. "Krenućemo sa otvaranjem brend šopova, dakle Pollino šopova, prvo po Nemačkoj a posle dalje, kako se firma koja gradi tržne centre bude širila tako ćemo zajedno ići s njom po Evropi", objašnjava Stanarević planove svoje kompanije. "Nije lako doći do vrha, ali je mnogo teže opstati. Zato smo proširili mrežu agenata po svetu i samo od početka godine učestvovali na 13 sajmova u Evropi", kaže Stanarević i razvejava iluziju da se

Od radionice do međunarodne kompanije

Sa diplomom Ekonomskog fakulteta Goran Stanarević prvo je počeo biznis sa kompjuterima, firmu Computer design osnovao je 1991, to iskustvo spojio je sa porodičnim u oblasti obuće i napravio kompaniju Pollino. Prvo je prodavao italijanski repromaterijal za obućarstvo, a potom i obuću koju je dobijao kao kompenzaciju od fabrika koje nisu mogle da mu plate uvoznu robu. Napravio je sopstvenu veleprodajnu mrežu, a onda fabrike – dužnike angažovao da mu rade lon poslove. Pošto nisu postizale kvalitet kakav je tražio, sam je pokrenuo proizvodnju, u radionici od 25 kvadrata. Tako je nastao Pollino, koji sada robu u Srbiji proizvodi u prostoru od oko 2500

Hiljadu jaja deci za Uskrs

Stanarević sprema novo u nizu iznenađenja za decu: "Poli na italijanskom znači pile. Naš brend ima znak pileta a pile je vezano za Uskrs i ove godine ćemo sa decom povezati te dve priče. Dan pre Uskrsa, u subotu za vreme maratona, deci ćemo podeliti preko hiljadu *pollino* jaja plave boje sa našim znakom. Napravićemo i izložbu radova dece koja su slala crteže na temu pileta i Uskrsa na naš konkurs preko RTV Pinka", najavljuje vlasnik Pollina.

KAD UĐEŠ U IGRU NEMA ODUSTAJANJA: Goran Stanarević, vlasnik Pollina

na sajmovima sklapaju poslovi. "Tamo, kao i svi, idemo da nas vide, na sajmovima se ništa ne prodaje, tek posle počinju pregovori za posao. Za razvoj brenda i širenje potrebno je vreme", kaže Stanarević i podseća da u zapadnim zemljama ništa ne ide preko noći. "Na tržištu moramo da budemo minimum dve godine da bi nas ljudi prihvatili. Niko neće da radi sa novajlijom. Tamo su pravila vrlo jasna i svako ko hoće da se priključi vozu koji ide mora da ima strpljenja. A taj voz – dobavljači, postoji na tržištu i dobro radi. Nama se iz sezone u sezonu širi mreža kupaca i prodaje i taj voz se sve više zahuktava i biće sve više putnika, odnosno kupaca Pollina."

TREĆI BREND: "Po cenama i kvalitetu Pollino je u vrhu evropskih proizvođača dečje obuće, kotiramo se među prvih pet", kaže Stanarević i objašnjava da mu ta "licenca" otvara puteve da seli proizvodnju po svetu gde god mu se to isplati. Kao i njegov francuski partner MGM difusion, proizvođač robne marke Pes di amur, koja u Francuskoj postoji već 30 godina, deo proizvodnje preselio je u Indiju. Fabrika u Madrasu koja radi za njih ima hiljadu radnika, od toga polovina pravi gornje kožne delove za cipelice Pollino, a ostali deo posla obavlja se u Šimanovcima. Stanarević objašnjava da je Madras vekovima poznat po izradi kože i da tamošnja fabrika to radi kvalitetno i jeftinije nego u Srbiji. Robu sa delovima iz Madrasa Pollino prodaje isključivo na francuskom tržištu. To, naravno, nije kraj priče o cipelicama pravljenim na dva kontinenta. Stanarević otkriva za "Vreme" da će sa francuskim partnerom u Indiji napraviti novi brend i zajednički nastupati na svim tržištima pod jednom robnom markom. Osim u Indiju, vlasnik Pollina je deo proizvodnje preselio u Kinu, a deo asortimana koji se tamo radi prodaje u Srbiji. Inače, u Srbiji Pollino ima sedam svojih prodavnica.

FABRIKA U ŠIMANOVCIMA: Pollino je u Šimanovcima izgradio fabriku i na oko 2500 kvadrata proizvodnog prostora oko 150 zaposlenih radiće celokupnu proizvodnju u Srbiji. Sada se instaliraju proizvodne linije i 15. maja bi trebalo da bude useljenje. "Tamo ćemo početi kompletnu novu proizvodnju za sezonu jesen-zima. Sve što smo radili u četiri pogona u Srbiji biće na jednom mestu. U Šimanovce selimo i upravu", kaže Stanarević. Uz poslovni prostor Pollina uređuje se zeleni pojas za golf sa 18 rupa i malo jezero. Stanarević je zaljubljenik u golf i kaže da je taj sport dobar za relaksaciju mozga, da smanjuje stres. Otvaranje golf terena očekuje se 1. septembra, jer je potrebno bar četiri meseca da posejana trava dovoljno poraste i ošiša se. "Za 30 odsto ćemo podići produktivnost u Šimanovcima zato što će sve službe biti na jednom mestu, neće biti praznog hoda, imaćemo lakšu komunikaciju, a kvalitet će se sigurno povećati", najavljuje Stanarević. Za sezonu jesen–zima planira četrdesetak novih modela u više brojeva i boja. On kaže da je dečje cipele teže raditi nego ženske i muške koje imaju samo po pet-šest brojeva. Dečja obuća radi se od broja 17 do broja 40. "Pravljenje dečje cipele je skupo jer je četiri puta teže nego sklapanje muške i ženske obuće i zato je proizvođači izbegavaju. Ne možete da postignete dobru cenu, a teže je za proizvodnju i skuplje za razvoj", tvrdi Stanarević.

Ali krenuo je i, kako kaže, kad se uđe u igru, nema odustajanja. Ko izađe na neko vreme gubi 70 odsto vrednosti. ×

ZOJA JOVANOV

BERZA "VREMENA"

Poziv za besplatne oglase za menadžere

Biznis dodatak "Vremena" otvara stranicu za besplatne oglase za zapošljavanje ili transfer menadžera. Sve firme koje traže generalne, finansijske, komercijalne ili direktore prodaje i marketinga i ostale članove borda i njihove zamenike, pomoćnike i slično, dakle menadžere, mogu to ovde da oglase. Takođe mogu da nam se jave pojedinci koji traže posao menadžera, bilo da su trenutno nezaposleni ili žele da promene kompaniju. Ideju za ovu berzu dali su nam direktori nekoliko kompanija koji su se požalili da ili ne znaju gde da nađu menadžere ili oni pravi ne znaju da su im baš oni potrebni. Zato, javite se!

marketing@vreme.com

Besplatan oglas na polovini jednog stupca
Javite se!
Možda ćete ovde naći svoju životnu šansu

AC-BROKER a.d.

O BERZI

Teška nedelja

I u radnoj nedelji od 10. do 14. aprila pokazalo se da veliki broj akcionarskih društava u Srbiji i dalje posluje po principima bliskim društvenim preduzećima. Drugim rečima, akcionari se baš ne mogu pohvaliti zaštitom sopstvenih prava. Malverzacije, koje su srednje ime izvesnog broja rukovodilaca i/ili većinskih vlasnika, postale su svakodnevica srpskog akcionarstva i samo krupniji slučajevi mogu skrenuti pažnju javnosti.

Prošlonedeljno privođenje direktorke Poštanske štedionice logična je posledica dugotrajnih nepravilnosti u poslovanju ove institucije na koje je još pre nekoliko meseci ukazivala Narodna banka Srbije. Akcije ove kompanije u žiži su investitora, ne samo zbog ovog slučaja već i zbog dokapitalizacije koja se vrši mimo Beogradske berze i to po ceni koja je više nego dvostruko niža od berzanske. Tokom prošle nedelje ova banka je izgubila četiri odsto na vrednosti okončavši sedmicu sa 25.900 dinara po akciji. Ostale bankarske akcije koje su unazad pola godine najatraktivnija berzanska roba, zabeležile su blagi rast za razliku od ostatka tržišta.

Dokapitalizacija Poštanske štedionice koja se završava ove nedelje, jedan je od razloga što je veliki broj investitora rešio da ojača novčanu poziciju svog portfelja obojivši akcije velikog broja emitenata u crveno. Indeks slobodnog berzanskog tržišta zabeležio je neslavan rekord u broju uzastopnih dana sa opadajućom vrednošću. Od likvidnijih akcija u ovim negativnim promenama prednjačio je Imlek, koji je ponovo iznenadio svoje akcionare dostižući devetomesečni minimum od 1000 dinara po akciji. Ova kompanija je i zvanično objavila gubitak u poslovanju nakon astronomske dobiti godinu dana ranije. Međutim, Imlek je objavio i rast poslovnih prihoda, pa to i nepromenjene okolnosti u mlekarskoj industriji daju za pravo akcionarima ove firme da sumnjaju u objektivnost iskazanih izveštaja. Ovim je samo još jednom potvrđen najveći problem domaćeg sekundarnog tržišta: kvalitet i dostupnost javnih informacija. ×

INTERVJU: VLASTIMIR VUKOVIĆ, ZAMENIK GENERALNOG DIREKTORA VOJVOĐANSKE BANKE

Stvaramo imidž univerzalne banke

Privatizacija Banke je u završnoj fazi a novog vlasnika odabraće država, u čijem posedu je 99,42 odsto akcija. Svaki klijent je od velikog značaja, pa je Vojvođanska banka prva i jedna od malobrojnih koja je pripremila posebne pogodnosti i kredite klijentima penzionerima, kojih ima preko sto hiljada

Vojvođanska banka a.d. Novi Sad kombinuje funkcije komercijalnog i investicionog bankarstva u razgranatoj mreži od 23 filijale, 175 poslovnih jedinica i centrali u Novom Sadu u kojima radi tim od 2400 ljudi. Depoziti banke beleže rast u 2005. i to dinarski za 50 odsto, a devizni za 17 odsto u odnosu na 2004. godinu. Zabeležen je i rast novoodobrenih kredita privredi za 49 odsto i građanima za 47 odsto. Tokom 2005. potvrđen je značajan udeo kartica izdanja Vojvođanske banke na tržištu Srbije, pa svaka četvrta Visa kartica nosi znak kuće pravih vrednosti, kao i 23 odsto ukupno izdatih nacionalnih DinaCard kreditnih kartica. Dugo se govori o privatizaciji Vojvođanske banke, pa se prvo pitanje sagovorniku Vremena, Vlastimiru Vukoviću, zameniku generalnog direktora Vojvođanske banke, odnosilo na tu temu.

VREME: U kojoj fazi je taj proces i ko, s obzirom na vlasničku strukturu, treba da odabere strateškog partnera?

VLASTIMIR VUKOVIĆ: Tenderska privatizacija Vojvođanske banke u završnoj je fazi. Na takozvanoj šort listi su tri banke: PKO, Nacionalna banka Grčke i Bank Austria Creditanstalt. Svaka od ovih banaka ima mogućnost da se u *data roomu* detaljno upozna sa poslovanjem Vojvođanske banke. Nakon toga, banke će dati svoju konačnu ponudu. Država, kao vlasnik 99,42 odsto akcija Vojvođanske banke, opredeliće se za budućeg vlasnika na osnovu najkvalitetnije ponude koja će osigurati dalji rast i razvoj Banke.

Vojvođanska banka ima širok spektar prigodnih kredita za stanovništvo (za školovanje, venčanje, bebi opremu, letovanje itd.). Po čemu se ponuda naročito izdvaja u odnosu na druge banke?

Specifičnost Vojvođanske banke je u pažljivom segmentiranju tržišta. Na ovaj način u potpunosti smo u prilici da zadovoljimo sve specifične potrebe naših klijenata bez obzira na godine starosti, materijalni status, primanja ili starosnu dob. Tako smo kreditnu Dina karticu prilagodili i građanima koji nisu klijenti Banke, ali i onima koji nemaju redovna mesečna primanja. Sa velikom pažnjom su koncipirani i plasirani krediti za nabavku bebi opreme, krediti za adaptaciju stambenog prostora, za školarinu, vozila i veliki broj gotovinskih kredita. Svaki klijent nam je od velikog značaja, pa smo prvi i jedni od malobrojnih koji su pripremili posebne pogodnosti i kredite klijentima penzionerima, kojih u našoj banci ima preko 100.000. Penzionerima smo omogućili korišćenje Penzija plus paketa, ali i korišćenje kreditnih kartica, kao i kredite za vozila iz programa Zastava automobili i vrlo povoljne gotovinske kredite na bazi zaloga obveznica

Republike Srbije. Takođe, u ponudi Vojvođanske banke su i paketi usluga namenjeni mladima (Junior i Start), zatim Porodični plus paket u kojem smo objedinili četiri kredita kroz dve kreditne kartice, dozvoljeno prekoračenje i gotovinski kredit do 500 evra.

Ko su najbolji klijenti Banke, po tome što uredno otplaćuju rate i dolaze po nove kredite?

Kao što sam naglasio u prethodnom odgovoru, svi klijenti su jednako značajni i jednako kvalitetni, upravo zahvaljujući segmentiranoj ponudi koja je tako koncipirana da svaki klijent može pronaći proizvod ili uslugu koja je prilagođena njegovim potrebama, a pre svega mogućnostima, pa je samim tim procenat klijenata koji ne izmiruju svoje obaveze zanemarljiv.

Šta je iz ponude Banke, po vašoj oceni, najprivlačnije građanima?

Povećanje broja klijenta VB-a koje ostvarujemo u kontinuitetu, rezultat je kvalitetne ponude savremenih i klasičnih bankarskih proizvoda i usluga. U delu kreditiranja građanstva zanimljivi su gotovinski krediti, koji uključuju i posebno interesantan kredit u iznosima od 5000 do 10.000 evra sa rokom otplate od 61 do čak 100 meseci. Pored konkurentnih gotovinskih kredita Vojvođanska banka je svim građanima omogućila i korišćenje vrlo specifičnih namenskih potrošačkih kredita kao što su krediti za finansiranje školarine, za adaptaciju, proširenje, kupovinu i izgradnju stambenih objekata, krediti za nabavku bebi opreme, za venčanje, turistički i krediti za finansiranje kupovine automobila iz programa Zastava automobili. Osim po sadržajnoj ponudi kredita, VB je prepoznatljiva u delu poslovanja sa platnim karticama. Sa 470.000 kartica, Vojvođanska banka je trenutno vodeća banka po broju izdatih kartica. Zbog ukidanja kreditne funkcije čeka, građanima su sve interesantnije i kreditne kartice, tako da je tržišni udeo Banke u broju izdatih DinaCard kreditnih kartica čak 23 odsto.

Šta smatrate za uzrok tako visokih rezultata u poslovanju sa karticama?

Jedan od razloga za visok procenat izdatih kreditnih Visa i Dina kartica je povoljna kamata od 1,8 odsto mesečno na iskorišćen deo kredita, bez valutne klauzule. Pored široke ponude platnih kartica Visa i Dina platnih sistema i konkurentnih kamatnih stopa, prednost Vojvođanske banke je i dugogodišnje iskustvo u radu sa platnim karticama, koje datira još od 1992. godine. Vojvođanska banka ima sopstveni procesing centar preko kog obavlja celokupno poslovanje s karticama, a što uključuje bazu podataka klijenata i primalaca kartica, personalizaciju kartica, sopstveni centar za autorizaciju, sistem upravljanja i praćenja rizika, kao i monitoring svih bankomata i POS terminala Banke. Celokupno poslovanje s platnim karticama obavlja se u sistemu Vojvođanske banke, ali navedene usluge nudimo i drugim bankama. Autorizacioni centar Vojvođanske banke ima direktnu onlajn vezu sa Visa International sistemom i svim bankama članicama ovog sistema. Posebno bih istakao aspekt sigurnosti koji je našim korisnicima vrlo značajan, a koji podrazumeva praćenje rizika i zaštitu od zloupotrebe 24 časa dnevno. Svaka transakcija koja sadrži neki od definisanih uslova rizika trenutno se registruje, odmah blokira i potom se direktnim kontaktom s klijentom naše banke ili drugom bankom proverava validnost transakcije. Na taj način klijenti su maksimalno zaštićeni od svakog pokušaja zloupotrebe kartice. Sve ovo, preduslov je za lidersku poziciju u poslovanju sa karticama, koju Vojvođanska banka potvrđuje iz godine u godinu.

Šta karakteriše ponudu privrednicima i koji su uslovi korišćenja usluga?

Zahvaljujući posebno prilagođenoj ponudi za različite segmente privrede, kao što su mala i srednja preduzeća, veliki klijenti i poljoprivredna preduzeća, Vojvođanska banka predstavlja pouzdanog finansijskog partnera koji može da podrži rast i razvoj svojih korporativnih klijenata. Ponuda Banke karakteristična je i po velikom broju kratkoročnih i dugoročnih kredita i drugih usluga. Kamatne stope za sve kredite u Vojvođanskoj banci su konkurentne, a tokom 2005. godine snižene su i do 50 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Istovremeno, kamatne stope Vojvođanske banke za pojedine aranžmanske kredite kreću se već od jedan odsto godišnje. Ukupni uslovi, osim povoljnih kamatnih stopa pod kojim se odobravaju i koriste krediti i druge usluge Banke namenjene korporativnim klijentima, atraktivni su i prihvatljivi za klijente.

Kako ocenjujete opremljenost Banke za pružanje usluga platnog prometa, a kako činjenicu da se on pretežno obavlja unutar Banke?

Vojvođanska banka od samog prelaska platnog prometa u poslovne banke pouzdano obavlja i ovaj vid poslovanja. Činjenica da se 74 odsto platnog prometa obavlja unutar Banke potvrđuje da Vojvođanska banka ima veliki broj kvalitetnih klijenata. Osim platnog prometa u zemlji, Banka pruža i usluge platnog prometa sa inostranstvom, uključujući i elektronski platni promet, što potvrđuje činjenicu da smo institucija koja konstantno uvodi nove proizvode i usluge, ali i osavremenjava postojeće prema međunarodnim rešenjima i standardima. ×

Lider u prometu hartijama na Beogradskoj berzi

Kakve rezultate Banka postiže kao članica Beogradske berze?

Vojvođanska banka je prepoznatljiva po poslovanju sa hartijama od vrednosti i među vodećim je bankama u tom segmentu poslovanja u Srbiji. Opredeljenje Banke da unapređuje investiciono bankarstvo vezano je za stvaranje imidža univerzalne banke, koja klijentu omogućava korišćenje gotovo svih klasičnih, ali i savremenih bankarskih usluga i proizvoda. U 2005, u konkurenciji banaka članica Beogradske berze, Vojvođanska banka bila je lider po ostvarenom učešću u ukupnom prometu, a u konkurenciji 72 učesnika na Beogradskoj berzi šesti smo po broju transakcija sa svim HOV, četvrti po prometu i treći po broju transakcija obveznicama stare devizne štednje. Projekti koji će biti realizovani u bliskoj budućnosti, a u delu poslovanja sa hartijama od vrednosti, izvesno će učvrstiti lidersku poziciju Vojvođanske banke i u ovom delu poslovanja.

EGZOTIČNE ISTINE I ZABLUDE O PORESKOM RAJU

Ostrvo s pronađenim blagom

Globalni bankarski sistem je od 11. septembra sproveo još rigoroznije mere usmerene ka transparentnosti, pa je postalo nemoguće bilo gde u svetu (osim u nebuloznim filmovima) imati aktivne račune, a da bankama nije do poslednjeg detalja poznato čiji kapital preuzima u sopstvenu aktivu i kako je on stvoren. Takav je slučaj i s parama Vuka Hamovića

U oprečnim izjavama i ocenama o dosadašnjem radu Republičke radiodifuzne agencije (RRA) u poslednjih nekoliko nedelja često se potencira pitanje "sumnjivog i netransparentnog" kapitala, to jest nemogućnost utvrđivanja porekla osnivačkog kapitala pojedinih televizija koje su se prijavile na konkurs za dodelu nacionalnih frekvencija.

Tako su se od samih članova RRA (Nenad Cekić 7. april) mogle čuti floskule o "neblagonaklonosti" naših nadležnih organa ka kapitalu koji dolazi sa sumnjivih "egzotičnih ostrva", kao i izjave o nemogućnosti utvrđivanja pravih vlasnika kompanija koje su registrovane na tim ostrvima.
Aluzija je eksplicitno bila upućena ka prijavi RTL televizije, to jest preduzeću Mali kolektiv, u vlasništvu Vuka Hamovića, koji je jedan od osnivača "srbijanskog" RTL-a. Mali kolektiv je valjano registrovan u Beogradu, svoju ukupnu delatnost obavlja u Srbiji gde uredno plaća sve poreze i dažbine, a sam Hamović se od oktobra 2000. godine barem desetak puta javno deklarisao kao jedini vlasnik tog preduzeća.
Ipak, osnivači Malog kolektiva su registrovani na Britanskim Devičanskim Ostrvima (BVI), te je, kako alaudiraju u RRA, kao i u pojedinim tabloidima koji otvoreno navijaju protiv RTL-a, nemoguće utvrditi "poreklo" i krajnjeg vlasnika osnivačkog kapitala ovog preduzeća. Ova tvrdnja ne odgovara činjeničnom stanju stvari.

"PORESKE OAZE": Zemlje poznate kao *off-shore* (prevod: ostrvske) jurisdikcije, iliti "poreske oaze", po pravilu imaju izuzetno niske (ili u mnogim slučajevima nepostojeće) stope poreza, te je njihova fiskalna politika ubedljivo najvažniji razlog što tamo konačno završavaju ogromne količine kapitala svetskih korporacija i bogatih pojedinaca. Širom sveta ima ih na stotine, samo u Evropi oko tridesetak (pogledaj tabelu). Iako u svom nazivu nose odrednicu koja ih fizički karakteriše kao odvojene "od kopna", u stvarnosti to nije isključiv slučaj. Na primer, Švajcarska, Lihtenštajn, Monte Karlo, Luksemburg samo su neke od poznatijih "poreskih oaza" u Evropi koje se ne nalaze na "egzotičnim ostrvima".

Različite *off-shore* jurisdikcije, usled mnogobrojnih specifičnosti i pojedinosti, poseban akcenat stavljaju na određene vrste poreskih olakšica, pa se tako specijalizuju u privlačenju određenih vrsta stranog kapitala. Neke jurisdikcije su međunarodnom kapitalu posebno interesantne zbog nepostojanja poreza na dividende, neke zbog nepostojanja taksi na nasledstvo dok se ostale fokusiraju na privlačenje međunarodnog kapitala kroz izuzetno niske poreze na dohotke.

Umanjivanje, ili pravno izbegavanje, poreske obaveze jeste proces u potpunosti legitiman, dok god se obavlja u skladu sa zakonskim regulativama zemalja u pitanju. Upravo iz tog razloga, bogati pojedinci i korporacije upošljavaju armije advokata i računovođa kako bi im ovi osigurali što manju stopu poreske obaveze u zemljama u kojima posluju. Anglosaksonski pravni sistem u svojoj terminologiji čak jasno raspoznaje pravno (*tax avoidance*) od bespravnog (*tax evasion*) izbegavanja poreza.

Drugi, po tradiciji, osnovni razlog za registrovanje preduzeća u ovakvim "jurisdikcijama" bila je do pre nekoliko godina delimična nemogućnost ili nešto kompleksnija procedura utvrđivanja vlasničke strukture i identiteta konačnih vlasnika. Ovde je važno potencirati "*delimičnu nemogućnost*" upravo zbog fundamentalnih promena u *off shore* sistemima, to jest njihovom odnosu ka transparentnosti, koje se intenzivno sprovode od sredine 90-ih godina prošlog veka, a kompletirane su u periodu nakon 11. septembra 2001.

Uzmimo na primer slučaj pomenutih Britanskih Devičanskih Ostrva. Ova uređena i visoko funkcionalna država, koja je u potpunoj političkoj, pravnoj i administrativnoj nadležnosti Velike Britanije, reguliše svoj finansijski sistem dobro poznatim anglosaksonskim pravnim odredbama.

Na BVI, kao i u velikom broju drugih *off-shore* jurisdikcija, sve do početka 90-ih manje-više bilo je moguće uspešno sakriti, ili barem znatno otežati, otkrivanje pravih vlasnika nekog preduzeća registrovanih na njima. Omiljeni pravni manevar za postizanje ovog cilja poznat je kao *bearer-share*. U našem pravu, najbliža stavka *bearer-share* pristupu je koncept "opunomoćnika".

Na osnovu ovog pristupa, stvarni vlasnik imovine na BVI moglo je biti lice koje je različito od zakonskog vlasnika. U zakonima BVI, kao i većini drugih *off-shore* oaza, neka vrsta obaveze deklarisanja "stvarnog" vlasnika ili nije postojala ili se kao nedorečena retko sprovodila. Tako je postojala mogućnost da kapital, koji je pristigao na BVI, bude registrovan na neku advokatsku kancelariju koja je bez kršenja zakona krila identitet njegovog pravog vlasnika.

Padom Berlinskog zida odnos prema transparentnosti na BVI, kao i u slučaju ogromne većine ostalih *off-shore* jurisdikcija, počinje drastično da se menja. Ralf O'Nil, ministar finansija BVI ističe da su BVI, po pitanju transparentnosti uvek u potpunosti sarađivala sa inostranim istražnim organima u svim slučajevima krivičnih, kao i velikoj većini civilnih istraga. "Od 1990. godine, BVI su započela robusnu promenu svog pravnog sistema kako bi finansijski sistem ove zemlje funkcionisao u skladu sa opšteprihvaćenim međunarodnim pravilima u sferi međunarodnih finansija", objašnjava O'Nil i ističe usvajanje univerzalno prihvaćenih zakonskih odredaba usmerenih ka transparentnosti, poput Mutual Legal Assistance Act (1990), Criminal Justice Act (1993), Financial Services Act (2000), kao i Financial Services Commission Act (2001).

Sređivanje kuće znatno je ubrzano nakon 11. septembra 2001, a priroda međunarodnih terorističkih ćelija i finansiranje istih primoralo je SAD i zemlje zapadnog bloka da u najkraćem roku završe projekat uspostavljanja kompletne kontrole globalnog finansijskog sistema. Uspostavljanje mehanizama za utvrđivanje transparentnosti kapitala tu predstavlja ključnu stavku. Na BVI konkretno usvojen je tzv. Financial Investigation Agency Act 2003. godine, na osnovu kojeg je osnovano telo sa istim imenom, a koje ima sva ovlašćenja da istražuje preduzeća na BVI. Po istom zakonu, sva preduzeća do tada registrovana, kao i sva preduzeća koja su se registrovala od tog trenutka, obavezna su da veoma jasno deklarišu svoje prave i konačne vlasnike, tako da se i *bearer-share* koncept konačno srušio sa Svetskim trgovinskim centrom 11. septembra.

Važnije od toga, globalni bankarski sistem je od 11. septembra sproveo još rigoroznije mere usmerene ka transparentnosti, pa je postalo nemoguće bilo gde u svetu (osim u nebuloznim filmovima) imati aktivne račune, a da bankama nije do poslednjeg detalja poznato čiji kapital preuzima u sopstvenu aktivu i kako je on stvoren.

DALEKO OD BRITANIJE: DEVIČANSKA OSTRVA U KARIPSKOM MORU

BVI su reformu sopstvenog finansijskog sistema sprovela u skladu sa standardima organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), koju sačinjava 30 vodećih tržišnih ekonomija, a kojoj je, sa još 70 zemalja, naša zemlja pridružen član. BVI su se tako našla na listi 33 *off-shore* jurisdikcije "koje efektivno sprovode razmenu informacija po pitanju transparentnosti". Uprošćeno, na BVI je nemoguće sakriti vlasničku strukturu bilo kog preduzeća koje je tamo registrovano. Ukoliko postoji potreba da se uvtrdi identitet konačnog vlasnika preduzeća registrovanog na BVI, za to je dovoljan pravno valjan zahtev od nadležne državne institucije. Iz naše zemlje, takav zahtev bi morao doći od Ministarstva pravde.

U slučaju RRA, Malog kolektiva i RTL televizije po svemu sudeći to ipak neće biti potrebno. Kako "Vreme" saznaje iz pouzdanih izvora bliskih RRA, ovom telu su u sklopu prijave za RTL podneti svi dokumenti sa BVI koji veoma jasno ukazuju da je državljanin SCG Vuk Hamović jedini i konačni vlasnik osnivača Malog kolektiva. ×

zavist²

...luigi colani, ross lovegrove, karim rashid, konstantin grcic, peter saville, wieden and kennedy, roksanda ilinčić, davidoff, jan rijkenberg/bsur, slavimir stojanović, fernando gutierrez/pentagram, bruketa&žinić, metadesign, eugenio perazza/magis, designhotels, siniša vlajković, gaetano pesce, branko lukić, iaan bekker, maxim velcovsky, vladan srdić, diesel, kesselskramer, sicco van gelder, žaklina kušić, landor, deyan sudjic, kosta glušica, andrea klarin, ben evans, saša lakić, nicholas ind, miles newlyn...

100 najboljih
6 dana festivala
5 događaja
1 grad: beograd²

market² 17-18 April · brand² 19-20 April · design² 21-22 April · beograd² 17-22 April · fashion² 16-22 April

Neki će na prvom festivalu Belgrade Design Week, od 17. do 22. aprila 2006., uživo gledati i pričati sa gore navedenim ljudima. Neki će samo slušati priče. I zato, pitanje za Vas: da li hoćete da zavidite² - ili da Vam zavide²?

www.belgradedesignweek.com

belgrade design week 2006

IZJAVA NEDELJE>

“Možda ona nekome deluje kao frustrirana, ali nije lustrirana.”

Dušan Bajatović, vlasnik novosadske Televizije Most i funkcioner SPS-a, na pitanje u kakvoj se funkciji Milijana Baletić pojavljuje na njegovoj televiziji (“Večernje novosti”)

Sanja Marinković,

voditeljka emisija “Magazin In” i “Sve za ljubav” i jedna od najpoželjnijih srpskih udavača, otkriva o kakvom venčanju sanja: “Volela bih da se venčam u sumrak. U nekoj bašti, da to bude u prisustvu najbližih jer ne volim svadbe tipa ‘Srbija od ujutru do uveče sa trista zvanica’. I nikako se neću venčati pred kamerama, pa to prikazati u emisiji ‘Sve za ljubav’, mada mnogi to od mene očekuju.” (“Bazar”)

Nikola Đuričko,

glumac, odgovara običnim smrtnicima kakav je osećaj videti sebe na velikom platnu:
“Pa, nije baš neki tulum. Sve zavisi od toga koliko ste samokritični, a ja sam poprilično, i – prosto, ako imate bubuljicu koja je malena, ona na platnu postane dva metra velika! Ako imate kriv zub, on je kriv ko tramvajske šine, sve se mnogo više vidi; pa onda glas, deluje čudno...” (“Blic plus”)

Milorad Vučelić,

potpredsednik Socijalističke partije Srbije, marksista, disident, liberal, socijalista, novinar, publicista, pozorišni kritičar, filozof, sociolog, političar, direktor, biznismen, Jugosloven, Srbin i obožavalac lika i dela Če Gevare, komentariše svoju davno datu izjavu da je – promiskuitetan: “Svaka mladost je promiskuitetna, i bilo je mnogo pretpostavki da budemo promiskuitetni, jer nije bilo side. Sida je za to danas glavna prepreka. Nisam ja živeo nešto posebno i drugačije od ljudi sa kojima sam se družio. Ako sam danas privlačan političar, to samo govori da je konkurencija bedna. A sve svoje dame nisam voleo. Nisu ni one mene volele. Najteže je ženu zadržati, a ja sam uvek bio ostavljan.” Na pitanje gde izlazi i da li katkada zapeva pesme Vesne Zmijanac, odgovara: “Izlazim u Klub književnika, Sport i Dušanovački cvet. Odavno nisam pevao, ali ću uvek rado slušati pesme Vesne Zmijanac. Ja sam jedan zanimljiv čovek koga bije glas da je zavodnik, a svi znaju samo za jednu ženu. Moramo nešto da raščistimo: ako je priča sa Vesnom sporna i ako se, osim Ljiljane Dragutinović, moje bivše i sadašnje žene, ne pominje nijedno drugo žensko ime, onda ispada da sam ja najneviniji čovek na svetu. Ja sam gotovo evnuh.” (“Sofija”)

Nenad Čanak,

lider Lige socijaldemokrata Vojvodine, i uz to stručnjak za mikroračunarske mreže i globalni marketing, komentariše šta za njega znači imenica *brak*: “Institucija u kojoj čovek udvostručava svoje obaveze, a prepolovljava svoja prava. Nije dokaz ni ljubavi ni iskrenosti, ali je pred zakonom jasno ko koga izdržava. U svakom slučaju, individualno iskustvo.” (“Sofija”)

Biljana Vilimon,

slikarka, spisateljica, autorka TV emisija, komentarišući potrebu za seksualnim bontonom, sa olakšanjem konstatuje da je vreme “čarapana” u Srbiji prošlo: “Obradovalo me je što se ovde neke stvari menjaju kada je reč o muškarcima. Počeli su da vode računa o sebi, o onim najbanalnijim stvarima, recimo kada je higijena u pitanju. Pretpostavljam da više nema onih koji vode ljubav u kratkim čarapama i koji samo malo spuste pantalone, pa legnu da bi obavili čin. To su stvari koje se ne uče, već muškarci moraju sami da ih osete i tako da ispravljaju greške. Mislim da se to menja s vremenom, vaspitanjem i iskustvom. Žao mi je što sad nemam 25 godina, pa da vidim kakvi su ovi današnji klinci. Ipak, raduje me što i ova moja generacija prihvata moderne kodekse ponašanja u svemu, pa i u seksu.” (“Evropa”)

Mirjana Bobić-Mojsilović,

u ulozi kolumnistkinje u magazinu “Sofija”, analizira jezik:
“Sve ružne reči kojima se označava nečija ljudska, fizička ili intelektualna manjkavost, ženskog su roda – biti ovca, svinja, krava, kokoška, guska, koza ili stoka, neuporedivo je vrednosno teže nego biti proglašen za petla, gusana, ovna ili jarca. U muškom rodu, te reči dobijaju čak i izvestan dignitet. Kad se za nekoga kaže da je koza – to znači da je reč o glupoj osobi (ženi), dok kad je neko jarac – to može da ima i pozitivnu seksualnu konotaciju, pogotovo ako je reč o matorom jarcu. A kad smo već kod godina, tu su tek stvari očigledne – žene preko tridesete ovde su najčešće proglašene babama, dok se za muškarca od šezdeset upotrebljava skladni eufemizam – *čovek u godinama.* Deda i čiča, takođe, neverovatno, u srpskom jeziku imaju izvesne seksualne konotacije, pogotovo s obzirom na izreku – *bez starca nema udarca.*” (“Sofija”)

Ljiljana Rančić,

alijas Madam Piano, poznata džez pevačica i student astrologije, uspela je da, kroz zvezde, u minut utvrdi smrt Slobodana Miloševića: "Odmah te večeri sam uradila sve moguće čartove za taj trenutak, čak sam se potrudila da uradim retifikaciju njegove smrti, jer mi je bilo veoma intrigantno da u Haškom tribunalu čovek može da umre a da niko za to ne sazna nekoliko sati. Po mojim podacima, dobila sam da je Slobodan Milošević umro u 04.55 sati, najverovatnije u snu. Snažan zagrljaj smrti Saturna i Plutona u egzaktnoj konjunkciji u četvrtoj kući njegovog natalnog čarta u Lavu, nažalost, nije mogao da ga mimoiđe, pa je njegova smrt usled srčanog udara zaista bila neminovna."
Na pitanje kakva su njena astrološka predviđanja za Radovana Karadžića i Ratka Mladića, kaže:
"Ne bih pričala o tome. Ali, mogu da kažem da Mladić ima izuzetno jak čart, veoma je jak čovek." ("Svedok")

Gorica Popović,

glumica, poznata i kao odlična kuvarica, slikarka, krojačica i dizajner, komentariše modu za krupnije dame: "Grozim se garderobe koju prave za krupnije žene. Uglavnom su to tetkaste stvari ili nešto što se donosi iz Turske, plastično, nekvalitetno i nepraktično. Za krupne dame kod nas nikada nije bilo mnogo izbora. Uglavnom se oblače u crno, što je skroz bezveze. Moramo da se snalazimo, danas ima mnogo krojačkih salona koji nisu preterano skupi, samo je važna dobra ideja. Ne moramo da izgledamo kao staromodne babe." Za proleće, bez obzira na figuru i kilažu, preporučuje cvetne dezene: "U modi su vesele boje i romantični modeli. Nose se cvetni dezeni. Bez obzira na moju krupnoću, ja ću 'ladno da nosim cveće. I farmerke. Počela sam sve više da nosim farmerke." ("Blic plus")

Tanja Vidojević,

voditeljka tok-šoua "Zamka", priznaje da je oduvek gurmanka:
"Još kao klinka sam uživala u dobroj hrani. Kad sam imala šesnaest godina, otišla sam sa porodicom u Grčku na letovanje. Tata je sestri i meni dao novac za šoping i, umesto da odem i kupim dva para *starki* o kojima je maštala cela moja generacija, uputila sam se u restoran. Bilo je još jutro, konobari su tek spuštali stolice sa stolova kad sam ušla. Trećinu dana sam provela uživajući u morskim plodovima. Počela sam sa supom od ajkulinih peraja, nastavila sa crnim rižotom i pipcima od hobotnice, a završila sa brancinom i ribom list. Bilo je fenomenalno. Ni u jednom trenutku se nisam pokajala što sam sve pare dala na klopu i tako ostala bez *starki*." ("Glorija")

Miroljub Labus,

potpredsednik Vlade Srbije, komentariše ko daje koliki doprinos saniranju štete od poplava:
"Imamo utisak da, recimo, civilna zaštita dobro radi, Srbija vode, Vojvodina vode, ljudi iz Vodovoda i kanalizacije, iz vojske jako dobro rade, a meštani sede skrštenih ruku i kritikuju i Dunav i Vladu i boga i sve, i prosto ništa ne pomažu." ("Kažiprst", B92)

Olivera Kovačević,

voditeljka tok-šoua "Klopka" i prva srpska "Plejboj" zečica, otkriva kakav muškarac može da je osvoji: "Kada pogledam svoj tiket, vidim sve same promašaje. Mene da osvoji može samo veliki prevarant." ("Blic plus")

Ana Nikolić,

pevačica, kaže da sada čvrsto stoji na zemlji, samo što sada na nogama ima bolje cipele:
"Cipele su mi fetiš. Ne znam koliko cipela imam. Nisam ih sve ni obula. Nekad za njih izdvojim osam, nekada 18.000 evra. Da li je to mnogo, ili ne, nije za komentar. Svako troši koliko zaradi. Nisam ni ja izuzetak." ("Sofija")

Marko Simović,

mladi maneken agencije Forma viva-Elit SCG, koji je svojom nesvakidašnjom lepotom osvojio modne stručnjake preteći da uvede nove parametre muških idealnih mera, priča kako je u samom centru Milana umalo postao žrtva zbog svog izgleda:
"Bilo je oko tri posle ponoći, ali nisam razmišljao koliko je u to doba opasno ići sam ulicama. U jednoj od njih odjednom se iz mraka pojavio ogroman crnac. Nasrnuo je na mene. Nisam razumeo šta govori, ali sam shvatio šta će biti ako se ne iščupam iz njegovog zagrljaja. Posle kraćeg rvanja, nekako sam se otrgao i dao u beg. Čini mi se da nikada u životu nisam trčao brže nego te večeri. (...)
I pre mi se u Italiji dešavalo da mi priđu muškarci na bilo kom mestu, u samousluzi, na ulici, u diskoteci, jer je Italija liberalna i homoseksualnost za njih nije tabu tema. Međutim, sve bi se završavalo njihovim pitanjem i mojim negativnim odgovorom. (...) Ljudi iz moje matične agencije su fenomenalno reagovali. Bili su uz mene sve vreme, a pomogla mi je i majka mog druga, po profesiji psihijatar, sa kojom sam svakodnevno vodio duge telefonske razgovore o onom što sam proživeo." ("Glorija")

Puškica za odrasle

Državnik koji je nezdrav život platio glavom, zadnje slovo L

PISAC U EGZILU – radi te svoje poetike se i obreo na licu mesta odakle odlazi na konferencije gde sa drugim piscima u egzilu diskutuje o piscima u egzilu.

ULMAN, Liv – Zapeo joj za oko Srbin i nije pet para davala na sedmu umetnost u te dve godine, pomenite nadimak đuvegijin načinjen od njegovog prezimena, ostavićete utisak da je u pitanju vaš blizak poznanik (uopšte, uvek recite Ljuša, Rica, Bubiša itd. iako ih lično ne znate), da, na beogradskoj televiziji B. je pravio baš naprednu emisiju, mada to je mogao i neko drugi.

AJNŠTAJN, Mileva, rođ. Marić – izmislila skoro sve što nauka pripisuje njenom ispostaviće se bivšem mužu Albertu, potonji to sâm priznao nudeći raspuštenici sav novac koji mu je kao nobelovcu nezasluženo pripao, na samrti u Libertivilu nadomak Čikaga A. A. je dosta toga ispovedio jednom pravoslavnom svešteniku kome se gubi svaki trag.

ANDRIĆ, Ivo – Srbin, nobelovac, nobleovac koji je nagradu baš i zaslužio (vidi pod Ajnštajn). Susedni narodi čiji najveći pisci nisu dobili ni NIN-ovu nagradu svojataju ga, ali je u Beogradu i Andrićeva zadužbina i istoimeni venac na kojem je bila kancelarija Slobodana Miloševića.

ŠERBEDŽIJA, Rade (dugouzlazno A) – Srbin, kao i Tesla i Arsen, u poslednje vreme glumi samo da bi mogao stati pred mikrofon i zapjevati koju o Istri ili Liki odakle je starinom.

TESLA, Nikola – sin srpskog sveštenika i popadije, proslavio srpsko ime prenoseći struju na što je moguće veću daljinu (do krajnjeg potrošača) i uz što manje kablova, otac mobilne telefonije i svega bežičnog, stajao očešljat na onaj njegov razdeljak posred gvozdenog kaveza u koji su udarali gromovi a njemu ništa, da ga libido ne bi odvlačio od laboratorije (mada je mnoga bludna radnja obavljena baš u toj znanstvenoj ustanovi, o tom potom) dao da mu se hirurški odstrani šta treba, izbegavao rukovanje uveren da se zaraza kao i struja može preneti nadaleko pa samim tim i do njega.

DUNĐERSKI, bilo koji – Ode Dunđerski u Peštu i u nekom najskupljem hotelu poruči pola litre ("politru") palinke, za susedni astal dođe neki madžarski isto feudalac, samo možda još bogatiji, i nasmeje se ovoj paorskoj porudžbini pa glasno naruči šampanjac za sebe i za neke svoje muftaše, ne, lažem, pošalje Madžar šampanjac Dunđerskom da ga nauči šta je piće, a Dunđerski ti onda zovne šefa sale i naredi da se u tome dom perinjonu iz bog te pita koje godine razladi ta njegova palinka, eto kakvi su bili naši feudalci u egzilu!

ČERČIL, Vinston – čuven po cigarama, viskiju i mržnji naspram komunizma usled koje se emotivno vezao za Dražu, Kalabića i SPO. Imao udela u Hitlerovom porazu, uvek u belom smokingu, ali grimiznog lica usled nezdravog života koji je platio glavom.

NEDELJKOVIĆ, Dragan – Srbin čerčilovske građe i apetita, profesor u Nantu, naučno ustanovio da su Srbi rasejani u 12.345 država, što je dabome više nego što država danas ima, ali je research prof. N. obuhvatio sve Srbe raseljene od bronzanog doba do prop. finala za Evroviziju.

PAVIĆ, Milorad – pisac van egzila, njegov literarni prvenac ***Hazarski rečnik*** nema ko nije makar donekle pročitao, što se za potonja dela ne može baš reći, ali se pisac ne da: ako svaku novu knjigu pročita manje ljudi nego prethodnu, P. mora da piše više i češće kako ukupan broj čitalaca ne bi pao ispod svake kritike.

VIRTOUZ (virtuoz?) – pridev je gotovo sigurno virtuozno, ali se za imenicu nikad ne zna usled čega je treba izbegavati u emisijama uživo i uopšte u situacijama kad ne možete neopaženo da zavirite u rečnik.

DAVALAC, krvi, u novije vreme i organa – dovodite u pitanje termin "dobrovoljni davalac": neko daje krv zato što bolnica neće pacijenta da operiše dok svojta ne da toliko i toliko litara krvi, drugi daje da ne bi plaćao participaciju, treći da bi svoju rođenu ulenjenu koštanu srž i slezinu malko razbudio, ima davalaca koji to rade iz čistog altruizma, ali kad je tako silovit i taj altruizam dođe kao neka prinuda.

MLADIĆ, Ratko – penzioner koji celu Srbiju drži kao taoca. Svojim ponašanjem kvari utisak koji je ostavio u ratu.

SIVA EKONOMIJA – Od preprodavaca bofla ne može da se prođe Bulevarom! Da bi nekoliko stotina porodica imalo šta da jede, vi morate da usporavate hod i da proveravate je li vam mobilni još u džepu, mogli biste da hodate i drugom stranom ulice, ali zašto, niste se sklanjali onim triciklima Trećeg rajha, niste ustuknuli pred tenkovima Bore Jovića, pa nećete ni sad.

TRGOVINSKI SUD – Nemojte držati stranu Kljajeviću, ali ga i ne napadajte, kad ovi zajapureni završe nasmešite se umorno i recite: ako je to sve tako kako kažu, šta se dosad čekalo?!

ČELZI – fudbalski klub za koji ne treba navijati jer je kupljen ruskim i takoreći sovjetskim kapitalom dok milioni trudbenika i pripadnika Crvene armije žive u oskudici i čak nemaju kablovsku televiziju da vide šta je njihov Abramovič stvorio. Za Čelzi ne treba navijati i zato što kao pre dvadeset godina talijanska reprezentacija svaki put prođe bolje nego što zaslužuje doklen mnogi kolektiv a i pojedinac koji radi možda baš na ovome rečniku prolazi gore nego što zaslužuje. ×

Gnostičko uskrsnuće

REUTERS

Jedan rukopis star skoro dve hiljade godina početkom aprila je potresao svet. Radi se o *Jevanđelju po Judi*, tačnije engleskom prevodu gnostičkog spisa na koptskom jeziku, koji je opet preveden sa grčkog originala. Pažnja koju je ovaj drevni tekst izazvao govori nam mnogo i o našem vremenu, a ne samo o davnim kosmogonijskim i teološkim sučeljavanjima

"I pored svega, nisam mogao, otprilike posle pola godina, da odolim iskušenju, i pri jednoj šetnji zapitao sam svoga oca šta je u stvari s tim što neki ljudi proglašavaju Kaina boljim od Avelja. On je bio veoma začuđen i objasnio mi je kako to shvatanje nije novo. Ono se bilo pojavilo čak i u prahrišćansko doba, i propovedano je po sektama, od kojih se jedna zvala 'kainitima'. Ali, naravno, ta bezumna nauka je samo pokušaj satanin da razori našu veru. Jer kad bismo verovali u Kainovo pravo i u Aveljovo nepravo, iz toga bi proizišlo da se Bog prevario; da, prema tome, Bog iz Biblije nije pravi i jedini, nego da je lažni. Doista su kainiti nešto slično i učili i propovedali: ali je ta jeres već davno iščezla iz čovečanstva, i on se samo čudi kako je neki moj školski drug mogao saznati nešto o tome. U svakom slučaju, opomenuo me ozbiljno da se okanem tih misli."

Citiranim pasusom završava drugo poglavlje kratkog romana *Demijan* koji je 1919. go-

Đoto: *Judin poljubac,* 1304–1306

dine pod pseudonimom Emil Sinkler objavio budući nobelovac Herman Hese. Devedesetak godina nakon što je ovaj roman napisan, međutim, jedan će spis gotovo zaboravljene sekte kainita potresti cijeli svijet.

DREVNI BESTSELER: Šestog aprila ove godine "National Geographic Society" objavio je engleski prevod *Jevanđelja po Judi*, a tri dana kasnije National Geographic Channel TV emitovao je specijalnu televizijsku emisiju posvećenu ovom gnostičkom tekstu. Knjiga je instantno postala globalni bestseler (dovoljno je pogledati top-liste prodavanosti u najčuvenijim internetskim knjižarama), a dvosatna specijalna televizijska emisija već je prikazana u 163 zemlje i na 27 jezika. Priča o *Judinom jevanđelju* nije, međutim, stara tek nekih petnaestak dana, nego gotovo dvije hiljade godina. Vrijedi se, dakle, makar u kratkim crtama prisjetiti hronologije.

Negdje u drugom stoljeću nakon Krista, kaniti su napisali *Jevanđelje po Judi*, i to na grčkom jeziku. Prvo poznato nam historijsko spominjanje ovog teksta datira iz 180. godine i – kako to s tragovima o gnostičkim tekstovima obično i biva – predstavlja neku vrstu obračuna s "bezumnom naukom" onamo izrečenom od strane "pravovjernog" Irineja. Smatra se da je nekih sedamdesetak godina kasnije *Jevanđelje po Judi* prevedeno, među ostalim, i na koptski jezik. Gusta povijesna tama pokrila je zatim ovaj spis, a ta je tama trajala oko sedamnaest stoljeća. Svjetlo se nad Judinim jevanđeljem ponovo pali tek u naše doba. Godine 1980. u Egiptu je pronađen rukopis na 13 (trinaest!) stranica ispisan na koptskom jeziku. Tada priča ponovo usporava, ili to tek tako nama izgleda, nama kojima se u prethodnih dvadeset i šest godina *zgusnulo* tako mnogo istorije. Bilo kako bilo, sadržaj *Jevanđelja po Judi* odnedavno je dostupan cijelom svijetu. A ipak, prije nego kažemo nešto o samom sadržaju, valja nam malo pažnje obratiti i kontekstu.

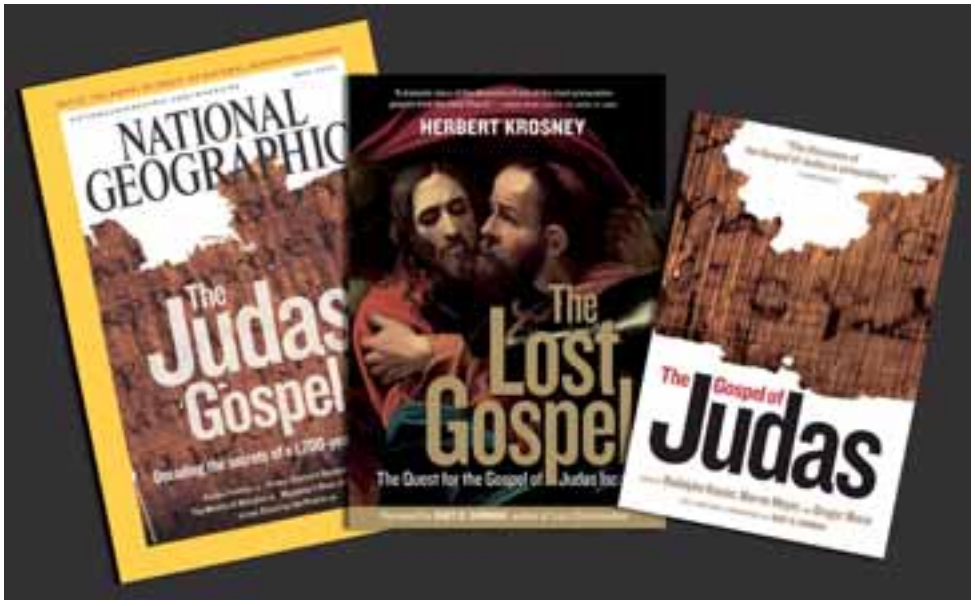
GNOSTIČKI ARATEJ: Kada bi neki gnostik iz prvih stoljeća kršćanstva bio – slično Krležinom Arateju – "prebačen" u naše vrijeme pomislio bi – ponovo nalik Arateju – da u izvjesnom smislu prevelikih promjena i nema. "Prvih stoljeća naše ere gnostici su se svađali sa hrišćanima" – kaže Borhes u jednom mladalačkom eseju, a crkvene reakcije na suvremene bestselere, pa i na *Jevanđelje po Judi*, mogu se *mutatis mutandis* uklopiti u suvremenu, ponešto trivijaliziranu *reprizu* tog trenda. No nije tako bilo prije četvrt vijeka, jer nije ostalo sve po starom (da parafraziram Bloka). Ako stvar maksimalno simplificiramo doći ćemo do sljedećeg *aforizma*: prije četvrt vijeka tadašnji se Den Braun zvao Robert Ladlam! Šta hoću reći? Nije da onomad nije bilo interesovanja za religijske apokrife i eshatološke spekulacije, ali su oni uglavnom spadali u privatne i skoro bizarne opsesije, a nipošto nisu bili *mainstream*. Danas, međutim, kad je Braunov *De Vinčijev kod* neupitno najveći bestseler u posljednjih nekoliko godina, kad čovjeka tužakaju od Rusije do Engleske, a sve s tvrdnjom da im je pokrao ideje (daleko bi nas odvela digresija u kojoj bismo pokušali i panoramski prepričati povijest ideja koje su se u cijeloj historiji čovječanstva pojavljivale istovremeno širom svijeta), kad se taj famozni *De Vinčijev kod* užurbano priprema da nakon bezbrojnih knjižara pohara i kino dvorane, jasno je da su *jevanđeljski apokrifi* ponovo *mainstream*, skoro kao prije hiljadu osamsto godina. Religija je ponovo *osvojila* politiku kao da donekle ironično ostvaruje onu Malroovu tezu o dvadeset prvom stoljeću kao stoljeću religije (usput, vrijedi zabilježiti, da Salman Ruždi – da, upravo on! – tvrdi da je ta čuvena Malroova sentenca zapravo izmišljena i da spada u istu vrstu općeprihvaćenih legendi kao i famozna – a u stvari nikad stvarno izrečena – Bogartova replika u *Kazablanci*: Sviraj to ponovo, Sem.). U takvom svijetu priča o *Jevanđelju po Judi* nužno ima veću *specifičnu težinu*.

Osnove kosmogonije izložene u *Jevanđelju po Judi* zapravo su jako bliske odranije poznatim gnostičkim tekstovima. Adama i Evu nije – tvrdi se ovdje – stvorio Bog, nego jedan od pobunjenih anđela po imenu Saklas. Suštinu *najmanjeg zajedničkog sadržioca* gnostičkih koz- >>

mogonija lijepo je u već spomenutom eseju sažeo Borhes: "Važno je upravo ono što je zajedničko tim pričama: nas je u strahu, s osjećajem krivnje i od neprikladne tvari, stvorilo neko nesavršeno božanstvo." Zajednička crta gnostičkih tekstova jeste i iskra Božije moći koju Bog čovjeku daje iz samilosti: to je duša. U valorizaciji religijske povijesti kod kainita se dade primijetiti nešto što bi Dušan Kovačević *balkanskošpijunski* mogao opisati frazom: sve je suprotno od onoga što izgleda da jeste. Tako se u kainističkoj (re)interpretaciji Bibliji sistematski rehabilitiraju njezini antijunaci: od Kaina do Jude, a na fonu teze da su oni zapravo bili instrumenti Božijeg plana. Naslovni junak spominjanog Heseovog romana naratoru je Kaina jednostavno opisao kao "silu od čoveka". Zbunjeni dječak kasnije ovako razmišlja: "Kain, plemenit čovek! Avelj kukavica! Kainov znak odlikovanje! Ta to je besmisleno, ta to je bogohulno i bezbožno. Pa gde je onda dragi Bog?" U ovom naoko naivnom dječačkom vapaju i pitanju krije se srž gnostičke dualističke *diphérentie spéciphice* koja vrlo jasno razlikuje daleko i gotovo nedostupno vrhunaravno Božanstvo – dragog Boga i pobunjenog anđela kojeg *Jevanđelje po Judi* zove Saklas, a kojeg je možda najbolje zvati sioranovskom frazom *zli demijurg*.

NILS RUNEBERG UZVRAĆA UDARAC: Ipak, u kosmogonijskom smislu *Jevanđelje po Judi* ne nudi puno novoga, a ovi njegovi dijelovi i ne privlače ovih dana najveću pažnju. Najvažnija "revolucionarna" postavka ovog spisa može se sažeti u onu poruku koja je prethodnih dana osvanula u novinskim naslovima na stotinama jezika: Juda nije izdajnik. Neki analitičari su i u ovogodišnjoj uskrsnoj poruci pape Benedikta XVI prepoznali indirektan obračun sa *Jevanđeljem po Judi*. A opet: za filmofile i strastvene ljubitelje književnosti, *Jevanđelje po Judi* i u ovom smislu donosi tek *déjà vu* varijacije. To da je Juda Isusa "izdao" Rimljanima na traženje samog Isusa zvučaće poznato fanovima Skorsezeovog *Posljednjeg Hristovog iskušenja*. No najljepšu umjetničku 'avangardu' *Jevanđelja po Judi* ponovo ćemo naći kod Borhesa. U antologijskoj kratkoj priči *Tri tumačenja Jude* Borhes nam predstavlja univerzitetskog profesora Nilsa Runeberga koji početkom dvadesetog stoljeća živi i radi u Lundu. Prva rečenica ove priče može na mikroplanu izvrsno predstaviti neprevaziđeno Borhesovo književno majstorstvo: "U Maloj Aziji ili Aleksandriji, u drugom stoljeću kršćanske ere, kad je Basilid obznanjivao da je svemir bezumna ili opaka improvizacija svrgnutih anđela, Nils Runeberg bi sa posebnim intelektualnim žarom vodio jedan od tajnih gnostičkih skupova." Borhesov Runeberg će u svojim knjigama razrađivati u stvari jednu De Kvinsijevu misao: "Nije samo jedna stvar, nego je sve što tradicija pripisuje Judi Iskariotskom pogrešno." Teze samog Runeberga Borhes ovako sažima: "Judina izdaja nije bila slučajna; ona je bila predodređen čin koji zauzima tajanstveno mjesto u ustrojstvu otkupljenja." Borhes, međutim, ne bi bio Borhes kada bi se zaustavio na teološkim spekulacijama. To bi onda bio esej, a ne priča: Borhesa zanima učinak spekulacija na konkretno ljudsko biće. (U parafrazi Kamijevog stava spram Dostojevskog možemo kazati: da se Borhes zadovoljio spekulacijama o pravoj Judinoj prirodi, bio bi teolog ili filozof; on, međutim, tumači posljedice koje te duhovne igre mogu imati u ljudskom životu, a time je on umjetnik.) A ovako Borhes piše o Runebergovoj sudbini: Uzalud su knjižare u Stokholmu i Lundu nudile njegovu knjigu: bezvjerci su je *a priori* držali dosadnom i zamršenom, a teolozi su je odbacili. Runeberg se u besanici potucao ulicama Malmea, dok prvog marta 1912. nije umro od prskanja aneurizme.

Skoknimo stotinjak godina unaprijed: do našeg vremena. Neki bi današnji Runeberg vjerovatno bio bogati *bestselling* autor kojeg besanica ne bi mučila, koji bi zapravo jako slatko spavao, spavao na lovorikama. Jevanđeljski apokrifi danas su u modi. No površnost suvremene mode jest nešto duboko ne-gnostičko, da ne kažem a-gnostičko. Onaj hipotetski gnostik kojeg bismo aratejski doveli u naše vrijeme možda bi upravo u ovakvoj trivijalizaciji ezoteričnog gnostičnog učenja prepoznao podsmijeh zlog demijurga. A možda bi, ipak, u desetinama i stotinama hiljada lijepo uvezenih primjeraka *Jevanđelja po Judi* na engleskom jeziku, u tom do u bezbroj primjeraka umnoženom prevodu prevodovog prevoda (s grčkog na koptski pa na engleski) prepoznao maketu ili simbol vlastite vizije svemira, a u tom podudaranju ponovo prepoznao mali zalog Božije milosti. ×

MUHAREM BAZDULJ

Klinte, pomeri se!

Kolumnista i kritičar "Vremena" opisuje svoje neočekivano filmsko iskustvo, minijaturnu "ulogu" u filmu *Šejtanov ratnik*, koji je ovih dana počeo svoj bioskopski život

Dok je Bog/Alah stvarao svet, Đavo/Šejtan mu se garant neprestano pleo među noge, kevtao i rovario, podlo kvaruckajući savršenstvo Božijeg nauma i dela: samo se tako, naime, može objasniti ovako tužno stanje sveta... Ili to tako bar izgleda. No, jedno je sigurno: Šejtan je morao imati znatnog učešća u kreiranju napasti zvane mobilni telefon. Tu šejtan-spravu najbolje je ne posedovati, ili je barem vazda držati isključenom. U protivnom, đavo će ga znati kuda te odgovor na telefonski poziv može odvesti! Evo, recimo, moj slučaj: pre nego što sam i shvatio šta mi se dešava, našao sam se u raljama Zle Filmske Industrije. A tu kad jednom uđeš, povratka ti nema – eno te kako primaš Feliksa, pa Oskara, pa ondak unovčavaš ček na šesnaestak miliona dolara (neto, PDV plaćen) za ulogu krvožednog i kanibalskog kung fu-kolumniste u neobično inteligentnom i suptilnom filmu Kill Bill XVI. Drugim rečima, eno te *na stranputici*...

Šalu na stranu, kad mi se javilo dvoje inače simpatičnih klinaca, Nataša Vranješ i Stevan Filipović, i počelo da me ubeđuje/obrađuje kako bi bilo divno & krasno da se pojavim u njihovom (tj. Stevanovom) diplomskom filmu, bio sam najsigurniji na svetu da od tog posla nema ništa: nisam ja, bre, *tamo neki čkalja*, jok more, ja sam maltene ozbiljan čovek! Onda sam se setio da za hleb, vino i bioskop zarađujem kao novinar, tako da mi je taj argument neslavno propao. A ovo dvoje, mada umetnici, dozlaboga poslovni, pragmatični i vešti (to ovi japi-naraštaji valjda posisaju s majčinim mlekom): doneli još zaguljeniju šejtan-spravu u vidu laptopa mega-giga generacije, pa mi sve pokazuju šta su već snimili i kako će to moćno da izgleda – još samo ja da se ukažem na ekranu, pa smo završili posao! Neće da boli! Hm, a film? *Šejtanov ratnik* se vika. To će, eto, da bude *tinejdžhoror-komedija*. Molim?! Tog trenutka sam iznova zapao u iskušenje da odustanem, ali bilo je dockan: bio sam već *kupljen*. Malo mesta, kolega Klinte, eve i Serbian Superstara!

Posle nekog vakta, dođe i dan, tj. veče snimanja. Mesto: prostor ispred KST-a. Jakako, nikada ranije nisam bio "na setu". Maglovitu predstavu o tome kako bi to moglo izgledati imao sam samo preko gledanja filmova o snimanju filmova. A takvi me, bajdvej, nikada i nisu mnogo zanimali. Pa ipak, reći ću vam – sve to u stvarnosti baš nekako tako i izgleda: haos u kojem čuče neki jedva primetni tragovi poretka, vika, strka, komešanje, akcija, likovi koji glavinjaju okolo sa nekakvim sokoćalima na ramenima dok se za njima vuku bezbrojni kablovi, plus gomila tu-se-muvajućih kibicera neodredivog svojstva i profila, koji prate filmske ekipe kao što *groupie girls* prate rok-zvezde, sve se valjda nadajući da će i za njih da iskrsne neki poslić, da će možda obnoć da se proslave. Tako je to: neko igra loto, neko kibicuje snimanja; rezultat je uglavnom isti. Moja "uloga" je da stojim pred ulazom u KST i da izgledam mrko & opasno, pošto sam izbacivač u istom; teksta nikakvog nema: dobar izbacivač nije tu da priča, nego da *sprečava ponašanje*. U prikolici-garderobi mi nude majice za ulogu: hoću li *Iron Maiden* ili *Metallicu*? Biram *Metallicu*, majku mu, pa nešto dostojanstva ipak mora da se sačuva... Uzalud pokušavam da se prisetim koji Dunster ono nosiše takvu majicu – Bivis ili Bathed? Na ljubazne pokušaje šminkanja, tapiranja kose i slično, izgovaram svoje odlučno istorijsko Ne: devojko draga, možda je tim vašim glumcima neophodno da se našminkaju da bi izgledali strašno, ja sam dovoljno strašan i bez toga... Prirodni talenat!

E, onda me postave U Položaj: stojim na vrhu ulaznih stepenica, klatarim se prekrštenih ruku i intenzivno Emitujem Strahotu. Cane, Tića i Mirko (tj. Radovan, Staša i Miloš) dolaze do podnožja, zastanu, padne jedna kratka replika, i onda se bojažljivo penju i ulaze u KST, dok ih ja Opako Gledam. I posle se cinično zasmejuljim, znajući da ih unutra čeka belaj. I to je to: tri-četiri sekunde filma, u najboljem slučaju; ako imate *malko duži treptaj*, može vam se desiti nesreća da me propustite... *Megjutoa*, da bi tih par sekundi ušlo u film, potrošismo gotovo celo veče. Bogami, otkad iskusih muke glumačkog zanata, mnogo više cenim taj plemeniti ceh. Prvo smo – kad su se svi doveli u red – nekoliko puta isprobali scenu, bez uključivanja kamera; onda sa uključenim kamerama; potom smo ponavljali i ponavljali – te ne valja ovo, te ono, ovaj je prebrzo krenuo, onaj nije dobro intonirao, prošao je bučni automobil, mačka se nakašljala, leptir na južnom Cejlonu je energično zamahnuo krilima... Jednom je sve bilo odlično, ali smo morali ispočetka jer je baš u tom trenutku neko u zgradi ETF-a uključio svetlo... Na kraju, kad sam već bio siguran da ću dobiti bore od silnog mrštenja, Zli Demijurg (u civilstvu: reditelj) nam je saopštio da je to to, da je scena bila savršena, da smo obavili posao. Tja, meni je bila ista kao i prethodne, ali ako je gazda Stevan zadovoljan, i ja sam. Onda još popijem piće-dva sa delom ekipe, promuvam se po onim Kolima Sa Ekranima, razdužim majicu i puste me da idem kući. The rest is history...

PRED OPAKIM POGLEDOM: Kadar iz filma

A film, kakav li je? E, to vam ja ne mogu objektivno kas'ti: ja sam, bre, Član Ekipe (khm, u poverenju: odličan je!). Al' što ima jedna scena, tamo negde u triespetom-šestom minutu filma: strava, boli glava! ×

TEOFIL PANČIĆ

VESNA ANDIĆ

INTERVJU: SONJA SAVIĆ, GLUMICA I REDITELJKA

Čuvar pogona

"Beket je napisao *Godoa* u 47. godini, u potpunoj besparici, što znači – za mene još ima nade"

STOGODIŠNJICA ROĐENJA SEMJUELA BEKETA, važnog pisca svetske dramske književnosti, bila je povod da Sonja Savić, glumica i rediteljka, uradi eksperimentalni film *Čekajući God (A)*. Film je kombinacija step drame, komedije del arte, burleske i video arta, oba čina Beketove drame *Čekajući Godoa* prenosi u celini, i traje 78 minuta.

Sonja Savić je zvezda domaćeg filma. Igrala je u tridesetak filmova. Debitovala je krajem sedamdesetih, kao tinejdžerka u filmu *Leptirov oblak*, da bi osamdesetih, filmovima *Živeti kao sav normalni svet*, *Una*, *Šećerna vodica*, *Davitelj protiv davitelja*, *Balkanski špijun*, *Čavka*, postala velika glumica osobenog izraza. Na jednom Pulskom festivalu dobila je Zlatnu arenu za tri filma, mada su neki članovi žirija tvrdili da u njima ne igra ista glumica. Za ulogu u filmu *Život je lep* nagrađena je na festivalu u Veneciji. Devedesetih godina ređe snima (*Mi nismo anđeli*, *Uvod u drugi život*, *Ni na nebu ni na zemlji*, *Urnebesna tragedija*), počinje da se bavi režijom (*Prvi srpski tehno vodvilj, Supernaut Beograd andergraund*, *Plej*), i osniva alternativnu scenu Pogon u Domu omladine Beograda. U ovom veku snimila je dva filma u Sloveniji – *Hleb i mleko* i *Od groba do groba*, i dva u Srbiji – *Jug-jugoistok* i *Žurka*.

VREME: Naslov vašeg filma napisan je na tri načina, kombinacijom tri jezikom i dva pisma: u prvom reč "čekajući" je na latinici a "God (A)" na ćirilici, u drugom su pisma upotrebljena obrnuto da bi se napisalo "Waiting for Bog(A)" s tim što je slovo "A" okrenuto; samo je treća verzija cela na francuskom. Koja je od raznih metafora koje nudi ovakav naslov vaša?

SONJA SAVIĆ: Meni je ovde bitno slovo *A*. U prvoj verziji ono je anarholiberalno, ono je, znači, dozvola čoveku da bude pojedinac a pojedincu ličnost, dok okrenuto *A* u drugoj verziji izgleda kao esnafski šestar i znači da na Zapadu ljudi jesu stigli do pojedinca, ali u piramidi moći on nema priliku za individuaciju. Moguće da je do kraja svog života neće ni dobiti. Početak Beketovog teksta pomerili smo na kraj prvog čina zbog replike: *nemamo ovde više šta da tražimo, ni bilo gde drugde.* Lik Poca je slika malograđanskog kapitalizma s kraja prošlog veka, on je čovek sa novim imenom, mogao bi biti dobar tajkun. Kod intelektualca Lakija stvari se nisu promenile. Vladimir je slovenska duša, neko ko se brine, a Estragon, samo mu ime govori – ljutica. Važan mi je ovaj film i zato što sam sa Beketovom jednočinkom *Ne ja* počela zvanično glumačku ka-

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

rijeru. Film je dobio poziv za festival INAT u Puli, ali moguće da nećemo imati novac da ga prebacimo na DVD što je forma u kojoj se konkuriše. Beket je napisao *Godoa* u 47. godini, u potpunoj besparici, što znači – za mene još ima nade. *Čekajući God(A)* snimljen je od honorara koji sam dobila za film *Jug-jugoistok*, ako se honorar od 1000 evra za glavnu ulogu može nazvati honorarom, a najviše zahvaljujući dogovoru sa Petrom Jakonićem, koji je montirao *Jug-jugoistok*, da montira i *God(A)*. Time je Petar Jakonić koautor ovog filma.

U filmu imate četiri uloge: reditelj, koreograf, glumite jedan lik, a ostalima ste pozajmili glas.

Imam i petu! Tri plesača sam naučila da glume! Oni su kod mene, u Pogonu, nekoliko godina, i mislim da se može reći da su ovim filmom diplomirali. Radili smo predstavu *Čekajući God(A)* za Pogon i ostali zajedno. Mizanscen smo uigrali do forme plesa – tako je nastala koreografija. Ceo holivudski film se tako radi, mogla bih da navodim primere od Čarlija Čaplina i Bastera Kitona pa nadalje. Iz Beketovih pisama se zna da je želeo da snimi film. Čak je uspeo da uradi jedan mali film uz pomoć reditelja čijeg imena ne mogu da se setim, sa Basterom Kitonom. Zato u našem filmu Estragon ima lik Bastera Kitona. Da se vratim na koreografiju: ja se bavim telom odmalena, scenski pokret na fakultetu mi je predavala Ana Denis, a nisam imala pojma da je ona prvi asistent Marsela Marsoa! Sada je profesor u Barseloni na Akademiji za scenski pokret, kod nas nije mogla da ostane zbog levičarenja po Americi. Umela je da mi kaže: "Zapamti, Sonja: gde ima da se radi, tu ostani."

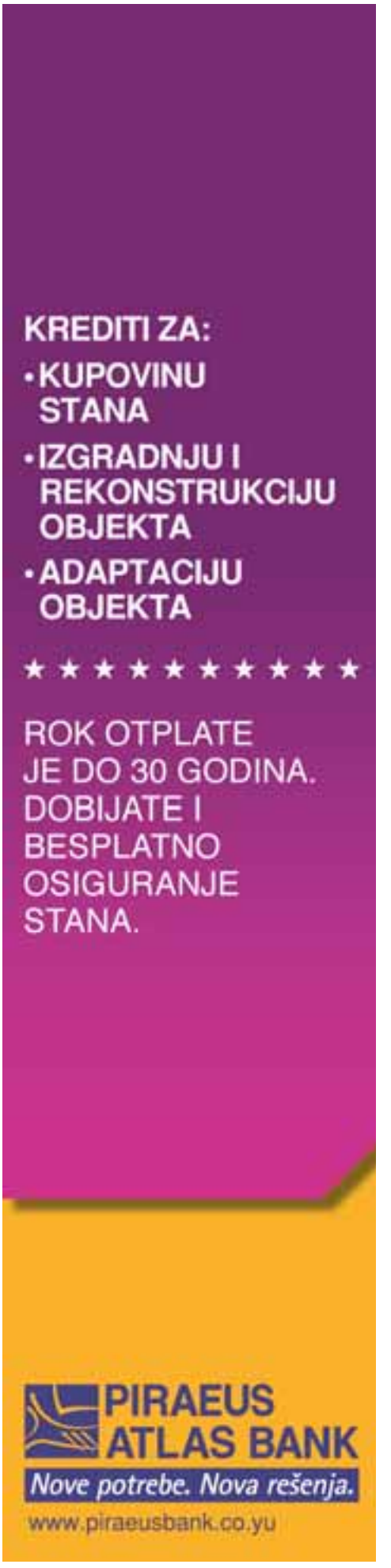
I, da li ste je poslušali?

Zašto loše prolazim u gradu u kom živim, u zemlji iz koje potičem – pojma nemam. Da nije bilo Slovenije, na bih preživela devedesete, a moguće da isto važi i za poslednje godine. Jan Cvitan me je zvao za *Hleb i mleko*, dobio je Zlatnog lava za taj film kao debitant u Veneciji, a zatim sam igrala i u njegovom sledećem filmu, *Od groba do groba,* zbog koga je u San Sebastijanu proglašen najperspektivnijim mladim rediteljem. Prošle godine zbog tog filma proglašena sam glumicom godine u Sloveniji. Preko Ministarstva spoljnih poslova stigla mi je nagrada: neki kristal i tri diplome. Diplome sam uzela, a kristal sam ostavila Ministarstvu ne bi li uvidelo da se još nekom odavde dešava da izvan Srbije dobije nagradu osim ona tri-četiri člana koji su, navodno, svetski ljudi. Iznenadila sam se kad su me se 1996. setili u Sarajevu. Tada sam tamo zahvaljujući Senadu Pećininu, uredniku "Dana", imala premijeru svog prvog videa. Eto, neki kružok intelektualaca koji je radio za vreme rata hteo je da vidi šta to radi Sonja Savić. Iznenadila sam se i kad su me u Hrvatskoj stavili na neke liste, među deset stranih filmova bila je i *Una*. Govorili su mi *naša lijepa, lijepa, lijepa Sonja Savić*. A ovde? Ovde sam sve vreme pokušavala da održim urbanu kulturu, ali to niko ne primećuje. Znam i da se reforma kostima, šminke i mizanscena na filmu osamdesetih može pripisati Sonji Savić, pa opet nikom ništa. Suknja od skaja i sako na golo telo pre mene se nisu nosili, bojila sam tušem nokte u crno zato što takvog laka nije bilo. Zaslužna sam i za nov mizanscen, postavka tela mora da bude precizna, tačno da se zna dokle će rame da ti ide nazad, šta radiš s bokovima dok sediš, kako će bluza da ti padne s ramena. Ali, niko to ne primećuje. I još nešto: do svoje 45. godine ja još nisam dobila ozbiljan honorar za moj rad. Mada, u stvari, u alternativi ni ne može da se očekuje novac.

A zašto onda insistirate na alternativi? Zašto radite u Pogonu, a ne, na primer, u nekom pozorištu?

Zato što mi treba slobodna scena. Davno, davno, mislila sam da će Beograd biti pun slobodnih scena, ali sad ih nigde nema. Zato čuvam Pogon, iako su i njega hteli da pretvore u nešto drugo. Nikad me niko nije pozvao da radim nešto lakše. Pamtim neke pozive da radim u pozorištu, pokušala sam da idem na probe, i zatim izjavila da nisam bila zadovoljna atmosferom. Odbila sam ponude u Narodnom, dva puta sam zvana u Jugoslovensko dramsko pozorište, drugi put za Putujuće pozorište Šopalović, Vladica Milosavljević je dobila tu ulogu. Drago mi je što sam u Beogradskom dramskom pozorištu igrala *Zločin i kaznu*, zato što smo sa scene rekli *klekni, poljubi zemlju i reci ubio sam*. To mi je bio važan komad. Izgleda, znači, da sam do sada igrala samo u Beogradskom dramskom, mada su očekivali da ću biti velika zvezda beogradske scene. Ne mogu da kažem da volim svoje uloge, mislim da još nisam dobila ulogu u kojoj bih mogla da se iskažem. Mislim da sam sada, u 45. godini zrela za neke veće uloge, mada ne znam šta bi to bilo. Volela bih da dobijem sredstva da napravim samo, zaista samo još jedan mjuzikhol, savremeni, sajber mjuzikhol, koji bi prerastao u klabing. Ali ovaj grad izgleda nema afiniteta prema meni. I vrlo često čujem da sam ekscesna ličnost, mada u radu nikad nisam bila ekscesna, pitajte koga hoćete. ×

SONJA ĆIRIĆ

Standardi pre statusa

Da li je ovogodišnji Salon arhitekture odraz naših današnjih prilika? Jeste. Kod nas se stvari menjaju nabolje teško i sporo, dok su padovi mnogo brži i dublji

GRAN PRI: Aleksandar D. Rodić - Beton hala na

April u Beogradu je ove godine počeo u znaku arhitekture. U Muzeju primenjene umetnosti otvoren je Salon arhitekture, a samo nekoliko dana kasnije u Galeriji SANU-a otvorena je dugo pripremana i nekoliko puta odlagana retrospektivna izložba Borisa Podreke, rođenog Beograđanina, jednog od najuticajnijih evropskih arhitekata danas. Podrekino prisustvo i predavanje koje je održao pred prepunom salom u Muzeju primenjene umetnosti pokazalo je koliko smo željni velikog sveta i priče o arhitekturi iz prve ruke. Dve arhitektonske izložbe u Beogradu u isto vreme pokazuju koliko je domaća produkcija ovdašnjih arhitekata daleko od kvaliteta i broja realizacija jedne arhitektonske zvezde.

Salon arhitekture približava se tridesetoj godini. Ima tradiciju, uspone i padove, učesnike i goste iz inostranstva, prateće manifestacije, predavanja, razgovore.

KONFEKCIJSKO ZGRADARSTVO: Kakav je Salon? Dobar? Relativno. Postignut je standard, ali nema pikova. Iako je Novi Beograd jedno od najvećih gradilišta u regionu, dobre arhitekture nema u izobilju, pa ne čudi gorčina Dragana Stamenovića u uvodnom tekstu kataloga: "Da li smo, zaista, postali samo poligon za promociju i prodaju kataloškog i konfekcijskog zgradarstva koje nam sada nude biroi iz Evrope?"

Iako se kvalitet prezentacije radova poprilično popravio od početka milenijuma, to je i dalje velika boljka naših arhitekata. Ako im još nekako uspeva da se izbore sa investitorima, majstorima, novcem i rokovima, sa prezentacijom ide mnogo teže. Panoi su najčešće pretrpani beskorisnim i nejasnim informacijama, previše je malih, loše izabranih fotografija, suviše je teksta, sve je predizajnirano. U Srbiji skoro da i nema fotografa koji se bave ozbiljno arhitektonskom fotografijom, a ona je na izložbama od presudne važnosti, jer žiri nije u mogućnosti da vidi u trodimenziji sve objekte koji pretenduju na nagradu. Izložbu realizacija Borisa Podreke trebalo bi posmatrati i kao dobar primer prezentacije arhitekture.

Gran pri Salona dobio je Aleksandar D. Rodić za Beton halu na beogradskom pristaništu. Žiri je smatrao da je rekonstrukcija dela zapuštenog industrijskog objekta na rečnom pristaništu važna realizacija za Beograd. Nekoliko ruiniranih skladišta pretvoreno je u prodavnice skupog dizajniranog nameštaja, izložbenu galeriju, a uskoro će biti završen i kafić. Aleksandar Rodić nije uradio ništa spektakularno. Očistio je prostore, zastaklio ih, obojio, dodao galerije, postavio jednostavne stepenice. Rezultat je veoma dobar. Može biti inspirativan i za druge investitore, pošto su okolni prostori u dugačkoj betonskoj zgradi i dalje zapušteni. Rodić je pokazao i zavidan smisao za medijsku samopromociju – organizovao je branč za novinare u prostorijama Beton hale na beogradskom pristaništu. Tako se saznalo za ove prostore, pa sad kad odete tamo, osim lučkih radnika, biciklista i pecaroša susrećete i ljude koji su došli da vide

beogradskom pristaništu

Milan Dimitrijević: Zgrada Comtrade na Novom Beogradu

Branislav Mitrović: Hram Rođenja Presvete Bogorodice u Štipini

A. ANĐIĆ

kako izgleda objekat o kojem se toliko priča i piše u gradu.

NOVI ŽIVOT: Rekonstrukcijom industrijskog objekta bavio se i Milan Dimitrijević. Nekadašnja kantina brodogradilišta u Novom Beogradu postala je luksuzna poslovna zgrada uspešne firme za kompjutere (Comtrade). Zadatak nije bio lak. Konstrukcija zgrade ograničavala je umnogome slobodu projektantu, tako da je arhitekta morao da se pomuči da bi došao do funkcionalnih rešenja. Često se u pričama o važnim arhitektonskim delima uz autora pominje i investitor koji je, osim novca, imao sluha, inventivnosti i hrabrosti da se upusti u neizvesnu avanturu građenja. Dimitrijević je uspeo ono što je kod nas još uvek čudo. Zajedno sa investitorom izveo je zgradu koja dosledno prati jednu ideju, u kojoj se prostori po obradi enterijera i opremi ne dele na važne i nevažne, prijatni su za boravak, svetli. Arhitekta se nije plašio živih boja, umeo je da iskoristi njihove dobre karakteristike i bojama u nekim slučajevima odredi funkciju prostora. Tako je neugledna zgrada na samo desetak minuta vožnje od strogog centra Beograda dobila priliku za novi život, a do sada neinteresantan prostor preko puta buvlje pijace učinila primamljivim i za druge investitore – u neposrednoj blizini se već gradi nekoliko novih poslovnih zgrada. Ovom kućom Milan Dimitrijević uspostavio je visoke standarde u rekonstrukciji, građenju i odnosu sa investitorom. Mislim da je zaslužio više od priznanja za enterijer.

NOVI I STARI REPERI: U raspodeli nagrada i priznanja žiri je zapostavio i arhitektonske domete jednog po površini malog objekta arhitekte Branislava Mitrovića. Hram Rođenja Presvete Bogorodice u Štipini kod Knjaževca, asketski jednostavan, ogroman je pomak u arhitekturi pravoslavnih crkava u poređenju sa kičerskim kopijama srednjovekovnih pravoslavnih crkava koje se poslednjih godina intenzivno grade. Ovaj objekat možda i navede velikodostojnike Srpske pravoslavne crkve na razmišljanje, možda se uspostavi i dijalog o tome kako danas treba da izgleda pravoslavni hram.

Poslovni objekti zauzimaju sve važnije mesto u našem graditeljstvu – ako je suditi po nekim realizacijama, izgleda da se ipak privreda oporavlja.

Stambena izgradnja, posebno individualna ne posustaje. Popravlja se kvalitet gradnje, podižu standardi, pa je nekoliko priznanja zasluženo pripalo autorima od kojih su neki u relativno malim gradskim sredinama (Bogdan Slavica, kuća Musić u Šapcu) uspeli da izvedu objekte koji imaju šanse da uspostave nove repere u razumevanju izgleda i funkcije kuće za stanovanje.

Prošle godine pogrešno sam prognozirala da će Beogradska arena Vlade Slavice biti jedan od laureata ovogodišnjeg salona. Uz mnoge opravdane primedbe ta kuća ostaje impresivan inženjerski zahvat gde se država kao investitor želi pohvaliti svojom snagom. Pokazalo se da država nije ni moćna ni bogata. Arena se gradila godinama, izgradnja je više puta prekidana, objekat je i danas bez upotrebne dozvole.

Enterijera ima nešto manje nego u godinama sankcija i bede kada su oni bili najčešće graditeljske realizacije. Uz standardno dobar kvalitet enterijerskih rešenja ne smanjuje se broj onih realizacija koje unutrašnji prostor kafea i poslastičarnica rešavaju nekritičnim korišćenjem šljaštećeg metala, stakla, keramike, kamena ili veštačkog kamena.

Na Salonu ima i konkursnih radova, urbanističkih projekata, studentskih radova. Smešteni na prvom spratu Muzeja, oni kao da su u drugom planu, što u nekim slučajevima ne zaslužuju.

Knjiga i časopisa o arhitekturi ima uobičajeno malo. Pojavi se poneki autor sa novom knjigom, odmah privuče pažnju stručne javnosti, dobije nagradu, ali konkurencija je slaba, a teorija i filozofija arhitekture još uvek su zapostavljene. Zato je valjda toliko interesovanje i izazvalo gostovanje Borisa Podreke koji osim što je dobar projektant neguje i onu filozofsku, teorijsku stranu svog arhitektonskog bića.

O arhitekturi se ne piše mnogo, kada se o njoj govori često se sve završava na opštim mestima. Da li je Salon odraz naših današnjih prilika? Jeste.

Kod nas se stvari menjaju nabolje teško i sporo, padovi su mnogo brži i dublji. ×

SNEŽANA RISTIĆ

DIPLO FOUNDATION
www.diplomacy.edu

DIPLOMATSKA AKADEMIJA
MINISTARSTVA SPOLJNIH
POSLOVA SCG

Organizuju kurs

DIPLOMATIJA I ZDRAVSTVO

(HEALTH DIPLOMACY)

Pandemije kao što su ptičiji grip, SARS ili AIDS potvrđuju da bolest ne poznaje državne granice. Rešavanje ovakvih problema zahteva međunarodnu akciju i otuda potreba za diplomatijom.
Cilj kursa je da pomogne učesnicima u razumevanju međunarodnih aspekata bavljenja zdravstvom u oblastima kao što su kontrola zaraznih bolesti, ekološke opasnosti, vanredna stanja i ekonomski razvoj.
Sve ovo biće ostvareno kroz niz aktivnosti koje uključuju predavanja, rad na istraživačkim projektima i učestvovanje u radu međunarodnih institucija.

BEOGRADSKA FAZA
(22.05.2006.- 26.05.2006.)
Uvodna radionica

teme: značaj međunarodnog zdravstva i aktuelnih mehanizama koji ga uređuju; nacionalne i regionalne specifičnosti zdravstvene diplomatije.

INTERNET FAZA
(JUN / JUL)

izrada istraživačkih radova na osnovu kojih će biti izabrani kandidati za ženevsku fazu kursa.

ŽENEVSKA FAZA
(SEPTEMBAR)

najbolji kandidati imaće priliku da posete brojne organizacije uključene u međunarodno zdravstvo: WHO, međunarodna kancelarija za migracije, odabrane vladine i nevladine organizacije.

Budući da zdravstvo nije isključiva nadležnost lekara i medicinskog osoblja, nego obuhvata širok spektar profesionalnih disciplina pozivamo kandidate:

- sa univerzitetskom diplomom;
- različitih profesija koje se bave pitanjima zdravstva, uključujući sledeće oblasti: medicina, veterina, zdravstveno zakonodavstvo, upravljanje zdravstvenim institucijama, oblast politike zdravstva, trgovina i aspekti životne sredine u zdravstvenoj politici;
- polaznike Diplomatske akademije;
- zaposlene u Ministarstvu spoljnih poslova ili u Ministarstvu zdravlja.

Uslovi:

- odlično radno znanje engleskog jezika.
- poznavanje rada na računaru (dobro poznavanje rada u aplikacijama iz MS Office paketa i poznavanje rada na Internetu).

Vašu prijavu, CV i kontakt informacije pošaljite najkasnije do 30.04.2006. na admissionsBgd@diplomacy.edu
Broj polaznika je ograničen.

Uz podršku
Švajcarske Agencije za Razvoj

DEZA DIREKTION FÜR ENTWICKLUNG UND ZUSAMMENARBEIT
DDC DIRECTION DU DÉVELOPPEMENT ET DE LA COOPÉRATION
DSC DIREZIONE DELLO SVILUPPO E DELLA COOPERAZIONE
SDC SWISS AGENCY FOR DEVELOPMENT AND COOPERATION
COSUDE AGENCIA SUIZA PARA EL DESARROLLO Y LA COOPERACIÓN

INTERVJU: BAREN VAN DER HEJDEN, AMBASADOR HOLANDIJE

Nova saradnja

"Srbija i Crna Gora su, kao što znamo, prošle kroz veoma težak period i za to vreme su kulturna razmena i saradnja bile na veoma niskom nivou. Na sreću, stvari se sada polako menjaju", kaže u razgovoru za "Vreme" holandski ambasador Van der Hejden

GOSTOVANJE HOLANDSKOG PLESNOG TEATRA (Netherlands Dance Theatre – NDT), kojim će 20. aprila ovogodišnji Beogradski festival igre biti završen, i za našu javnost i za nosioce kulturne saradnje između dve zemlje jeste događaj najvišeg ranga. Iako veoma ponosni na predstavljanje svetski renomirane umetničke igre beogradskoj publici, u ambasadi Holandije ističu da je dijalog u oblasti kulture u mnogim segmentima još od ranije započet i da je već dostigao visok nivo. O uslovima kulturne razmene, o prethodnoj i budućoj saradnji razgovaramo s holandskim ambasadorom Barenom van der Hejdenom.

"VREME": Kulturna saradnja između dve zemlje uvek je važila za logičan nastavak već ostvarenih njihovih političkih i ekonomskih veza. Možemo li reći da su se danas stvari promenile, odnosno da je kulturno povezivanje postalo prioritet sam po sebi? U tom smislu, kako biste ocenili približavanje kultura Holandije i Srbije i Crne Gore?

VAN DER HEJDEN: Kulturna saradnja, po mom mišljenju, nije samo logičan nastavak već postignutih političkih i ekonomskih odnosa. Ona može da se razvija paralelno s drugim oblicima saradnje, što se obično i događa. Nije reč toliko o političkoj saradnji, već o političkoj stabilnosti koja omogućava razvoj kulturne i ekonomske saradnje. Srbija i Crna Gora su, kao što znamo, prošle kroz veoma težak period i za to vreme su kulturna razmena i saradnja bile na veoma niskom nivou. Na sreću, stvari se sada polako menjaju. Lično, veoma sam zadovoljan zbog tih promena i podržavam ih, jer vidim kako mnogi ljudi u Srbiji i Crnoj Gori uživaju u novim i različitim stvarima koje donosimo iz Holandije.

Gostovanje Holandskog plesnog teatra na Beogradskom festivalu igre za nas je prvoklasan kulturni događaj. Smatrate li da bi ovo gostovanje moglo biti prekretnica ka još višem nivou kulturne razmene između Holandije i Srbije i Crne Gore?

Predstavljanje Holandskog plesnog teatra je zaista prvorazredan kulturni događaj i veoma sam ponosan što smo konačno bili u mogućnosti da pomognemo Beogradski festival igre i dovedemo ovu poznatu trupu u Beograd. NDT je inovativan i voli da eksperimentiše. Sastoji se od 16 mladih izvanrednih igrača sa klasičnim baletskim obrazovanjem, koji su veoma precizno izabrani iz celog sveta i koji izvode dela svetski poznatih koreografa, kao što su Kilijan, Lajtfut, Leon i Naharin. Svakako da se nadam da će ovo gostovanje još više uzdignuti kulturnu saradnju koja je, inače, već sada na visokom nivou.

Ambasada Holandije u svom planu kulturnih aktivnosti za 2006. godinu na prvo me- >>

DIRK BUWALDA

Iz predstave *Sleepless* Holandskog plesnog teatra

sto stavlja savremeni ples. Da li to znači da ova umetnost postaje okosnica kulturnog dijaloga između Holandije i SCG, i u kom odnosu je ples s ostalim planiranim kulturnim aktivnostima?

Ambasada Holandije u Beogradu nastojala je da razvije širok spektar kulturne razmene između Srbije i Crne Gore i Holandije. Prilično smo se angažovali i u iznalaženju finansijskih izvora, donatora, kao što su to, u slučaju NDT-a, Hajneken i Prokredit banka. Isto tako, pomogli smo i organizovali veoma atraktivne događaje, kao što su koncerti Lore Figi, Slobodana Trkulje i Balkanpolisa, Rozenberg trija (na Art gitar festivalu) i evo sada NDT-a. Uradili smo i druge stvari. Prvi put smo učestvovali na beogradskom Sajmu knjiga, kao i u Beogradskoj nedelji dizajna. U svakom godišnjem dobu organizovali smo koncerte kamerne muzike s mladim izvođačima iz obe zemlje, kao i filmske festivale. Pomogli smo izložbe holandskog slikarstva i umetničkih radova u Narodnom muzeju i Muzeju savremene umetnosti, a Narodni muzej je imao veoma uspešnu izložbu u Muzeju grada Haga. Nadamo se da će se ovako i nastaviti.

Dvosmeran put informacija pretpostavka je kulturne razmene. Koje grane kulture i umetnosti, koji projekti, pojedinci, po vašem mišljenju, mogu najbolje predstaviti kulturu ove zemlje i najviše zainteresovati holandsku publiku?

Ja sam ambasador u godinama i više volim tradicionalnu umetnost Srbije i Crne Gore, ali imam posvećen, entuzijastičan, okrenut ka kulturi, tim mladih ljudi koji budno prati savremene trendove. Moja supruga i ja, na primer, uživamo da idemo na Kolarac i slušamo ozbiljnu muziku za koju vi imate izvanredne izvođače, kao što su Vladimir Milošević, Roman Simović, Stefan Milenković i Nemanja Radulović, da pomenem samo neke. Oni su već osvojili svet ili će ga uskoro osvojiti. Takođe, imate veoma talentovane izvođače u drugim oblastima, kao što je na primer ansambl Kolo, u čijoj igri uvek uživam jer zrači optimizmom i radošću. Tu su i braća Teofilović, kojima se veoma divim i koji bi sigurno impresionirali stranu publiku svojim tradicionalnim pesmama. Međutim, uvek postoji opasnost u nabrajanju samo nekih izvođača, zato što ostali koji takođe zaslužuju da budu pomenuti ostaju po strani, bilo da su muzičari, pisci, igrači, slikari, režiseri ili vajari. Ovde ima mnogo talentovanih ljudi. ×

IVANA MILANOVIĆ

>> reč o delu >

GORAN STOJILJKOVIĆ

POZORIŠTE

TRAGEDIJA BEZ FABULE

>Ivan Viripajev, ŽIVOT BR. 2
>režija Anja Suša
>igraju Milena Pavlović, Ivan Tomić, Daniel Sič
>Beogradsko dramsko pozorište (Mala scena)

Kao što jasno stoji u uvodnoj napomeni autora Ivana Viripajeva, „glavni lik drame je tekst". To znači, drugim rečima, da je glavna pažnja u komadu *Život br. 2* usmerena na preispitivanje, a u duhu „postdramskog pozorišta" (H. T. Leman), tradicionalne dramske forme i njenih principa – predstavljanja, naracije i sl. Osnova te *dramske autorefleksije* nalazi se u strukturi „komada u komadu": pacijentkinja psihijatrijske klinike Antonjina Velikanova piše komad i šalje ga samom Viripajevu, koji se ovde javlja kao dramski lik, da bi ga ovaj proširio „komičnim kupletima" i svojim napomenama. Tako dobijamo, po ugledu na ruske babuške, tekstualni okvir samog Viripajeva (s kupletima i komentarima), u koji su umetnute „dramske situacije" i dijalog koje je, navodno, napisala Velikanova (ona je, naravno, izmišljeni lik), da bi se, u „njenom tekstu", pojavili i citati iz *Biblije*.

Dramska forma se dodatno problematizuje i u konceptu prostora i likova. Prostor je razdeljen na različite celine, od kojih svaka odgovara nekom sloju teksta. Dramski likovi su, takođe, fragmentarizovani i multiplikovani, pa tako svaki ima, ponovo po ugledu na babuške, dva do tri međusobno spojena aspekta; recimo, „glumac u ulozi Boga (Arkadije Iljič)"... Ovde treba napraviti jednu važnu digresiju i istaći da ovo preplitanje različitih narativnih tokova i različitih aspekata lika ne deluje kao ozbiljno i temeljno poetičko načelo, što bi odgovaralo postmodernoj književnosti, već mnogo više kao veoma cinična, bezobzirna i neozbiljna – igra. Zato bi, ako se prepustimo pretencioznim formulacijama, moglo da se kaže da je ovaj tekst *postdramska razgradnja postmoderne drame*.

U predstavi izvedenoj na Maloj sceni Beogradskog dramskog pozorišta, rediteljka Anja Suša se koncentrisala upravo na to problematizovanje dramske forme ili, još pre, na kritičko preispitivanje (tj. razgradnju) koncepta iluzionističkog pozorišta. Tu nameru je, uz saradnju scenografkinje Marije Kalabić, prevashodno sprovela u organizaciji prostora i to tako što je postavila brojne scenske oznake koji razotkrivaju pozorišni mehanizam: pozornica za *dramu u drami* Velikanove, uokvirena crticama (što može da se razume kao oznaka virtuelnosti njenog teksta, koji postoji samo kao *umetak* u dru-

gom tekstu), portal sa zavesama, svetleća reklama Boljšoj teatra, zasebni punkt za komične kuplete... Ovaj punkt za kuplete je maštovito i višeslojno urađen, jer se svodi na malu lutkarsku scenu u televizoru bez ekrana, na kojoj nastupaju barbika i slične kičaste lutke.

Ovim rešenjem problem *predstavljanja* je produbljen i iz sveta pozorišta proširen na svet medija i masovne kulture. Rešenje s televizorom i barbikom je signifikativno i zato što ukazuje na rediteljkin izbor da se poigrava elementima popularne kulture, što nije odlika samog komada *Život br. 2*. Problematizovanje scenske iluzije doživljava vrhunac u izmaštanoj situaciji koju rediteljka smešta u pozorište (u nedostatku elaborirane dramske strukture, rediteljka je morala da iskonstruiše gotovo sve situacije): glumci sede okrenuti prema nama, ponašaju se kao u pozorištu – Daniel Sič pravi sjajnu komičarsku studiju tuposti, dosade i mljackavog „preživanja“ uz bombonu – i posmatraju nas, što bi, valjda, trebalo da dovede u pitanje našu udobnu poziciju pasivnih pozorišnih konzumenata. Tako se zaokružuje postupak „teatarske autorefleksije i demistifikacije“, koji se gradi od samog početka predstave, kada prvo rediteljka, a zatim i drugi umetnički i tehnički saradnici, čitaju na video-bimu scenske napomene Viripajeva; to čitanje je, inače, bilo i autorov *izričit uslov* da bi, navodno, dozvolio igranje komada.

Anja Suša je i od glumaca tražila igru koja razotkriva pozorišne mehanizme. Takav pristup se ponajpre uočava u igri Milene Pavlović, koja je oštro, jasno i deziluzionistički razdvajala tumačenje pacijentkinje Velikanove (spuštena ramena, neki tugaljiv smešak, moleći ton, opšta svedenost izraza) i junakinje njene drame Žene Lotove (realističniji i ekspresivniji glumački izraz). Za razliku od nje, Ivan Tomić nije sproveo jasnu stilsku diferencijaciju u tumačenju različitih aspekata svog lika i nekako „glumio da ne glumi“. Daniel Sič je pevački odlično interpretirao „komične kuplete“, prožimajući stilizovan glumačaki izraz (a la *durak Ivanuška*) nekim snažnim emotivnim nabojem.

Međutim, iako je igra Daniela Siča ostvarila najupečatljiviji efekat u predstavi, ona je istovremeno pokazala i ono što je u rediteljskom konceptu diskutabilno. Naime, ovakva vokalna interpretacija, uz muzičku pratnju Vladimira Pejkovića, stvarala je efekat sama po sebi, ali je, bar donekle, relativizovala značaj teksta tih kupleta; među njima, izdvaja se onaj koji, kroz lascivnu priču o seksu dvojice mužika, duhovito, smelo i blasfemično razgrađuje bogougodnu, rusku, seosku idilu. Ovo je pokazatelj i jednog šireg problema. Rediteljka se prevashodno bavila pozorišnim preispitivanjem, a *Život br. 2*, konkretno „drama“ Velikanove koja, na biblijskom motivu Lotove Žene, razvija univerzalnu temu potrage za smislom, nudi povod i za neka psihološka, etička i religiozna razmatranja. Pozorišna autorefleksija i ova složena životna pitanja ukrštaju se u onom delu teksta u kome Velikanova, braneći se od optužbi da joj komad nema fabulu, izgovara ključnu rečenicu: „Zar treba nešto da se događa da bi se osetila tragedija.“

IVAN MEDENICA

ROMAN

PRAŠINA KOJA NE GUŠI

>Srđan V. Tešin:
KROZ PUSTINJU I PRAŠINU
>Stubovi kulture, Beograd 2005.

Biće da i ove naše – da rečemo: srpske – pisce, nakon što su u prethodnoj fazi svog burnog razvitka, nadam se, apsolvirali Svu Aleksandrijsku Pamet ovoga sveta, polako zahvata iz zapadnijih krajeva rahmetli SFRJ dolazeći virus *mehkog pisma*, blago memoarskog, ironično-lirsko-autobiografskog, po razvalinama jednog Nestalog Ali Tako Intimnog Sveta čeprkajućeg; biće da su se i neki među njima osmelili, nakon što su istražili toliko toga između neba i zemlje, da nešto malko istraže i glede sebe samih... A što bi, pak, moglo biti interesantno čak i nekim, da prostite, *čitaocima* – ne nužno samo onima koji dele slična egzistencijalna iskustva....

Evo, recimo, Srđana V. Tešina: poslavši malo svog Kazimira (ne Ćurgusa, jednog drugog) na zasluženi odmor, Srđan se Tešin posvetio pisanju kratkog i šarmantnog romančeta *Kroz pustinju i prašinu* (a ako znamo da Tešin je iz Mokrina kod Kikinde, *prašina* je tu, štono bi se reklo, zdravo *znakovita*), što se pokazalo kao jedno solidno počeće, koje je bez sumnje *urodilo plodom*. “Plod” obaseže nekih sto i četrdesetak stranica, što je u ovom slučaju optimalna mera, piščeva koliko i čitaočeva: da je više, ne bi valjalo.

Ona “mehkost” koju spominjemo pre svega je rezervisana za onaj vremenski odsečak ovog romana nelinearne naracije koji je smešten u “arkadiju” banatskog detinjstva, uglavnom pak izmeštenu na Mediteran, na Vis ili Murter: iako *hard-core* Panonac, Tešin razume i oseća mediteranske mirise, boje, prizore: retko se čija proza može tako lako (i jako) namirisati na Jug, poput lavande... U tom se mediteranskom šarenilu smestio jedan ljupki svet porodičnog “izgubljenog raja”, a ispod kojeg ipak proviruju stvarni, nesavršeni ljudi, realno postojeći Bližnji. Ovom su detinjem svetu, kao i “momačkim” ja(d)ranskim avanturama iz osamdesetih, kontrastirani prizori iz pakla naše slatke, male klaonice iz ranih devedesetih, iz epicentra potkontinentalnog Tamnog Vilajeta, u kojem se Teš... pardon, *narator*, obreo kao vojnik, kao biće-bez-volje koje ima pucati i biti upucano... osim ako na to *ne pristane*. Sledeći jednu “konvencionalnu” hronologiju koja se nipošto ne poklapa sa hronologijom romanesknog teksta, dolazimo do Tešinovog sumornog, beznadežnog Beograda iz studentskih dana devedesetih (sa nekim antologijskim momentima!), pa preko jarkog bulevarskog svetla Beča i Pešte stižemo do pozicije “današnjeg” naratora, koji priču odmotava unazad-unapred, levo, desno i sa strane, sa jednom (prividnom?) “postistorijskom” opuštenošću, landarajući uzgred, već negde u dvehiljaditima, nakon što se i njemu i svima “sve već dogodilo”, po zakucima čarobne zemlje Istre, kao da drži da su te napabirčene putositnice bar podjednako važne kao sav onaj “gorki talog iskustva” koji im je prethodio, ili pak sva ona slatkoća življenja koja je toj gorčini prethodila, tamo negde u Vremenu Pre Povratka Istorije... Hm, u jednom se trenutku Tešin-narator malo odviše zaplete u odveć minuciozno *istrovanje* pa to postane stanovitim recepcijskim opterećenjem i slabom tačkom teksta, ali se srećom iz njega i iskobelja.

Na stranu sada sva “poetička” mudrovanja o promeni pripovedačkih sredstava, o “zaokretu” ili ne znam čemu: osnovna je vrlina romana *Kroz pustinju i prašinu* to što je napisan, to jest *komponovan*, kao svojevrsni *fragmentarni bildungs-jazz*, “izveden” pri tome duhovito i elegantno, gotovo bez viškova i praznog hoda, kao i bez zjapećeg *deficita smisla* koji obeležava mnogo koji pripovedački napor u savremenih Srbalja... Što će reći da ova prašina ne guši, štaviše, nije tako loše sredstvo da se njome *proplakne glava*. ×

TEOFIL PANČIĆ

Redizajniranje razvojne lokomotive

2003. Godine u Kini je zabeleženo 58.000 protesta, 2004. godine 74.000, a prošle 87.000. Očigledno da protesti polako prerastaju u pobune u kojima je broj nezadovoljnika u stalnom porastu, kao i broj povreda, pa čak i smrtnih slučajeva

DVE KINE: Šangaj na istoku i udaljeno selo na zapadu zemlje

FOTOGRAFIJE: REUTERS

Specijalno za "Vreme" iz Pekinga

Kada je kineski premijer Ven Đijabao izlagao svoj treći po redu izveštaj o radu kineske vlade imao je zaista mnogo toga da se pohvali: kineska ekonomija, i dalje u petoj brzini sa stopom rasta od 9,9 odsto, pretekla je Veliku Britaniju i sada je četvrta najveća ekonomija na svetu. Kina i dalje ubedljivo vodi po količini direktnog stranog ulaganja i poseduje najveće rezerve strane valute. Ako se dodaju sve veća prisutnost i snaga koju ima na međunarodnoj sceni, kao i izgledi da postane svetska sila prvog reda u narednih deceniju i po, nije ni čudo što je premijer uživao u salvama gotovo neprestanog aplauza drugova i drugarica koji su prisustvovali zasedanju Svekineskog narodnog kongresa. Budućnost nikada nije izgledala bliža i svetlija nego sada.

Ipak, ovogodišnje zasedanje Kongresa, najviše instance sa koje se upravlja Narodnom Republikom od 1,3 milijarde ljudi, ostaće upamćeno po nečem drugom, po onome što je u Kini, kao i u svetu ocenjeno kao epohalan zaokret u kineskoj unutrašnjoj politici – konačnom priznanju da su se na velikoj lađi pojavile pukotine i da se putnici u potpalublju polako dave dok oni iz prve klase uživaju na krovu palube uz čaj i pogled na egzotična ostrva u daljini. i još više po utisku da su kapetan i članovi posade spremni da zasuču rukave, izbace vodu i spasu se "Titanik-scenarija".

NESKLADNO DRUŠTVO: Kada je zaokret prema kontrolisanoj tržišnoj ekonomiji, čemu zemlja duguje svoj oporavak, počeo 1978. godine, jedna od prvih mera je bila da se zemlja dekolektivizuje. Običan Kinez je konačno, prvi put posle gotovo 4000 godine feudalnog (i 30 godina komunističkog) uređenja, došao u priliku da poseduje zemlju. Za tren oka 150 miliona seljaka je gotovo bilo izvučeno iz gladi i ekstremnog siromaštva.

Međutim, niko nije ni očekivao da se budućnost zemlje u XX i XXI veku temelji na poljoprivredi. I mada se gorepomenuti rezultat ne sme zanemariti (Kina danas ima manje od 20 miliona siromašnih, što je u poređenju sa 260 miliona, koliko ih je bilo 1978. godine veliki uspeh), usitnjeno vlasništvo nad zemljom nije i ne može doprineti ekonomskom rastu zamišljenom da Kinu lansira iz društva zemalja Trećeg sveta u društvo G8. Pogotovo ako se zna da je vlasništvo nad zemljom samo nominalno, odnosno da seljaci zemlju iznajmljuju na 25-30 godina i ne mogu da je koriste kao sredstvo trgovine ili kao pokriće za kredite. Otuda, jednom spaseni od gladi, kineski su seljaci ostavljeni da otaljavaju svakodnevicu i otvorenih usta gledaju u pravcu gradova gde kao pečurke niču fabrike, zgrade i tržni centri.

Kineska ekonomija se još od pedesetih godina prošlog veka zasniva na razvoju industrijskih zona i urbanih centara gde se ovi nalaze. "Od tačke ka površini", mantra je kineskih reformatora do dan-danas i znači da se prvo planski razviju gradovi, a onda blagostanje širi ka unutrašnjosti. Iliti, da prvo neki postanu bogati danas, da bi svi bili bogati sutra. Bez sumnje, prvi deo posla je obavljen uspešno: 70 odsto nacionalnog proizvoda dolazi iz urbanog pojasa istočne obale koji je dizajniran kao lokomotiva kineske privrede. Problem je to što tu živi samo 20 odsto stanovništva. Otprilike, tačno onih 250 miliona Kineza koji drže više od 80 odsto vrednosti svih bankovnih računa, po zvaničnoj statistici. Uz izuzetke urbanih i regionalnih centara, svuda zapadnije od uskog istočnog pojasa (komad zemlje gotovo dva puta veći od Evrope), većina pogodnosti savremenog života i dalje su nepoznate stotinama miliona Kineza.

Jedna druga statistika otkriva sta taj "običan seljak" misli o 200 milijardi dolara suficita u trgovini sa Amerikom i najvećim rezervama stranog kapitala na svetu, podacima kojima se kineska vlada diči: 2003. godine u Kini je zabeleženo 58.000 protesta, 2004. godine 74.000, a prošle 87.000. Ova neverovatna cifra zabrinjava još više zbog toga što je isto tako očigledno da protesti polako prerastaju u pobune u kojima je broj nezadovoljnika u stalnom porastu, kao i broj povreda, pa čak i smrtnih slučajeva u sukobu sa zvaničnicima prema kojima je bes usmeren, ili sa policijom. >>

Dugo vremena faktor stabilnosti u izgradnji *nove Kine*, ruralna Kina, postao je za nju najveća opasnost.

Najčešći uzrok protesta leži u korupciji lokalnih bosova i u njihovim akcijama koje nanose štetu, ili su u suprotnosti sa interesima seljaka. U mnogim slučajevima reč je o otvaranju, ili propustu da se zatvore industrijska postrojenja koja zagađuju vodu na naseljenim područjima a dokazano je povećavanje broja obolelih od karcinoma, ili drugih zdravstvenih deformiteta i kod ljudi i kod životinja. Još je više slučajeva da lokalna uprava oduzima zemlju od seljaka uz bestidno nisku nadoknadu ispod tržišne cene, prodaje zemlju firmama i industrijama, koje dalje "nadograđuju" vrednost zemlje, podizanjem zgrada ili fabrika (koje opet uništavaju životnu okolinu), do visine i pet puta veće od prodajne cene. U cesetak puta veći nego na zapadu zemlje, bio bi verovatno dovoljan da izazove, ako ne baš svih 87.000 protesta u prošloj godini, ono bar dobar deo njih.

Paradoksalno, do sada "traljava" ruralna politika Pekinga umnogome pogoršava situaciju i u gradovima. Trbuhom za kruhom milioni seljaka traže svoju šansu u gradovima, gde se gradi sve više stambenih zgrada da bi primili pridošlice, što neminovno vodi u otimačinu zemlje u prigradskim krajevima, što opet vodi u konflikte. Jer, zemlja koja se prisvaja na ovaj način, po pravilu je najkvalitetnija plodna zemlja za uzgajanje žitarica. Prema poslednjim istraživanjima, u protekloj deceniji je po navedenom scenariju, za građevinske objekte "prisvojeno" 670 miliona hektara uglavnom plodne zemlje! Rezultat je očigledan: Kina danas uvozi pirinač iz Vijetnama i

OBUKA: Kineski policajci sve se češće sukobljavaju sa nezadovoljnim seljacima

loj ovoj kalkulaciji godišnje se pravi obrt od 200 milijardi dolara. Po optimističkim kalkulacijama, seljaci od ove sume dobijaju samo desetinu. Što će reći da, dok milioni seljaka dele ovu nadoknadu za oduzetu sigurnost i kartu za nepredvidivu budućnost u kojoj treba opet naći način i posao da se prehrani porodica, tek stotine zvaničnika i biznismena dele preostali deo kolača. Tako, bogati postaju bogatiji, a siromašni siromašniji i nesigurniji, kada je o budućnosti reč.

Ovo je upravo kap koja preliva čašu već napunjenu do vrha neadekvatnon ekonomskom pomoći, nedostatkom osmišljenih socijalnih i obrazovnih programa. Čak i da nema korupcije i kršenja osnovnih prava ljudi u unutrašnjosti, sama činjenica da je godišnji prihod na istoku, na primer u Šangaju, u proseku deokolnih zemalja. I to je samo jedan deo priče, jer je većina onih koji prelaze reke i planine da bi potražili sreću u Pekingu, Šangaju ili drugim gradovima uglavnom bez ikakvih kvalifikacija, tako da umesto posla i dobre zarade završe radeći na crno ili džepareći po nekoliko juana dnevno za porciju pirinča. Tako je nebriga o dalekim krajevima Kine dovela do porasta kriminala i nezaposlenosti u gradovima na istočnoj obali.

SKLADNO DRUŠTVO: Otuda nije ni čudo što novi petogodišnji plan, prvi put od 1978. godine, kada su kineske reforme počele, nije formulisan sa ciljem dostizanja maksimalne stope ekonomskog razvoja i porasta proizvodnje. Nova kovanica, pandan srpskim "evropskim integracijama", ili američkim "sloboda i demokratija", glasi "skladno društvo", a znači da prioritet vlade leži u smanjivanju razlike između bogatih i siromašnih i između sela i grada. Vlada je na poslednjem zasedanju Kongresa definisala donošenje novih i strožih zakona protiv korupcije i mahinacija u trgovini zemljom i nekretninama kao vrhunski prioritet, dodajući listi mera koje bi trebalo da doprinesu "skladnom društvu" bolju distribuciju zaliha i fondova iz gradova prema unutrašnjosti, bolju obrazovnu, penzionu i socijalnu politiku za ruralne krajeve i dalje poboljšanje puteva i transportne infrastrukture u provinciji.

Prve mere koje su očigledno deo tog paketa – obećavaju. Premijer je na Kongresu objavio ukidanje zemljišnje takse stare 2000 godina, koja će zajedno sa abolicijom drugih taksi i drugim olakšicama kao podizanje donjeg praga za plaćanje takse na prihod uštedeti seljacima više od četiri milijarde dolara godišnje. Dodatno, vlada je odobrila godišnji budžet od 42,4 milijarde za ruralni razvoj, što je povećanje od 14,2 odsto. Poređenja radi, Peking će potrošiti 32,5 milijardi za vojne izdatke što je, inače, najvažnija stavka u kontekstu spoljne politike.

VIŠE OD RETORIKE: Međutim, za istinsku reformu biće potrebno mnogo više od hrpe dolara i uzvišene retorike. Navedene promene ostaće samo simbolične, ukoliko se ostane samo na njima, bez zadiranja u srž problema. Po oceni mnogih, tek potpuna liberalizacija zemljišne politike koja bi i faktički a ne samo nominalno dala seljacima vlasništvo nad zemljom, i slobodu da je koriste u slobodnoj trgovini i kao osnovu za kreditiranje, omogućiće akumulaciju kapitala i napredak ruralnih krajeva, pojačavajući kupovnu moć na selu i smanjujući migracioni pritisak na gradove.

Da li je kineska vlada spremna da napravi takav korak, jedan od poslednjih koji bi je gotovo potpuno odvojio od sopstvenog komunističkog nasleđa? Ne bi li to još više otvorilo vrata onima koji imaju – da imaju još više, kupujući u bescenje od onih koji nemaju i čekaju prvu priliku da zarade šta god i po cenu da ostanu bez ičega? Za odgovore će milioni Kineza čekati još najmanje godinu dana do sledećeg Kongresa, kada će biti ocenjeni prvi rezultati "borbe protiv korupcije, razlike u primanjima, nezaposlenosti, a za veće prihode seljaka, socijalnu bezbednost, bolje obrazovanje, bolju životnu sredinu i bolje berze (eto šta sve ide zajedno u 'komunističkoj' Kini)", kako je Hu Đintao sažeo nov petogodišnji plan. ×

DRAGAN PAVLIĆEVIĆ

Lukašenkov tigar

Belorusija je čuvar koji reži na kapiji prema Istočnoj Evropi, a "baćuška" Lukašenko opomena da hladni rat nije završen

PREDSEDNIK BELORUSIJE Aleksandar Lukašenko je nedavno u Dvorcu republike u Minsku polaganjem svečane zakletve zvanično počeo treći predsednički mandat koji će najverovatnije trajati do 2011. godine.

Inauguraciji Aleksandra Lukašenka nisu prisustvovale strane delegacije: Brisel i Vašington ocenili su da predsednički izbori nisu bili u skladu sa demokratskim standardima, pogotovo što je nakon njih beloruska opozicija počela seriju protesta prizivajući podizanje novog talasa "šarenih revolucija" koji je zahvatio prostore bivšeg SSSR.

REUTERS

BAĆUŠKA: Aleksandar Lukašenko

EKONOMSKO ČUDO: Analitičari tvrde da je Belorusija jedina zemlja bivšeg SSSR gde se gotovo ništa nije promenilo od pada Berlinskog zida. Štaviše, većina beloruskog naroda posmatrajući teškoće tranzicionog perioda na postsovjetskom prostoru, sve se više prislanja – kako ga popularno u Belorusiji nazivaju – "baćuški", tati Lukašenku. Dotrajala infrastruktura i zaostalost sela u Ukrajini, podele i sukobi na Kavkazu, nemiri u Centralnoj Aziji – sve su to prizori koji Beloruse teraju da se okreću romantičnoj prošlosti. Paradoks beloruske ekonomije britanski BBC naziva "slovenskim tigrom", po uzoru na takozvane azijske tigrove, zemlje čije se ekonomije razvijaju zavidnim tempom. Beloruska statistika pokazuje da je doista reč o "ekonomskom čudu". U prvom polugodištu 2005. godine bruto proizvod (BDP) Belorusije porastao je za devet odsto u odnosu na pretprošlu godinu, dok taj koeficijent u Rusiji iznosi 6,8, a u Ukrajini samo 2,8 odsto. Belorusija na socijalnu politiku troši 14 odsto BDP-a što je na nivou zemalja EU-a, s time što država zapošljva 70 odsto radne snage. U Belorusiji ne postoje tajkuni, poput onih koji znatnije utiču na politiku i ekonomiju u većini postkomunističkih republika, posebno u Rusiji i Ukrajini. Zbog primanja mita, režim Aleksandra Lukašenka je iza rešetaka stavio mnoge direktore državnih firmi. Često neracionalno, ali sa finansijski zatvorenom konstrukcijom, država koordinira privredu Belorusije. Ove godine, sa početkom novog mandata Aleksandra Lukašenka, završila se još jedna beloruska "petoletka". U Belorusiji je ekonomija pod strogim nadzorom države, a privatni kapital je zastupljen sa samo 20 odsto. Privatnici su takođe obavezni da posluju sa zadrugama, poznatim još iz sovjetskih vremena kao kolhozi, kojima privatne firme često pokrivaju gubitke. U Belorusiji je plata približno jednaka za sve i iznosi oko 250 evra, u beloruskim rubljama. Kupuje se uglavnom "domaće", voze se jeftini automobili i oblači se skromna konfekcija. Najbolji radnici, kao u stara dobra vremena, dobijaju frižidere, a dodele nagrada "udarnicima" prenosi beloruska državna televizija. Ekonomski analitičari tvrde da je beloruski privredni sistem simbioza zapadnog i sovjetskog ekonomskog sistema. U velikim preduzećima još uvek postoje takozvani obavezni tečajevi "političkih informacija" preko kojih režim u Minsku kontroliše lojalnost radnika. Savremeni totalitarizam u Belorusiji najbolje se odslikava na položaju radnika, od kojih većina, po uzoru na zapadne zemalje potpisuje ugovore na godinu dana, s tim da produženje zavisi od slobodne procene poslodavca da li je radnik politički podoban.

VELIKI BRAT: Zapadnoevropski ekonomski analitičari tvrde da socijalnu stabilnost i ekonomski rast Belorusije održava Rusija. Pre svega, privilegovanom cenom za gasa koga Belorusija Rusiji plaća samo 47 dolara za hiljadu kubnih metara, što je gotovo pet puta manje od ostalih postsovjetskih republika. Vlasti u Minsku gas prodaju po komercijalnim cenama preduzećima i tako ostvaruju enormne profite. "Mlađi brat" ima privilegiju i pri kupovini nafte, koju od Rusije kupuje za samo 27 dolara po barelu, što je više nego dva puta jeftinije od svetskih cena. Rusija na svojoj teritoriji realizuje većinu beloruske proizvodnje. Carina od ruske robe koja prolazi kroz Belorusiju putuje u Zapadnu Evropu čini 30 odsto beloruskog nacionalnog dohotka. Moskva i Minsk su pre deset godina, 1996, stvorile zajedničku državu – Savez Rusije i Belorusije, koja je više političko-propagandnog karaktera. Nešto pragmatičniji su planovi postsovjetske integracije u Jedinstveni ekonomski prostor, koji bi trebalo da postane pandan ujedinjenom tržištu EU-a i u koji bi trebalo da uđu Rusija, Belorusija, Ukrajina i Kazahstan. Uskoro se očekuje i potpisivanje i bescarinske zone između Moskve, Minska i Astane. Istovremeno, Moskva ne podilazi previše apsolutnom vođi Belorusije. Nedavno je Kremlj stavio Aleksandra Lukašenka pred svršen čin, tražeći da se, ukoliko želi da njegovo "ostrvo" opstane, ustavno čvršće integriše sa Ruskom Federacijom, što znači prihvatanje jednistvene valute i prepuštanje ruskom Gaspromu zančajnog dela akcija Beltransgasa što slabi političko-ekonomsku nezavisnost Lukašenka.

EU i Sjedinjene Države nazivaju Aleksandra Lukašenka "poslednjim evropskim diktatorom". Njegov "sovjetski tigar" izazov je evropskoj demokratiji i tržišnoj ekonomiji. Lukašenko je ruska "nostalgija" za SSSR i prst u oko evroatlantskim shvatanjima demokratskih vrednosti. Lukašenko je provokacija za SAD i EU, koje protiv "baćuške" ne mogu da primene uigranu tehnologiju rušenja autoritarnih režima, kriminalizovanih društava i propalih ekonomija. Kao odgovor na navodne "nedemokratske" predsedničke izbore prošlog meseca, EU je uvela zabranu na izdavanje viza predsedniku Lukašenku i njegovim najbližim saradnicima. Sve učestaliji su diplomatski skandali na liniji EU–Belorusija, a Vašington i Brisel su izdvojili 15 miliona dolara za razvoj nezavisnih beloruskih medija. Lukašenkova Belorusija je odgovor Moskve na "šarene revolucije" koje je Zapad poslednjih godina pomalo licemerno podržavao na prostorima ruskih tradicionalnih političkih interesa. Belorusija je čuvar koji reži na kapiji prema Istočnoj Evropi, a "baćuška" Lukašenko opomena da hladni rat nije završen. ×

BORIS VARGA

Na prvoj liniji "osovine zla"

Na osnovu onoga što se o Siriji govori po svetskim medijima, moglo bi se pomisliti da tu zemlju treba obilaziti u širokom luku. Srećom, realan život se razlikuje od crno-belih medijskih istina

Već legendarnoj Bušovoj *osovini zla*, neke države, kao Severna Koreja i Iran, imaju garantovano članstvo. Irak je mesto izgubio kada je stigla "demokratija", ali se zato zlo u svim mogućim oblicima prosulo svuda po toj zemlji. Da se osovine setio Ronald Regan, Libija bi sigurno bila na čelu liste. Ovako, otkako je Gadafi promenio kurs, vesti o velikim poslovima moćnih naftnih kompanija u Libiji sustižu jedna drugu, pa niko i ne pomišlja da pukovnika naziva *besnim psom* i *kraljem terorista*, kao što je Regan činio. Jedno od interesantnih pitanje je, ipak, otkud Sirija u tom društvu, i to na *prvoj liniji*.

Kada je Džorž Buš 2002. objavio svoju listu režima predviđenih za odstrel, čak se i njegov najbliži saradnik Toni Bler trgao kada je uz ostale *parije* pomenuta Sirija. U prvom zalivskom ratu 1991. Sirija se nije protivila napadu na Irak, pa je za takvu vrstu podrške bila nagrađena dozvolom da njene trupe ostanu u Libanu kao mirovne snage. Posle napada Al kaide 11. septembra 2001, Sirija je dostavila Sjedinjenim Američkim Državama mnoge značajne podatke o teroristima. Sve to ipak nije bilo dovoljno, režim iz Damaska je optužen da daje utočište vođama radikalnih palestinskih grupa i pomaže Hezbolah u Libanu, a posle novog napada na Irak dodate su i optužbe da Sirija krije Sadamove ljude i hemijsko oružje, i da se preko njene teritorije u Irak ubacuju članovi Al kaide. Prve optužbe su verovatno tačne, ali bi se mogle odnositi i na mnoge druge zemlje na Bliskom istoku, gde se savezništva lako prave i još lakše raskidaju. Što se tiče hemijskog oružja, njega više niko ne pominje, a pustinjsku granicu Sirije i Iraka dugu više od 600 kilometara veoma je teško kontrolisati, sve da to neko zaista i želi. Uostalom, doskora su taj deo zemlje i američke trupe ostavljale bez ikakvog nadzora, pa je u Irak ulazio ko god je poželeo. U hostelu Al haramein u Damasku još stoji upozorenje strancima da ne idu u Irak, a ilustracija je slika jednog bivšeg hotelskog gosta. Mladi Japanac je, bez obzira na molbe i upozorenja domaćina, krajem 2004. prešao iračku granicu koju niko nije kontrolisao. Posle nekoliko dana, na televiziji Al džazira emitovan je javni snimak njegovog pogubljenja koji je izvela neka od terorističkih grupa.

ZAOŠTRAVANJE: Situacija se naglo zaoštrila kada je 14. februara 2005. u Bejrutu, u eksploziji automobila bombe, ubijen bivši libanski premijer Refik Hariri. Hariri se protivio prisustvu sirijskih trupa u Libanu i Sirija je ekspresno optužena za taj zločin. Reklo bi se previše brzo. Optužbe su usledile pre bilo kakve istrage, a multimilijarder Hariri nije imao neprijatelje samo na jednoj strani. Bejrut su tresle antisirijske demonstracije, Amerika je zapretila upotrebom sile (čemu se usprotivila Rusija), a Francuska i SAD su zatražile i osnivanje međunarodnog suda koji bi sudio krivcima za Haririjevu smrt. Damask je ozbiljno shvatio pretnje i povukao iz Libana 14.000 svojih vojnika. No, nije se sve na tome završilo. Za ispitivanje celog slučaja Ujedinjene nacije su formirale Međunarodnu istražnu komisiju za čijeg šefa je postavljen Detlef Melis, nemački tužilac. U njegovom prvom izveštaju navede-

no je da postoje ozbiljne sumnje da su u atentat umešani visoki sirijski rukovodioci, između ostalih Moher el Asad, mlađi brat sirijskog predsednika Bašara el Asada, kao i Asadov zet Asef Šankat, šef sirijske obaveštajne službe. Melis tvrdi da nije želeo da se odmah objave imena, jer nisu postojali čvrsti dokazi, ali je u štampi objavljen kompletan izveštaj, što su Ujedinjene nacije nazvale "nesrećnom službenom greškom".

U decembru je Melis predao Ujedinjenim nacijama novi izveštaj u kome su na račun sirijskih zvaničnika iznete još konkretnije optužbe. Sirija je i taj, kao i prethodni izveštaj odbacila kao tendenciozan. U ovoj godini se situacija promenila i Siriji su prvi put od početka istrage počele da stižu pohvale zbog kooperativnosti. Pre nekoliko dana je najavljen prvi susret Bašara el Asada i novog šefa Komisije, Belgijanca Serža Bramerca. Poslednjih meseci istragu prati upadljivo ćutanje svetskih medija, nema novih pretnji zapadnih političara. Čini se da ova zemlja služi, za sada, kao rezervno medijsko strašilo pred kojim se pokazuju mišići u trenucima kada tenzija popusti na drugim stranama.

GOSTOLJUBIVOST: U udarnim vestima se Sirija ponovo pojavila 4. februara ove godine, kada je u protestima zbog objavljivanja karikatura proroka Muhameda spaljena ambasada Danske u Damasku. Ironija je da su demonstracije bile nasilnije u Siriji i Libiji (u Bengaziju je takođe zapaljen danski konzulat) nego u mnogim muslimanskim državama sa radikalnim islamskim režimima. Možda zbog toga što vladari ove dve zemlje demonstracije uglavnom organizuju sami, jer dobro znaju da je bolje nezadovoljstvo i frustriranost (svih vrsta) koje se tada izlivaju usmeriti prema spoljašnjem neprijatelju, a prilika se baš *zgodno namestila*.

Na osnovu onoga što se o Siriji govori po svetskim medijima, moglo bi se pomisliti da tu zemlju treba obilaziti u širokom luku. Srećom, realan život se razlikuje od crno-belih medijskih istina. Sirija jeste siromašna zemlja koja deluje pomalo zapušteno, naročito kada se uporedi sa svojim susedima Turskom, Jordanom i Libanom, ali najjači utisak koji će svaki posetilac sigurno poneti jeste gostoljubivost i ljubaznost domaćeg stanovništva. U kontaktima sa običnim ljudima nema ni traga fanatizma, ali ima njihovog čuđenja zbog toga što su muslimani, naročito oni sa Bliskog istoka, na Zapadu predstavljeni u tako negativnom svetlu (mada se, naročito kod mlađih ljudi, primećuje fascinacija Zapadom i želja da se tamo ode).

Sirija je jedna od najtolerantnijih muslimanskih zemalja, u kojoj živi deset odsto hrišćana. Takva konfesionalna mešavina teško se može naći na drugom mestu – hrišćansku zajednicu čine jakobiti (sirijačka pravoslavna crkva), jermenska pravoslavna crkva, grčka pravoslavna crkva, grčki katolici (melehiti), sirijski katolici, a kao jezici pri bogosluženju u tim crkvama koriste se arapski, jermenski, aramejski, grčki...

Stari Damask je prepun crkava i svetih hrišćanskih mesta, tu je i podzemna crkva Sv. Ananija u kojoj je u hrišćanstvo preobraćen Savle, koji je kasnije postao apostol Pavle, kao i prozor u zidinama kroz koji je sveti Pavle spušten u korpi bežeći od svojih progonitelja. Suživot hrišćanstva i islama na ovim prostorima možda najbolje opisuje istorija džamije Omajada, posle džamije u Meki najvažnije u islamskom svetu. Na njenom mestu je nekada bio Jupiterov hram, u vreme Vizantije hrišćanska crkva, a dolaskom Arapa je prostor podeljen, pa je polovina crkve pretvorena u džamiju, a drugu polovinu su nastavili da koriste hrišćani. Kasnije je hrišćanska zajednica svoju polovinu zamenila (kažu, doduše, bez mogućnosti da ponudu odbije) za nekoliko drugih lokacija u starom delu Damaska, a na tom mestu je podignuta veličanstvena džamija Omajada. Unutar džamije se, po predanju, nalazi glava Jovana Krstitelja na čiji grob dolaze da se pomole i muslimani, koji ga takođe poštuju kao jednog od proroka. Mada će poneki hrišćanin sa gorčinom reći da su oni u Siriji još samo kap vode u moru, malo je muslimanskih zemalja u kojima su različite religije tako priznate i poštovane.

UNUTRAŠNJE PODELE: Istina, tolerancija i sekularnost u Siriju nisu došle same od sebe. Spolja gledano, zemlja deluje homogeno, ali nije svejedno da li je neko sunit ili šiit, druz, alavit ili ismailit (šiitske sekte). Kada je 1970. na vlast došao Hafez el Asad, inače alavit, sva važna mesta u upravljanju zemljom pripala su alavitima, a ni sada situacija nije >>

Naslednik

FOTOGRAFIJE: MOMIR TURUDIĆ

SIN I OTAC: Bašair i Hafez el Asad

Sadašnji predsednik Sirije Bašar el Asad na vlast je došao 2000, posle smrti svog oca Hafeza. Bašar se školovao za oftamologa u Londonu, ali posle smrti njegovog starijeg brata u saobraćajnoj nesreći otac je odlučio da će Bašar biti "naslednik". Od njega su mnogi, i u zemlji i na Zapadu, očekivali otvaranje zemlje i brze promene. Posle šest godina te nade izgledaju izneverene, ali treba objektivno razmotriti okolnosti u kojima Asad vodi svoju zemlju. Nasledio je harizmatičnog i ambicioznog oca koji je Siriju uveo u mnoge konflikte sa susedima, koristeći sva sredstva tokom tridesetogodišnje vladavine. Pritisak trpi od Amerike, Izraela, čiji agenti od 2003. treniraju armiju Kurda koji žive na severoistoku zemlje, radikalnih islamista željnih osvete i uvođenja šerijata, starih očevih saradnika upletenih u mnogobrojne poslove u Libanu, naroda frustriranog zbog okupacije Golanske visoravni, koji svako popuštanje ocenjuju kao znak slabosti, armije mladih koji žele više posla i para, pripadnika drugih konfesija koji smatraju da malo alavita drži mnogo vlasti u rukama. Svaki prebrz iskorak u samo jednom pravcu Asadu bi mogao doneti udarce sa drugih strana koji bi ga srušili.

Magija

Mnogi će reći da je Damask prljav, i to je tačno, ali oni koje od arapskog sveta zanima samo blještavi sjaj i luksuz Emirata i ne treba da idu u Siriju. Možda putevi tamo nisu najbolji, autobusi i taksiji su često stari i olupani, ali zato putnika čekaju čuda kao što je drevna Palmira sa svojom šumom stubova, manastiri na planinskim liticama, krstaške tvrđave, Bosra, grad u crnom kamenu... Damask je najstariji stalno naseljen grad na svetu i taj *višak istorije* se vidi na svakom koraku, najviše u ležernom odnosu prema ostacima velike prošlosti. Glavni grad Sirije je izgubio mnogo od svog nekadašnjeg sjaja i njegov veći deo danas čine prašnjava predgrađa sačinjena od identičnih kuća nalik bezličnim betonskim kockama. No, stari deo grada još poseduje onu magiju koju znaju svi koji vole Orijent, sačuvanu u mnogo prirodnijem obliku nego što bi se moglo očekivati od tako slavnog mesta. Najbolje što se može učiniti u starom Damasku je lutati bez nekog određenog cilja kroz bezbrojne uličice gde nijedan pravac nije pogrešan, jer će se uvek stići do nečeg zanimljivog – džamije, crkve, čajdžinice, skrivenih restorana gde se upijaju neverovatni ukusi Sirije, uličnih radnji, bazara. U radnji koja se zove Graui prodaje se čokolada čija degustacija pomera granicu poznatih ukusa, koja stiže i do engleske kraljevske porodice.

Ne treba obraćati pažnju na nakrivljene zidove i terase koje izgledaju kao da će svakog trenutka pasti, one tako stoje verovatno desetinama godina. Iza visokih zidova su skrivene stare kuće Damaska, pravljene oko ogromnih dvorišta sa fontanama i cvećem. U jednoj takvoj kući iz 1200. godine (na slici gore) napravljen je omiljeni hostel svih stranaca, gde se za krevet plaća od tri do pet dolara (Damask je najskuplji grad u Siriji, u ostalim mestima se smeštaj može naći mnogo jeftinije).

OSTACI UZBUDLJIVE PROŠLOSTI: Ruševine u Palmiri

mnogo drugačija. Protiv toga su, naravno, i većinski suniti i pripadnici ostalih šiitskih sekti (Sirija ima 17 miliona stanovnika, a alavita je samo milion). Osim te konfesionalno-plemenske podele, radikalne islamiste je iritirao i "socijalistički islam", koji je Asad sprovodio gvozdenom rukom. Vrhunac sukoba bio je 1982. u Hami, gradu koji i danas važi za najjače uporište fundamentalista. U tronedeljnim borbama vojske i pripadnika organizacije Muslimansko bratstvo poginulo je, prema procenama, između 30.000 i 40.000 ljudi, a stari deo grada je potpuno razoren. Na malobrojnim preostalim starim kućama i danas su vidljivi ožiljci tadašnjih okršaja.

Mada se o tome ne priča javno, masakr u Hami sigurno nije zaboravljen. Upadljivo veliki broj žena hoda ulicama ovog grada potpuno prekrivenih lica, što je prizor koji se u drugim sirijskim gradovima gotovo ne može videti. Sigurno je da radikalni islamisti sanjaju osvetu, a sekularna Sirija je trn u oku i Osami bin Ladenu, čija je majka iz ove zemlje. Nad Sirijom vise i mač Amerike i mač Al kaide, i o tome bi morali da razmišljaju zapadni strateži koji priželjkuju pad Asadovog režima.

Van priča o politici, Hama je veoma prijatno mesto u zelenoj dolini reke Orontes, sjajna tačka za odmor posle pustinjske Palmire. Najveća atrakcija ovog grada su *norije*, džinovski drveni dolapi za navodnjavanje, prečnika i do 40 metara. Najstarije *norije* potiču čak iz petog veka nove ere. Bez obzira na priče o fundamentalizmu stanovnici su prijateljski raspoloženi prema strancima. Šef jednog od najlepših restorana pored reke imao je nekada devojku u Jugoslaviji, a hrana koju priprema je praznik za stomak.

Iako prelepa za obilazak, Sirija je sigurno država u kojoj bi se mnogo toga moglo promeniti tako da njeni stanovnici žive bolje. Za tako nešto potrebno je da se zemlja otvori, da se razmrda okamenjeni partijsko-plemensko-porodični sistem koji fabrikuje nepotizam i birokratiju, ali svaka promena ovde zahteva vreme, koje se ne meri na isti način kao na Zapadu. Batina kojom se preti Siriji možda će ubrzati događaje, ali to ubrzanje pomaže samo dvema grupama ljudi: jednoj koja pravi "pakao" na zemlji jer je interesuje samo carstvo nebesko, i drugoj koja "pakao" pravi jer joj se to isplati. Zajedničko za te dve grupe jeste da ih ne zanimaju obični ljudi, pa su uvek spremne da otvore Pandorinu kutiju iako znaju posledice. Vredi se nadati da će bar Siriju ta čaša otrova mimoići. ×

MOMIR TURUDIĆ

FOTOGRAFIJE: REUTERS

TEL AVIV

Samoubilački napad

Devet osoba je poginulo, dok je oko 50 povređeno u samoubilačkom napadu u Tel Avivu u ponedeljak. Napad je izveden ispred restorana u blizini gradske autobuske stanice, u vreme kada je novoizabrani izraelski parlament polagao zakletvu. Odgovornost je preuzeo Islamski džihad, koji je poslao video-kasetu, po kojoj se bombaš imenuje kao Sami Salim (21), Palestinac iz Dženina na Zapadnoj obali. Jedan član Brigada mučenika Al akse, druge palestinske terorističke organizacije, povezane sa Fatahom, partijom palestinskog predsednika Mahmuda Abasa, izjavio je da je napad odgovor na "izraelske masakre" u pojasu Gaze. Izraelske vlasti odgovorile su da novoformiranu palestinsku vladu, koju predvodi militantni Hamas, smatraju odgovornom za napad. Izraelski premijer Ehud Olmert najavio je da će "Izrael koristiti sva sredstva da bi sprečio nove samoubilačke akcije". Sami Abu Zuhri, jedan od lidera Hamasa, tvrdi da je napad "normalan odgovor na kontinuirane izraelske zločine", kao i da su "naši stanovnici primorani na samoodbranu". Palestinski predsednik Mahmud Abas osudio je napad, a osude su došle i iz SAD, Velike Britanije i Rusije.

RIM

Hapšenje "Kuma"

Prošle nedelje Italiju je obišla vest koja je brzo bacila u zasenak buku oko parlamentarnih izbora, pobedu Romana Prodija, proteste Silvija Berluskonija i ponovo podsetila na borbu protiv mafije, koju ova zemlja već decenijama vodi. Bernardo Provencano (73), "broj jedan" italijanske mafije i najtraženiji italijanski kriminalac, uhapšen je 11. aprila na Siciliji, nakon 43 godine skrivanja. Jedan od najinteresantnijih slučajeva borbe protiv organizovanog kriminala u svetu tako počinje da dobija svoj konačni epilog. Provencanu je nekoliko puta suđeno u odsustvu za više od deset ubistava, koja je lično naručio, a posredno je verovatno odgovoran za više stotina njih. Isto tako, za njim je raspisano i nekoliko poternica. Na doživotnu robiju zbog ubistva dvojice sudija, Đovanija Falkonea i Paola Borselina, osuđen je 1992. godine. Međutim, najviše pažnje privlači priča o njegovom skrivanju, koje je od njega stvorilo legendu. Davne 1963. za njim je izdata poternica zbog ubistva jednog mafijaša iz rivalske porodice. Od tada do prošlog utorka, Provencano je bio nedostupan italijanskoj policiji, tužiocima i sudovima. Njegov uspon u hijerarhiji Koza nostre tekao je brzo. Još pre raspisivanja poternice bio je jedan od najpoznatijih "poručnika". "Kum" italijanske mafije postao je 1993, posle hapšenja njegovog prethodnika i šefa Salvatorea Tota Rine. Istraživači italijanske mafije smatraju da je on donekle uspeo da promeni njen način delovanja i metode, tj. da sa ubistava i krvavih obračuna sa vlastima, koje su izazivale oštre reakcije policije i javnosti, pređe na mnogo sofisticiranije oblike delovanja, samim tim i teže za otkrivanje. Pokušavao je i da posreduje između suprotstavljenih porodica i da na taj način sprečava "mafijaške ratove", koji su decenijama potresali Italiju. Tokom dogogodišnjeg skrivanja od policije Provencano je razvio sopstveni sistem zaštite, koji je uključivao ograničene kontakte, i to samo sa najodanijim saradnicima. Veruje se da nikada nije koristio telefon, već je komunicirao i davao naređenja preko pisanih poruka ("pizzini" – ital.) koje su prenosili njegovi saradnici. Uz to je stalno menjao prebivalište. Često su se pojavljivale i glasine da je već godinama mrtav. Jedan od najsvežijih tragova, možda i prekretnica, bilo je otkriće da je Provencano bio na operaciji u Južnoj Francuskoj, što je utvrđeno DNK analizom. Čini se da je od tada policija počela da steže obruč oko njega. Konačno je uhapšen na farmi u blizini mesta Korleone na Siciliji (čuvenog po knjizi ***Kum Marija Puza*** i istoimenom filmu), gde je i rođen. Policija ga je pronašla prateći jednu pošiljku čistog veša koju mu je poslala porodica. Italijanski analitičari smatraju da se Provencano nije mogao skrivati tako dugo bez zaštite sicilijanske političke, policijske i pravosudne elite.

MONAKO

Princ Albert na Severnom polu

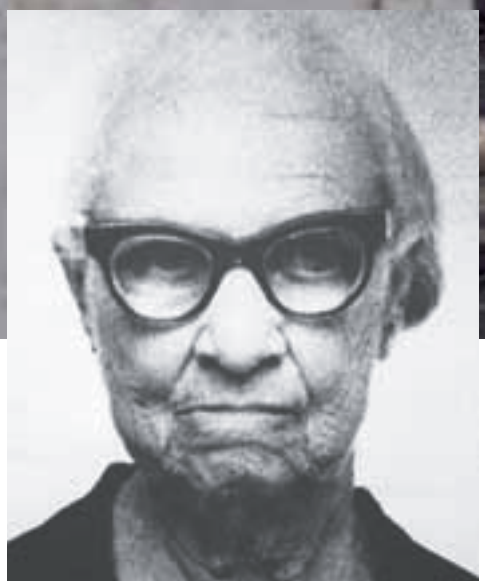
Princ Albert od Monaka (48) stigao je do Severnog pola posle četvorodnevne ekspedicije koja je imala za cilj ukazivanje na opasnost od globalnog zagrevanja. Ekspedicija, koja je brojala sedam osoba, krenula je prošlog četvrtka iz Rusije, na saonicama sa zapregama koje su vukli psi, i posle 150 kilometara puta došla do krajnjeg severa Zemlje u nedelju. Kada su stigli na cilj, princ je postavio zastavu Monaka i Međunarodnog olimpijskog komiteta čiji je član: "Moramo pokušati da pronađemo rešenje (za globalno zagrevanje), sa naučnicima, ali i na pojedinačnom nivou. Mislim da svako svojim ponašanjem može da dâ sopstveni doprinos ovom globalnom naporu", rekao je u telefonskoj izjavi. Princ Albert je prvi šef države koji je stigao do Severnog pola. Inače, izjavio je da je pratio korake svog čukundede, princa Alberta I, koji je četiri puta osvajao Severni pol pre jednog veka. ×

Priredio: M. SAVIĆ

ZEMLJA LJUDI

Zaboravljene sestre

Mathilde, Helena, Sura, Estera, Rachel, Sophia, Feiga, Perla i 787 polacas, jevrejskih prostitutki iz istočne Evrope, imale su samo jednu želju – da dobiju svoje groblje

BRAZIL AND RIVER PLATE SERVICES

ROYAL MAIL LINE

"A"

NOTICE

Young Women Travelling Alone.

All Royal Mail passenger vessels are met on arrival at Buenos Aires by a lady representative of The National Vigilance Association who will be pleased to render advice and assistance to young women travelling alone. The lady can be met at the Purser's Office after the steamer has docked, or at the following address:

LAVALLE, 341 (Office 315),
BUENOS AIRES.

PASTABA

LAVALLE, 341 (Kontoras 315)
BUENOS AIRES.

NOTICE

Dames et Jeunes Filles Voyageant Seules

Une dame de confiance de l'Association Nationale de Vigilance (The National Vigilance Association) se rend à bord des paquebots de la Royal Mail, à leur arrivée à Buenos-Aires, et se fera un plaisir de conseiller et d'assister les dames et jeunes filles voyageant seules. On peut trouver cette dame au Bureau du Commissaire après l'accostage du navire ou à l'adresse suivante:

LAVALLE, 341 (Bureau 315),

UPOZORNENIE

LIK I DELO: Rebeka Fridman, novinsko upozorenje devojkama i zapušteno groblje u Riju

FOTOGRAFIJE: SONJA KOVACS

Od naše dopisnice iz Rio de Žaneira

Žoze Dijaz Kupertim, beznačajni činovnik u Rio de Žaneiru, verovatno više nije mogao da sluša gomilu žena koje su bezbroj puta dolazile u njegovu kancelariju, donoseći mu kolače, ponekad rakiju i fine kekse za njegovu sekretaricu. Ono što je trebalo da uradi bilo je da stavi pečat na dokument kojim se odobrava korišćenje ionako loše parcele u neuglednom delu Rio de Žaneira. Nepodmitiv i ambiciozan, Žoze Dijaz Kupertim je svojim potpisom u avgustu 1916 – nakon pet godina odlaganja – potvrdio nove vlasnike zemljišta u kvartu Inhaumi, na uglu ulica Piragibe i Žoze dos Reis. Takva je procedura u Riju, a za "devojke", kako je Kupertim zvao žene koje su ga svakodnevno posećivale u gradskoj kući, važi isti zakon kao i za sve.

Brazilski činovnik najverovatnije nije ni bio svestan činjenice da su upravo zakoni za ove "devojke" bili sve samo ne isti kao i za druge. Kako pisani tako i nepisani. Nove vlasnice bile su Jevrejke iz istočne Evrope i prostitutke – *polacas*, kako su ih nazivali u Latinskoj Americi. Nekoliko nedelja kasnije, na zemljištu čiju je prodaju odobrio Žoze Dijas Kupertim sahranjena je Helena Goldatrin, mlada *polaca* iz Austrougarske monarhije, a jevrejske prostitutke su ostvarile san – dobile su groblje.

Hiljade *polacas* je trbuhom za kruhom napustilo Odesu, Krakov, Kijev, evropski istok i *fin de siecle* putujući prekookeanskim brodovima u obećanu zemlju – Ameriku. Ne znajući tačno u kom gradu će završiti niti od čega će živeti, siromašne Jevrejke bile su vođene jednom jedinom mišlju: stići tamo negde gde se "pomorandže jedu svaki dan". Mnoge od njih ostavile su za sobom roditelje i braću u nadi da će zaraditi dovoljno za njihov dolazak i bile prodane u belo roblje.

Posla za belkinje iz istočne Evrope je početkom XX veka u Rio de Žaneiru bilo na pretek – u kvartu Mangue i vili Mimoza u centru grada. "Vrata do vrata, čekaju ovde kao kakve egzotične životinje, hiljade žena svih rasa i boja, uzrasta i različitog porekla... našminkane Francuskinje u drečavim košuljicama i izazovnim šortsevima viču i dozivaju, Jevrejke sa istoka obećavaju najbolje perverzije, između njih mulatkinje u svim mešavinama, od kafe do mleka", beleži svoja iskustva iz Mangue početkom četrdesetih Štefan Cvajg, austrijski Jevrejin i pisac među piscima.

I dok su našmikane Francuskinje bile tražene među političarima i industrijalcima – imati *francesa* ili *cocottes* za ljubavnicu bilo je deo prestiža među novom brazilskom aristokratijom >>

– *polacas* su bile rezervisane za radničku klasu i siromašne. Njihov status, sam po sebi neprihvatljiv za većinu "primernih" građana, dodatno je otežavala činjenica što su, osim prostitutki, bile i Jevrejke.

Biti *polacas* značilo je biti višestruko prognan i omražen, kaže Izabel Vinsent, autorka knjige *Tela i duše*. Prema rečima jednog rabina, one nisu mogle biti poslužene u jevrejskim restoranima, niti su mogle sedeti ispred bilo koje jevrejske institucije. Ako bi kojim slučajem neka od prostitutki uspela da uđe u jevrejsko pozorište, što je bilo strogo zabranjeno, svi bi morali da se pomere na razdaljinu od deset metara ili da napuste salu. Deci iz primernih jevrejskih porodica naređivano je da pređu na drugu stranu ulice ako bi im neka od *polacas* išla u susret, zabranjen je bio bilo kakav kontakt ne samo sa ovim ženama već i sa svima koji su u vezi s njima – sa decom *polacas*, sa mesarom koji im je prodavao meso, sa frizerom koji ih je šišao, sa kamenorescem koji se usudio da im iskleše nadgrobnu ploču. Jevrejskim prostitutkama bilo je zabranjeno da idu u sinagogu, kao i da budu sahranjene na jevrejskom groblju. "Pored svih problema i očajnog života one su verovale u nešto lepše", Kaže Izabel Vinsent. "Borile su se za dostojanstvo, znajući da ono dolazi samo sa smrću, kada će im biti dopušteno pročišćenje i povratak na ono što su bile pre nego što su postale prostitutke."

OSTAVŠTINA: Ne dolazi niko

Zajedno sa osam jevrejskih prostitutki madam Matilda Huberger osniva 1906. godine *Chesed Shel Ermess*, što na hebrejskom znači Društvo za istinu. Članovi udruženja, većinom prostitutke i poneki podvodač, *caftans*, mesečno su uplaćivali članarinu kako bi obezbedili kakvo-takvo socijalno i zdravstveno osiguranje na koje inače nisu imali prava. Iznad svega je stajala želja da budu sahranjeni kako dolikuje Jevrejima – uz Taharu, "očišćeni" od svih poroka – i na jevrejskom groblju.

Gde je Rebeka Fridman, dona Beka, ili Kraljica – kako su je nazivale "sestre" iz Društva za istinu – naučila principe Tahare, nije poznato. U Rio je poslednja predsednica društva stigla 1916, na vreme za prvu sahranu. Od tada, pa sve do smrti poslednje prostitutke – sahranjene krajem sedamdesetih godina – Rebeka je svako telo pažljivo prala satima ponavljajući jedan deo hebrejske molitve uvek tri puta: "Čista je." "Kao da je želela da bude sigurna da će se Bog posebno pobrinuti za te bespomoćne žene", kaže Izabel Vinsent. "Ili se svaki put molila i za sebe."

"Kada je poslednji put neko došao? Ne znam... Mislim, pre petnaest godina ili više, dve žene, majka i tetka onog deteta", kaže Lusijano Roša, čuvar groblja u Inhaumi, pokazujući nam tri mala dečja groba sa iskrivljenim pločama na kojima se jedva nazire Davidova zvezda. "Poslednja koja je bila je Rebeka Fridman. Stigla je taksijem, podelila je čokoladice deci i organizovala nekoliko radnika da očiste groblje." To je bilo pre više od dve decenije. Od tada groblje, osim kriminalaca iz susedne favele koji su u grobovima sakrivali oružje i drogu, nije posetio niko. Mada je i to u međuvremnu prestalo, kako kaže Lusijano Roša. Iako je pre nekoliko nedelja stari čuvar ubijen, a njegovo telo se najverovatnije krije ispod neke od kamenih ploča.

Niko iz udruženja, pa ni deca siromašnih *polacas*, nisu bila dostojna mesta na jednom od dva zvanična jevrejska groblja u Rio de Žaneiru. Niko do Rebeke. Na jevrejskom groblju u kvartu Caju, među bogatim i slavnim Jevrejima, u istom redu gde leži Klaris Lispektor, jedna od najpoznatijih brazilskih spisateljica, nalazi se i grob Rebeke Fridman. Autorka Izabel Vinsent je starijem, prosedom rabinu za čišćenje jedine zapuštene mermerne ploče na groblju platila 200 reala. "Vi je poznajete", upitao je rabin. "Ne, a vi?" ×

SONJA KOVACS

VREME : 20/04/2006

Smrtonosna lepota

FOTO RADOJICA MILOJEVIĆ

Zaječarac Radojica Milojević (45) poznaje Borsku reku a, zahvaljujući njegovom fotoaparatu, vidimo je i mi. Naziv izložbe – istaknut i u naslovu "Boje i odsjaji otrovane reke" – dobro pogađa ocenu po kojoj Raša "nije imao nameru da osuđuje, prekoreva i opominje", već samo da snimi smrtonosnu lepotu jedne trajne katastrofe.

Pametnima dovoljno

Stanovnici istočne Srbije nalaze se u vrhu po broju obolelih od raka. Dve najveće opštine – Zaječar i Bor, gde je u drugoj polovini prošlog veka napredovala teška industrija i prljava tehnologija – sada plaćaju danak promenjenoj životnoj sredini, zatrovanosti vode, vazduha i zemlje. Broj umrlih od raka u Zaječaru dvostruko je veći od mortaliteta u Boru.

Svakog marta, povodom meseca borbe protiv raka, lekari upozoravaju da se stopa smrtnosti od malignih oboljenja u Srbiji povećava (u poslednje dve decenije za 28 odsto) i da su ove bolesti drugi vodeći uzrok smrti kod nas. Doktor nauka Miodrag Todorović, demografski stručnjak Zavoda za zaštitu zdravlja u Zaječaru, ističe da se prema statističkim podacima broj stanovnika Timočke krajine ubrzano smanjuje, dok se broj obolelih i umrlih od raka sve više povećava. U 1991. godini od raka je umrlo 576 osoba, a 2004. godine 758 žitelja borskog i zaječarskog okruga. Zabrinjava činjenica da se obolevanje pomera ka mlađem uzrastu. „U 2004. godini deset bolesnika mlađih od 14 godina i 26 bolesnika u trećoj deceniji života hospitalizovano je sa dijagnozom raka", navodi dr Todorović.

U prethodne dve godine od malignih bolesti u Boru obolelo je oko 380, a umrlo blizu 250 ljudi.

U kakvoj su vezi dugogodišnja kontaminacija životne sredine u Timočkoj krajini i povećanje malignih bolesti niko zvanično ne tumači.

Iako eksploatacija ruda u Boru i okolini traje već čitav vek, izmenjen izgled ovog nekada pitomog i plodnog kraja drastično se menja nakon Drugog svetskog rata. Siva brda od izvrnute zemljine utrobe, osušene i bolesne, nekada bujne šume, ograničen vidik od maglenih isparenja i dima, tako izgleda danas grad u kome žive i rade ljudi, rađaju se i odrastaju buduće generacije. Najdrastičniji primer ubijanja prirodnog sveta je Borska reka koja je nekada na svom putu do ušća u Timok prolazila 26 kilometara kroz plodnu dolinu sela Slatina, Rgotina i Vražogrnac. Danas je njeno korito i priobalje bez živog sveta i liči na prizor sa Meseca. Najžešći protivnik ovakvog nasilja nad rekom i okolinom bio je nedavno preminuli Svetislav Milić, predsednik Ekološkog društva u Vražogrncu. „Pusta osta zemlja prvoklasna", govorio je deda Tika i žalio se do Tita, da bi bio proglašen za narodnog neprijatelja industrijskog napretka. On se, međutim, samo sećao mladosti kada se kupao u Borskoj reci, a sada se u nju svake godine iz RTB-a Bor izlije oko 5000 tona sumporne kiseline, 300 tona arsena, 100 tona olova, 30 tona cinka...

Mrtva reka i sada teče i presijava se u zastrašujućoj lepoti boja nataloženog pirita, bakra, sulfata, silicijuma i drugih industrijskih otpadnih materija. ×

DARINKA MIHAJLOVIĆ

Ratnička princeza

Prošla godina bila je obeležena otkrićem "Ksene, desete planete". Sva je prilika da će nakon žučnih ovogodišnjih diskusija Ksena izgubiti i svoje ime i planetarni status

PLANETA BEZ ZVEZDE: Umetnička vizija Ksene i udaljenog Sunca

ZA PET PLANETA Sunčevog sistema (Merkur, Venera, Mars, Jupiter i Saturn) znalo se još u antičko vreme. Razumljivo je da tadašnja astronomija, oslonjena isključivo na oštro oko, elementarnu geometriju i matematiku, uz to beznadežno isprepletana s religijom, astrologijom pa i dnevnim političkim potrebama sveštenika i vladara, nije mogla da razjasni pravu prirodu ovih nebeskih tela. Jedino što je stari grčki ili rimski astronom pouzdano znao jeste da se planete (na grčkom "lutalice") lagano kreću u odnosu na fiksnu zvezdanu pozadinu.

Kada se na ovih pet "starih" planeta dodaju još Sunce i Mesec, dobijamo drevni "luminarijum", skup od sedam nebeskih tela vidljivih golim okom. Praktično da nema civilizacije koja ovih sedam nebeskih tela nije utkala u sopstvenu kulturu. U islamskoj tradiciji, na primer, vernici obilaze oko Ćabe sedam puta, po jednom za svako nebesko telo. Sam čin obilaska simboliše kružne putanje nebeskih tela oko Zemlje, centra sveta i svemira. Prema nekim jevrejskim istoričarima i enciklopedistima, svaki krak menore, sedmokrakog obrednog svećnjaka, takođe simbolizuje po jedno drevno nebesko telo. Slični simboli mogu se naći u *Bibliji, Talmudu* i drugim verskim knjigama.

Iako su tokom poslednjih nekoliko stotina godina naša saznanja o Sunčevom sistemu ustostručena, iako smo otkrili još tri planete (Uran, Neptun i Pluton, 1781, 1846. i 1930. godine), način njihovog otkrivanja ostao je manje-više isti. Astronomi i dalje "preoravaju" nebo pedalj po pedalj u nadi da će pronaći tačkicu koja se kreće spram zamrznute zvezdane kulise.

Takvih "tačkica", novih kandidata za planete, bilo je dosta u poslednje vreme, a najveće zasluge za to pripadaju Čadu Truhilju, astronomu sa Kalifornijskog instituta za tehnologiju u Pasadeni i njegovim saradnicima Majklu Braunu i Dejvidu Rabinovicu. Ovaj uigrani tim otkrio je tri nova velika objekta u Sunčevom sistemu: Kvaorar (2002), Sednu (2003) i Orkus (2004). Reč je o markantnim predstavnicima tzv. Kajperovog pojasa i Ortovog oblaka – rezervoara kosmičkog materijala zaostalog iza Neptunove orbite nakon prvobitne kondenzacije Sunčevog sistema.

PITANJE VELIČINE: Iako predstavljaju značajna otkrića, Kvaorar, Sedna i Orkus nikad nisu bili pravi kandidati za nove planete, prvenstveno zato što su "manji od najmanjeg" i "dalji od najdaljeg". Ilustracije radi, Pluton, poslednja otkrivena, najmanja i najudaljenija (priznata) planeta Sunčevog sistema ima prečnik od oko 2300 km, dok su Sedna, Orkus i Kvaorar listom manji od 1800 km i kruže oko Sunca na mnogo većim rastojanjima. Ako se uzme u obzir da je Pluton manji ne samo od Zemlje već i od Meseca (3500 km u prečniku), teško je očekivati da će status nove planete biti priznat bilo kom nebeskom telu manjem od Plutona.

Međutim, bilo je jasno da Braun i Truhiljo definitivno imaju metodologiju za ponavljanje sličnih otkrića i da se nalaze na pravom tragu. Braun je od samog početka bio vrlo samouveren i još 2000. godine opkladio se s kolegenicom u pet flaša prvoklasnog šampanjca da će do kraja 2005. godine otkriti svet veći od Plutona.

Braun je izgubio opkladu za samo nekoliko dana pošto je otkriće ekstremno udaljenog i velikog objekta katalogizovanog pod oznakom 2003UB313 objavljeno tek 8. januara 2006. Prema prvim pokazateljima novootkriveni svet značajno je nadmašivao Pluton

po veličini. Iako su Braun i Truhiljo nameravali da otkriće obelodane nekoliko meseci kasnije, tek kada bolje izuče orbitu, veličinu i sjaj objekta, rivalitet sa grupom španskih naučnika (često na ivici otvorene konfrontacije) naterao ih je da otkriće publikuju mnogo ranije.

DEFINICIJA: Ime Ksena prvo je počelo da cirkuliše u internoj komunikaciji astronoma koji su publikovali otkriće. Majkl Braun kaže: "Ovo ime držali smo u rezervi sa željom da ga iskoristimo za nešto značajno i veliko, veće od Plutona u svakom slučaju." Neko privremeno ime moralo je biti upotrebljeno jer je ono kataloško bilo krajnje nezgrapno i nepraktično za svakodnevnu upotrebu. Ime se, međutim, brzo ukorenilo u javnosti, iako Ksena nema mitološki kontekst kakav imaju imena ostalih planeta. Ksena je, zapravo, ime drevne princeze ratnika iz petparačke TV serije emitovane krajem devedesetih godina. Lik Ksene "tumačila" je Lusi Lolejs, koja u toj seriji izgleda kao porno glumica kojoj je konačno uspelo da uđe u filmsku B-produkciju. Samim tim, ime Ksena pogodno je za ime planete baš kao i Konan, Popaj ili Tarzan.

ZVEZDA BEZ PLANETE: Lusi Lolejs kao Ksena

Ksena (kad drugog imena nema, dobro je i ovo) po svim svojim pokazateljima predstavlja krajnje ekstreman svet: u proseku dva do tri puta udaljenija od Sunca nego Pluton, Ksena obiđe Sunce jednom na svakih 560 godina. Površinska temperatura nije veća od -240°C a prečnik je, nakon inicijalnih 3000 kilometara i ponovljenih osmatranja sa kosmičke opservatorije Habl sveden na 2400 kilometara, što je skoro identično veličini Plutona. Gledano sa Ksene, Sunce je praktično nemoguće razlikovati od ostalih zvezda.

Otkriće Ksene poslužilo je kao povod za rasplamsavanje stare diskusije: šta je, zapravo, definicija planete? Da li je Pluton planeta ili običan asteroid? Ako je Pluton planeta, zašto to ne bi bila i Ksena? Ako Ksena nije planeta, onda status planete treba oduzeti i Plutonu. Zavisno od ugla posmatranja i "stranačke pripadnosti" broj planeta Sunčevog sistema počeo je da varira između osam i trinaest...

ASTROLOŠKA PRIČA: Sve to nateralo je Međunarodnu astronomsku uniju (IAU), jedinu referentnu organizaciju za pitanja ovakve vrste, da status Plutona i Ksene stavi na dnevni red. Unija se obavezala da do septembra izađe sa čvrstom definicijom planete i, samim tim, trajno kategorizuje Pluton i slična nebeska tela.

Međutim, već sada je jasno da su šanse da IAU uskrati Plutonu status planete vrlo male. Pluton ima svoje zaštićeno mesto u oficijelnom planetarijumu, prvenstveno iz istorijskih razloga. Iako danas tek "fića" među ostalim planetama, Pluton je otkriven u vreme kada je i "fića" bio auto. Međutim, vreme "fiće" je definitivno prošlo, u istoriji ima mesta samo za jednog, pa i za njega – jedva. Zato je još manje verovatno da će Ksena, makar i uz evidentan pritisak javnosti, uspeti da se kao nova planetarna "peglica" ugura u nebeski vozni park.

Na kraju, ostaje da se vidi kako će na sve ovo reagovati astrolozi, simpatična družina samoukih šarlatana koja zarađuje pare tako što ko bajagi gleda u planete i proriče budućnost onima koji Jupiter i fudbalsku loptu razlikuju samo po šari. Džonatan Kajner, vlasnik veoma posećenog i citiranog astrološkog sajta *cainer.com*, već je "plakatirao" svoje stranice TV-posterima Ksene u naponu snage i svega ostalog.

Verovatno impresioniran njenim mačosjajem, kajlama koje landaraju, čeličnim brushalterima, kožnim tangama, raspupelim oblinama i drugim "konanovsko-varvarskim" atributima, Kajner prosto leti Kseni u susret: "Naša ratnička princeza neće imati respekt za konvencije i tradiciju. Ona će biti naša nova, moderna ikona, ona će nas hrabriti da ignorišemo tradiciju i protokol. Dobili smo boginju drugačije vrste, boginju koja će nas odvesti u novu kulturu, u novo stanje svesti. Otkrićem nove planete, njen duh je oslobođen i pušten među ljude."

A dok to novo stanje psihe ne stigne iz dubokog svemira do naših zabačenih krajeva, autor ovog teksta predlaže vam da sa interneta skinete i pogledate neku od epizoda serije *Xena: Warrior Princess*. Ima šta da se vidi, psihički, a bogami i fizički. ×

DR SAŠA MARKOVIĆ

Iz druge priče

Nas dve smo pred koncert pripremile poklončiće – čestitke i cveće i pitanja za intervju. One su nama poklonile bedžiće – male i jako vredne. I rekle su da će nam odgovoriti na pitanja, ne odmah, jer su spremale ispite, nego kad prođe ispitni rok. Ispitni rok je prošao, i dobile smo odgovore

Anika i Jana imaju devet godina, i prvi put su bile na jednom koncertu, i to na rok koncertu svoje omiljene grupe Super s karamelom. A onda su napravile i ovaj intervju sa članovima grupe, Milanom i Gocom

NAS DVE IDEMO U DRUGI RAZRED. Ne idemo u istu osnovnu školu, ali smo najbolje drugarice – ne znamo zašto, verovatno zato što su nam mame dobre drugarice. Ne pitajte šta slušaju naše drugarice i drugovi! Nešto odvratno, ne znamo ni šta je to. Na primer, slušaju Cecu, Jelenu Karleušu, Natašu Bekvalac. I na rođendanima obično puštaju narodnjake, pa na neka mesta više ne idemo jer nam se ne sviđa muzika – ružne su reči, ne rimuju se, nisu lepe pevačice, i eto tako. Tako je ta muzika nekako ti-ri-ri-ri-ri-ri-ri-ri-ri.

Mi volimo da slušamo Super s karamelom, Šakiru, Madonu, Avril, Manu Chao, Mano Negru, Vlatka Stefanovskog, Bijonse, Lunu, Gven Stefani, Pink, Neli Fortado i makedonske pesme. Ta nam se muzika, jednostavno, sviđa. Na drugom je jeziku, lepe su pevačice, a muzika je nekako srećna. Za neku muziku koja nam se sviđa čule smo od "velike" Jane, nešto smo čule od roditelja i njihovih prijatelja, a nešto smo prosto kupile jer smo negde čule pa nam se svidelo.

Pre neki dan smo prvi put bile na rok koncertu. Želele smo da idemo na koncert Super s karamelom jer nam je to omiljena grupa, zato što nam se sviđa njihova muzika i one su super pevačice, a najviše nam se sviđa što su one, Milana i Goca, najbolje drugarice i htele smo da ih upoznamo. Na koncertu u Domu omladine bilo je super, samo je bilo previše gužve, ali, na sreću, niko nas nije lupio ni zgazio. Iznenadile smo se, mislile smo da je to kao na baletu, kad se sedi i sluša, a ovo nam se sviđa, samo nam se nije dopalo što je bilo malo prostora za ples. Bilo je divno kad smo se upoznale sa Milanom i Gocom. Nismo mogle da verujemo da nam se to stvarno dešava. Nas dve smo pred koncert pripremile poklončiće – čestitke i cveće i pitanja za intervju. One su nama poklonile bedžiće – male i jako vredne. I rekle su da će nam odgovoriti na pitanja, ne odmah, jer su spremale ispite, nego kad prođe ispitni rok. Ispitni rok je prošao, i dobile smo odgovore.

ANIKA i JANA: Zašto se zovete baš Super s karamelom?

MILANA: To će Goca...

GOCA: Ne postoji nikakav poseban razlog. Na samom početku nismo znali koje ćemo ime da damo grupi, a kada je Maxa jednom prilikom uzviknuo "Super s karamelom", oduševljen brzinom jedne pesme, shvatili smo da je to ono pravo za nas. Zvučno je, upadljivo i originalno!

ANIKA i JANA: Zašto ste okupile baš tu grupu?

MILANA i GOCA: Nas šestoro smo šest različitih osoba, šest različitih ljudi različitih karaktera. Nekad mislimo da dolazimo iz šest različitih svetova! Ali, imamo jednu stvar zajedničku: svi

volimo muziku! Bečej nije sredina u kojoj ima mnogo kvalitetnih muzičara. Jednostavno smo pokupili ono najbolje što se nudi i stvorili Super s karamelom...

ANIKA: Da li se družite sa drugim pevačicama?

GOCA: Iskreno, ne poznajem druge pevačice. Kada bih ih poznavala, verovatno bih se družila s njima iz prostog razloga što volim da se družim s ljudima koji imaju ista interesovanja kao ja.

MILANA: Ne, pošto su prilično retki sastavi s pevačicama.

ANIKA i JANA: Koja vam je omiljena pesma?

GOCA: Ako moram da izaberem samo jednu, onda je to "San". Mada su mi draže i sličnije meni one pesme koje nastaju sad, koje pripremamo za sledeći album.

MILANA: Svaka nova pesma koju napravimo mi je draža od svih prethodnih, ali mi je trenutno omiljena "Iz druge priče". Ona je pravi primer muzike koju pravimo.

FOTOGRAFIJE: M. KRSTANOVIĆ

NA LICU MESTA: Koncert

ANIKA: Koja vam je bila prva pesma?

GOCA: Ne znam tačno koja je bila prva, ali su prve tri bile "Odlazi", "Priđi" i "San". Jedna od njih.

MILANA: Koliko se sećam, prvo je jedne lepe martovske večeri 2003. nastala pesma "Odlazi"...

ANIKA i JANA: Da li ste oduvek želele da budete pevačice?

MILANA: Ne. Od malih nogu sam pevala u horu, ali nikad nisam mislila da će mi pevanje prerasti u nešto ozbiljnije...

GOCA: Kroz celo detinjstvo sam pevala po raznim dečjim festivalima, emisijama za decu, u horu itd. Muzika je u mom životu bila prisutna još od malih nogu, tako da sve ovo za mene nije nimalo čudno. Kada sam bila tinejdžerka, sanjala sam o tome da imam grupu. Eto, izgleda da je istina ono što kažu da ako nešto želiš svim srcem, to ti se i ostvari!

ANIKA i JANA: Zašto ste baš htele da budete pevačice?

GOCA: Zato što je pevanje jedina stvar na svetu koja me kompletno ispunjava. Kada sam na bini i kada pevam, ništa drugo u tom momentu ne postoji za mene. Tada sam sama na svetu!

MILANA: Učinilo se da je to prava prilika, pa sam je iskoristila....

ANIKA: Kad ćete izdati novi CD?

MILANA: Ne zna se tačno. Ne žurimo, ali uveliko radimo na novim pesmama.

GOCA: Pesme su u pripremi, ali ih još uvek nema dovoljno za naredni album. Sve će to biti mnogo ozbiljnije, kako u muzičkom tako i u tekstualnom pogledu, pa samim tim imamo mnogo više posla...

ANIKA: Koliko imate spotova?

MILANA: Dva, za sada. To su spotovi za pesme "Mrzim takve žurke" i "Debela devojka".

GOCA: Početkom leta ove godine u planu je i snimanje trećeg.

ANIKA: A zašto pevate pesmu "Debela devojka kad niste debele"?

MILANA i GOCA: Originalni tekst "Debela devojka" napisala je Zvezdana Krstonosić (ona ima samo 22 godine). Vlada je iskoristio ideju za pesmu i napisao tekst.

ANIKA: A šta znači onaj kostur-znak na tim vašim crnim "narukvicama"?

MILANA i GOCA: Kostur je zaštitni znak proizvođača "narukvica", tj. znojnica – Hooligan Streetwear.

ANIKA: Da li ste bile na nekoj Evroviziji?

GOCA: Naravno da ne!

MILANA: Nikad!

ANIKA: Koliko nastaje jedna pesma, koliko treba vremena za novu pesmu?

MILANA: Tu nema pravila. Ukoliko postoje gotovi i tekst i muzika, pesma se "pripremi" i uvežba za dve-tri probe.

GOCA: Sve zavisi... Nekad može da nastane za jedno poslepodne, a nekada nastaje i po dve nedelje. Zavisi da li imamo odgovarajući tekst na muziku, ili obrnuto. Recimo, meni se jedan refren motao po glavi skoro pola godine, ali sam tek nedavno uspela da smislim odgovarajuće strofe za tu pesmu...

ANIKA: Kako ste postale slavne pevačice?

MILANA: Nismo mi slavne...

GOCA: Mi smo samo obične devojke koje su pevale iz hobija. Nismo ni sanjale da će nam se sve ovo izdešavati. Biti "slavan" je relativna stvar. To nije nešto čemu treba da se teži. Mi samo volimo ono što radimo, a uspeh je samo rezultat toga. Nekad je neminovan...

ANIKA: Zašto rok, a ne onako polako muzika?

GOCA: Mi sviramo pop-pank jer se u tom muzičkom pravcu najbolje pronalazimo. Muziku treba da osećaš da bi mogao da je pravilno izvedeš.

MILANA: Imamo mi i "onako polako" pesme. One su uglavnom ljubavne.

ANIKA: Da li imate tremu pred nastup ili pred kamerama?

MILANA: Uvek postoji blaga trema pred nastup. Trema pred kamerama nestaje s rutinom.

GOCA: Pred kamerama nemam tremu, ali je zato pred svaki nastup prisutna! Nije bitno da li je veći ili manji koncert, uvek je prisutna ona pozitivna nervoza kad nešto iščekuješ.

ANIKA: Kad ste prvi put nastupale?

GOCA: Sa bendom smo prvi put nastupale u aprilu 2003, ako me sećanje dobro služi.

MILANA: Preciznije, 16. 04. 2003. u klubu Floyd u Bečeju.

ANIKA: Zašto baš vas dve pevate te pesme, a ne još neko?

GOCA: Ideja je od samog početka bila da pevaju dve pevačice. To nam se činilo interesantnije, atraktivnije i, u neku ruku, originalnije. Stereotipi su nekad zaista dosadni. A kako smo nas dve ceo život bile nerazdvojne, to je izgledalo kao pravo rešenje. Niko nam drugi nije ni potreban!

MILANA: Nas dve smo sasvim dovoljne da prezentujemo tu muziku na najbolji nacin.

ANIKA i JANA: Koliko koncerata do sada ste imale, koliko pesama imate?

MILANA i GOCA: Svi naši nastupi zabeleženi su na našem sajtu, pa možete to da pogledate tamo, kao i još mnogo drugih stvari koje vas zanimaju u vezi s našom grupom...

ANIKA i JANA: Da li ste oduvek bile najbolje drugarice?

MILANA i GOCA: Naše mame su najbolje drugarice, pa smo se i nas dve samim tim družile. Još od malih nogu smo bile svaki dan zajedno. Nekako su ta navika i potreba ostale i kad smo odrasle.

JANA STANOJEVIĆ (8,5)
ANIKA KRSTANOVIĆ (9)

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

ULJE I SREBRO

Inflacija i pogibelj — VREME 795

Teško da vi, gospodine Nenadov, možete nekome biti jaran dok god vam je "normalno" da se gradovi puni civila drže godinama pod opsadom – kao u srednjem veku bez struje, vode, hrane i dok god opsadu nazivate "prevashodnim ratom dve vojske". Ono što vi nazivate "srpskim delovima Sarajeva" imalo je pre rata isto tako mešovito stanovništvo kao i svi ostali delovi dok Mladićevi tenkovi nisu postavili liniju razgraničenja.

Da li sami sebe čujete šta govorite kada hladnokrvno kažete koliko je trajala opsada, a ne pomislite kako bi vama bilo da samo jedan dan proživite u tom stanju. Tu su bila i deca koja su u međuvremenu zaboravila – potpuno – šta je to jabuka ili šargarepa. Imate li igde duše?

Neko mi reče "Pa, bilo je svega na crnoj berzi". Ne pade mu na pamet da su za to imali sredstava samo kriminalci. Litar ulja 50 maraka. Srebrni servis 50 maraka. Koliko srebrnih servisa imate u kući, a koliko litara ulja treba za sve te godine?

Jasna Gonda, elektronskom poštom

DEŽURNI ZA MAGLU

Sud iz daljine — VREME 797

Kao jedan od onih koji je proveo rat u Sarajevu, želeo sam da odgovorim Jovanu Nenadovu na pismo upućeno vama, nisam imao vremena. Kada sam hteo da odgovorim, video sam da je izašao novi broj "Vremena" a sa njim i odgovor uvaženog Zorana Simića. Odmah da kažem da sam odustao od prevelike elaboracije jer sam našao nevjerovatno sažet odgovor gospodina Simića, koji je objasnio suštinu a odbacio marginalije sa kojima se bave ili neznalice ili dežurni "proizvođači" magle misleći da maglom mogu sakriti istinu.

Pozdravljam sve "rastjerivače" magle i prašine jer samo oni mogu malo ublažiti ratne traume i rasvjetliti istinu onima koji ju stvarno žele saznati. U to ime jedno veliko bravo Zoranu Simiću koji je, najvjerovatnije, sada u Njemačkoj iz istog razloga zbog kojega sam i ja sada u Dubaiju!

Kemal Redžepagić, Dubai

DRŽAVNO ROPSTVO

Muške priče — VREME 797

Od svih besmislenih "argumenata" za zadržavanje opšte vojne obaveze, tog "državnom voljom" ustanovljenog vida ropstva, gđa Tatjana Đukić navela je seriju najbesmislenijih. Prirodna uloga muškarca, zanimljive bapske priče, materijal za muvanje devojaka...

Društvene realnosti, bliska ratna prošlost i fokus domaćeg zabavnog TV programa ("Može biti samo jedan") pokazuju da postoje pojedinci kojima imponuju militaristički dril, nasilje (u najavi), oružje... Dopuštam da postoje pojedinci kojima je vojni rok vrhunsko životno dostignuće i jedina suvisla tema za razgovor.

Da li gđa Đukić može da prihvati da u našem društvu postoje i pojedinci koji smatraju da na korisniji način mogu da upotrebe 6/9 meseci svog života? Pa i po cenu toga da za drvenim stolom pod starom jabukom, u salonu za negu lepote, ili u društvu devojaka ispadnu glupi.

Dušan Krstić, elektronskom poštom

SRAMOTA ZA SKUPŠTINU

O nadoknadama za trudničko bolovanje

Velika je sramota što Narodna skupština Republike Srbije, na svom prvom prolećnom zasedanju, od 28. marta 2006. godine, nije htela ni u dnevni red da uvrsti Predlog Skupštine AP Vojvodine za izmenu Zakona o zdravstvenom osiguranju, kojom bi se trudnicama države Srbije povećala naknada zarade sa 65 odsto na 100 odsto zarade.

Ovim sramnim činom, kojim je onemogućila bar demokratsku raspravu o ovom predlogu, sučeljavanje argumenata, pa ako pobede argumenti da Srbiji ne trebaju trudnice i deca, neka se vidi javno ko odbacuje ovaj predlog, Skupština je izgubila pravo da se zove "Narodna". Jer, ne uvažava predlog Skupštine AP Vojvodine, koja je legalni i legitimni predstavnik i najviše telo preko trećine naroda u Srbiji, trećine teritorije Srbije, polovine ekonomije Srbije i polovine punjenja budžeta Srbije. Jer, ne uvažava, po važećem Ustavu Republike Srbije, jednog od ovlašćenih predlagača zakona. Jer, na prolećnom zasedanju ne uvažava "proleće" ove zemlje, a to su trudnice, buduće majke i deca. Jer, svesno ide na dalje smanjenje nataliteta u Srbiji, Vojvodini i svakoj opštini ove zemlje, a veoma dobro zna ili bi trebalo da zna, kakav nam je i koliki natalitet, zna da "bela kuga" već odavno hara ovom zemljom, koja postaje najstarija nacija u Evropi a o svetu da i ne govorim.

Lazar Adamović, Novi Sad

>> PRODAJA&PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3100 din	2850 din	55 EUR	95 EUR
12 meseci	6000 din	5600 din	110 EUR	190 EUR

INTERNET IZDANJE

	Srbija [bez PDF-a]	Srbija [sa PDF-om]	Svet [sa PDF-om]
12 meseci	600 din	1500 din	EUR 30
4 meseca	—	—	EUR 20

Zabranjeno je uplatiti iznos pretplate za korisnike iz Srbije, a nalog upotrebljavati iz inostranstva (osim kada se nalazite na putovanju). Zabranjeno je da više lica sa različitih lokacija upotrebljava isti nalog.

VREME CD / VREME-DVD

	Srbija	Svet
komplet 1997–2005 CD	800 din	EUR 25
komplet 1997–2005 DVD	800 din	EUR 25
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	300 din	EUR 10

Rok za slanje 20 dana. PTT troškovi uračunati u cenu. U dinarske cene uračunat PDV .

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu VREME, Mišarska 12, Beograd, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, VREME CD ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME, Beograd isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na sledeće načine:

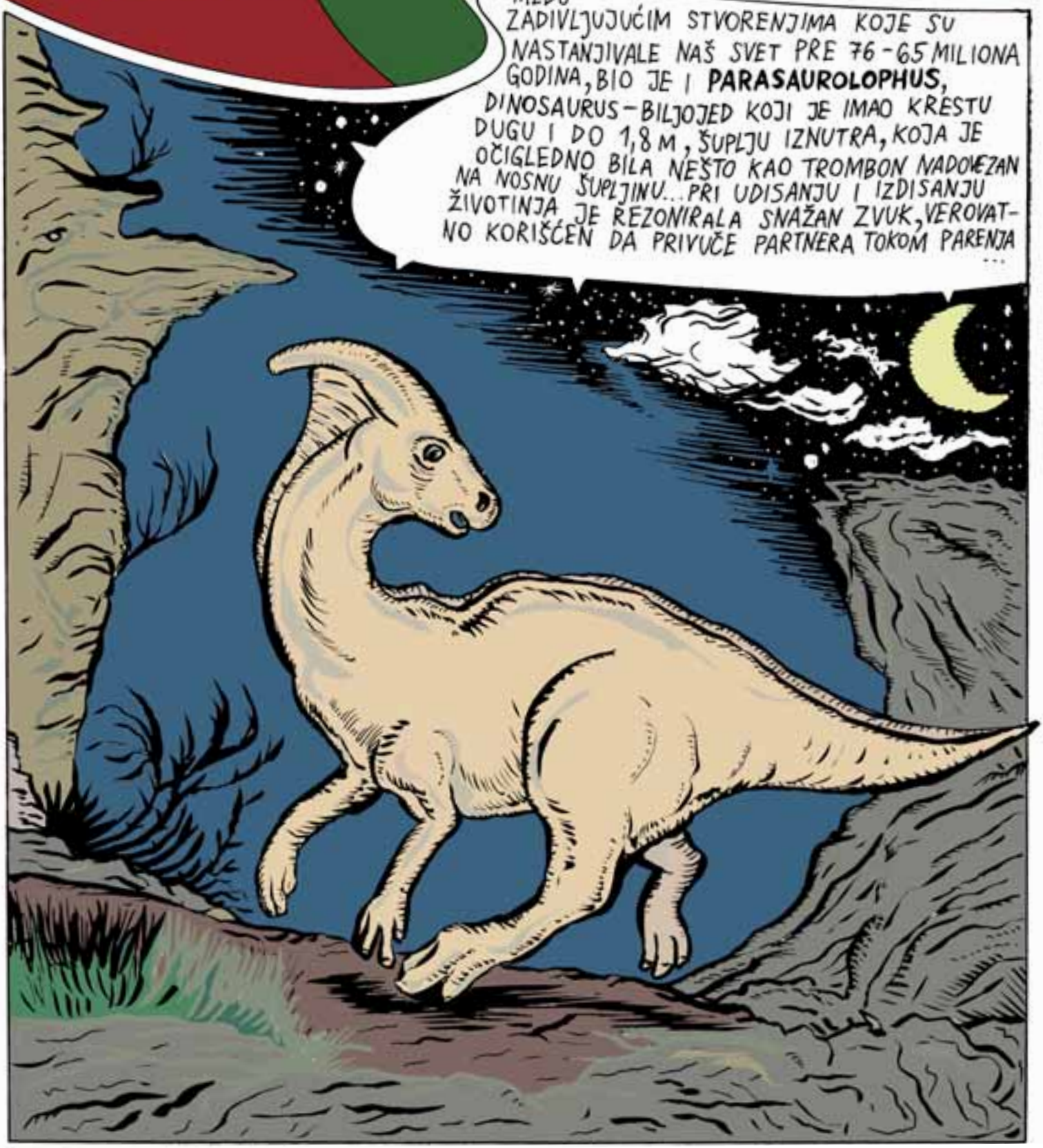
- Na internet adresi http://www.vreme.com/pretplata pomoću kreditne kartice, (okvirna protivvrednost u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV.
- Direktno na naš devizni račun uz sledeće podatke:
  Intermediary: DEUTDEFF, DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT,
  Acc with institution: VBOECSBG, VOLKSBANK AD BEOGRAD,
  Beneficiary: 540100-978-7737912, NP VREME BEOGRAD

Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine. Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. U slučaju poskupljenja lista u toku pretplatnog perioda, pretplatniku se priznaje stara cena do isteka pretplate. Cenovnik važi od 3.11. 2005. Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa kompletno sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju, sa mogućnošću pretraživanja obuhvata period od marta 1997. do kraja 2005. Nalazi se na jednom DVD-u ili podeljena na tri CD-a (1997-1999; 2000-2002 i 2003-2005). Diskovi se dostavljaju isključivo poštom i tek kad dobijemo dokaz o uplati sa adresom primaoca. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

>> DODATNE INFORMACIJE U VEZI S PRODAJOM I PRETPLATOM >TELEFONOM, RADNIM DANOM OD 10 DO 16H: 011/3234-774 > E-MAILOM NA PRETPLATA@VREME.COM

PARASAUROLOPHUS

ALEKSANDAR ZOGRAF

POKUŠAO SAM DA U SVOM UNUTRAŠNJEM SLUHU ZAMISLIM ZVUK KOJEG JE PROIZVODILA ŽIVOTINJA TEŠKA NEKOLIKO TONA...

Književno veče

Izdavači, a i drugi zainteresovani za temu, vele da je poezija u krizi, što je, opet vele ti stručnjaci, rezultiralo malim tiražima i ostalim malim i još manjim, malim interesovanjem čitalaca, malim kvalitetom, i tako to i tako dalje... Međutim, a može i ali, stvarnost, književna, pesnička, drugačija, narod peva sve u šesn'es', knjiga ima dva puta šesn'es', promocija što se zovu književne večeri šesn'es' na kvadrat, ili šesn'es' sa neko drugo i veće množenje.

Kad se kaže Književno veče, bio rumen Pavić sve sa na klaviru suprugom, bila bestseler Svih žalosnih radost Petkana, a se izuzme gospođa Klot frket, jerbo je ta i taka pojava naša sudbina i trenutni *civilizacijski razvoj*, to je sala neke biblioteke, nekog kulturnoga centra, gde redovan par, dva para, posvećenika, iliti slučajeva za sebe, redovno i zarad sebe, i sopstvenog slučaja, sluša pisca i tog kritičara. Ukratko, za okrenuti glavu.

Međutim, gde ćeš bez međutim, Ovo naše vreme, ko'ečega i ko'ekude, kad se zna šta je prvo pitanje, a još više šta je pitanje svih pitanja, i kad je preka potreba da svi damo svoj doprinos pitanju svih pitanja, ko smo, odakle smo, i gde su nam horizonti i ostalo, dovelo do, da se kaže, pojave, da je narod, a ko će, uzeo stvar u svoje ruke i načisto propev'o o te istorijske, usput i svoje, teme. Nije jedan propev'o u ime naroda, ceo narod se latio pera, tako da su i te književne večeri nekako uznapredovale, počele da liče na svečanosti, ko kad ideš u penziju, slaviš maturu, odlaziš u vojsku, to su sad svečane sale, bolji restorani, to je vazdan učesnika, to ima sadržaja, rodbine, zvanica, zvaničnika, pića, posluženja, muzike, druženja, cveća, čestitanja, poljubaca... Ukratko, može i naširoko, jer je sve to nekako epski široko i sa dubinom, ova umetnost, *koju može da čita onaj ko počinje da razume i onaj ko zaboravlja da razume,* zapažanje jedne pesnikinje od ove sorte, našla svoj prirodni ambijent, masovna produkcija se masovno promoviše u masivni objekti.

Pesnici, a ima ih, se načisto usavršili, imaju po šezdeset objavljenih knjiga, još toliko u rukopisu, pišu sve vrste poezije, prvo ljubavnu, pa dečiju, pa tu opisnu, obavezno rodoljubivu, dođu do satirične, privredne, zavičajne, poezije radnog mesta, poezije saradnje sa poslovnim partnerom, poezije sa srećnim krajem, edukativne, npr., *Mnogi žele u raj stići/ al ne znaju/ kojim putem treba ići/ Samo jedan put je pravi/ put istine i ljubavi...*

Sve se to koriči, sve se to povezuje, sve to ima riknu i sve što treba, sliku autora, kad je bio mali i kad je porast'o, talentovanije porodice u knjige umeću i crteže dece, unuka, dragih prijateljica. Naravno, sve to ima izdavača, razne intelekte i druge književne zajednice koji su se specijalizovali za tu produkciju. Ima tu vrlih pesničkih imena koja se ne štede pri recenziji kolega, pa recenzije vele, *Razvijajući postepeno kazivanja krenulo se od pojedinačnog ka opštem, od ličnog ka kolektivnom,* i obavezno vele, *Prvi deo ove pesničke knjige, obimom i brojnošću pesama, je opsežniji,* a bude i, *Njegova knjiga je suza, koja kao da nema roditelja, kao da njegovo pleme snom mrtvim spava, ali pesnik je to koji veruje u pravdu i opravdanu borbu za opstanak i večnilo svog satiranog ali i opstalog srpskog naroda,* pa se sve to iskusno i kritičarski izanalizira, i to na primeru, ta nije pesnik propev'o tek tako i tek nako, *Nasledi talenat za pesmu/ Majka mu ga je dala/ Kao učenica ženske škole/ Na radiju je pevala...*

Evo i teme, a sve tema, evo standarda, sala hotela, puna, pesnik, sa muštiklu, sa vezenu košulju, nervozan, voditeljka sa veliki i beli biseri najavljuje pesnika, gošću koja je predsednica Društva pisaca u rasejanju i otadžbini, glumca, gosta ispred društva Sorbona, člana Kraljevskog književnog kluba, još članova, izdavača, muzičku pozlatu, pesnik svima nazdravlja, počinje da govori, *Bože podari Srbiji lepše dane/ da zaleči skroz teške rane,* aplauzi, izdavač veli da je to svakako najlepša pesma, glumac se slaže, i on isto misli, uzima i on da je interpretira, *Spasi, pomiluj Bože, sav srpski rod...* Aplauzi traju, ko na soku, ko na pivu, kritičar uspeva da kaže da je pesnik opisao udes srpskog bića od samog postojanja, voditeljka i više nego voditeljski saopštava da se ovim privelo druženje sa poezijom i muzikom, sve poziva na ćaskanje i druženje.

Ajde bliže na temu, jako u gradu koji se svim diči, a ponaročito bogatom kulturnom tradicijom, pojave se velike i mnogo lepe i u boji plakate koje su pozivale na promociju knjige pesama domaće opštinske službenice u centralnom gradskom restoranu. Restoran beše osvetljan sa veliki metalni lusteri, svaki sto beše lepo zastrt, nekoliko spojenih stolova još lepše zastrto, kako uđeš onaj veliki i načisto u boji plakat, mnoštvo knjiga, na vratima muž koji prima čestitke, konobari koji pitaju ko šta pije, gosti koji piju, prijatelji koji unose cveće, lokalni biznismen sa najveće cveće, rodbina sa torte i sitni kolači, predsednik opštine iz Nove Srbije sa svi svoji iz Nove Srbije, Pesnikinja ushićena, jeste u godinama, jeste pozamašna, al' se stegla, more li se reći doterala, u bele helanke, sa rajsferšlus, sa zlatni širiti nizbrdo, sa zlatni širiti oko vrata, sa širiti oko pasa, kose znalački obojadisane u tonu sa širiti, usne tako nakarminisane da se i one slažu sa ti širiti, muzika diskretna, Pesnikinja sve redom ljubi, i muž sve ljubi, čestitke primaju deca, čestitke prima predsednik opštine, kakva čast, pesnikinja vadi novu zelenu olovku iz celofana boje zlatnih širita, predstavlja se kameri, potisuje, uzima piće neutralne boje i svima nazdravlja.

Reč dobija voditelj, Dame i gospodo, ovo veče ima posebnu važnost, učenice srednje škole pod budnim okom profesorice recituje poeziju, *U domu gde tužni žive/ gde s' bolom osviće zora/ uplakana, na klupi sedi/ starica sa puno bora,* svi u osećanjima, pesnikinja blagim klimanjem zahvaljuje, među stolove krenu manekenka sa providnom haljinom, sve utiša, javi se druga recitatorka, *U noćima, kad su oštri mrazovi/ na granama, kao neme statue ptići stoje/ a gavranovi crni, ti noćni aveti/ preostala pera im kidaju i broje,* i izdavač klima glavom, predsednik opštine se značajno došaptava, još poezije, *Gledam u plakar, kako se/ ofingeri prazni njišu/ gledam po sobi u kojoj/ sem mene, mušice dišu...* Pesnikinja nazdravi iz svoje čaše, dođe red na izdavača, Imali ste da oslušnete osećajnu poeziju, ja ću pokušati da govorim u tom pravcu, suština je da se knjiga pročita, ja ću reći da je pesnikinja imala podsvesnu nameru da se izrazi, aplauza još, voditelj objavljuje da se sve nastavlja, i nastavi se... ×

DRAGAN TODOROVIĆ

VREME
Copyright © 1997–2005 Vreme
PDF izdanje razvili: Saša Marković i Ivan Hrašovec
obrada: Marjana Hrašovec